

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 17ης Δεκεμβρίου 1991 *

Περιεχόμενα

Το ιστορικό της διαφοράς	II-1841
Η διαδικασία	II-1851
Τα αιτήματα των διαδίκων	II-1852
Επί της ουσίας	II-1853
Περί των δικαιωμάτων του αμυνομένου	II-1854
1. Παράλειψη κοινοποίησης εγγράφων μαζί με την ανακοίνωση των αιτιάσεων	II-1854
2. Ανεπάρκεια των προσκομισθέντων από την Επιτροπή αποδεικτικών στοιχείων	II-1857
Περί της αποδείξεως της παραβάσεως	II-1859
1. Οι διαπιστώσεις όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά	II-1859
Α — Το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων	II-1859
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	II-1859
β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων	II-1860
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II-1862
Β — Οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών	II-1865
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	II-1865

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

β) Τα επιχειρήματα των διαδικών	II-1872
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II-1878
Γ — Τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της θέσεως σε εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών	II-1884
α) Η προσαλλόμενη πράξη	II-1884
β) Τα επιχειρήματα των διαδικών	II-1885
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II-1885
Δ — Ποσότητες-στόχοι και ποσοστάσεις	II-1887
α) Η προσαλλόμενη πράξη	II-1887
β) Τα επιχειρήματα των διαδικών	II-1890
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II-1895
2. Η εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ	II-1905
A — Νομικός χαρακτηρισμός	II-1905
α) Η προσαλλόμενη πράξη	II-1905
β) Τα επιχειρήματα των διαδικών	II-1908
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II-1912
B — Το αποτέλεσμα περιορισμού του ανταγωνισμού	II-1915
α) Η προσαλλόμενη πράξη	II-1915
β) Τα επιχειρήματα των διαδικών	II-1915
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II-1916

Γ — Ο επηρεασμός του μεταξύ των κρατών μελών εμπορίου	II-1917
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	II-1917
β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων	II-1917
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II-1918
3. Συμπέρασμα	II-1919
Περί της αιτιολογίας	II-1919
Περί του προστίμου	II-1921
1. Η διάρκεια της παραβάσεως	II-1921
2. Η σοβαρότητα της παραβάσεως	II-1922
Α — Το ενιαίο της παραβάσεως και η περιορισμένη συμβολή της προσφεύγουσας	II-1922
Β — Η παράλειψη εξατομικεύσεως των κριτηρίων καθορισμού των προστίμων	II-1924
Γ — Η συνεκτίμηση των αποτελεσμάτων της παραβάσεως	II-1927
Δ — Η ελλιπής συνεκτίμηση της συντρέχουσας οικονομικής κρίσεως	II-1929
Ε — Παράβαση των αρχών της ειπικείας, της αναλογικότητας και της ισότητας	II-1933
Στ — Η έλλειψη προηγούμενης παραβάσεως	II-1934
Επί των δικαστικών εξόδων	II-1935

Στην υπόθεση T-8/89,

DSM NV, εταιρία ολλανδικού δικαίου, με έδρα το Heerlen (Κάτω Χώρες), εκπροσωπούμενη από τον I. G. F. Cath, δικηγόρο 's-Gravenhage, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο L. H. Dupong, 14 A, rue des Bains,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον A. McClellan, κύριο νομικό σύμβουλο, επικουρούμενο από τον T. R. Ottervanger, δικηγόρο Ρόττερνταμ, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Roberto Hayder, εκπροσωπούντα τη Νομική Υπηρεσία της Επιτροπής, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής της 23ης Απριλίου 1986, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.149 — Πολυπροπυλένιο, ΕΕ 1986 L 230, σ. 1),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. Cruz Vilaça, Πρόεδρο, R. Schintgen, D. A. O. Edward, H. Kirschner και K. Lenaerts, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: B. Vesterdorf
γραμματέας: H. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας που διεξήχθη από τις 10 μέχρι τις 15 Δεκεμβρίου 1990,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1991,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Το ιστορικό της διαφοράς

- 1 Η παρούσα υπόθεση αφορά απόφαση με την οποία η Επιτροπή επέβαλε σε δεκαπέντε παραγωγούς πολυπροπυλενίου πρόστιμο λόγω παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ. Το προϊόν που αποτελεί το αντικείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως (στο εξής: Απόφαση) είναι μία από τις βασικές θερμοπλαστικές μάζες πολυμερών. Το πολυπροπυλένιο πωλείται από τους παραγωγούς στις επιχειρήσεις μεταποίησης, οι οποίες το μετατρέπουν σε τελικά ή ημιτελικά προϊόντα. Οι κυριότεροι παραγωγοί πολυπροπυλενίου παράγουν περισσότερες από εκατό διαφορετικές ποιότητες, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα τελικών χρήσεων. Οι κυριότερες βασικές ποιότητες πολυπροπυλενίου είναι η "ραφίδα" (raffia), το ομοπολυμερές για χύτευση σε τύπους με έγχυση, το συμπολυμερές για χύτευση σε τύπους με έγχυση, το συμπολυμερές υψηλού βαθμού κρούσεως και οι μεμβράνες. Οι επιχειρήσεις στις οποίες απευθύνθηκε η Απόφαση είναι όλες σημαντικοί παραγωγοί πετροχημικών προϊόντων.
- 2 Η δυτικοευρωπαϊκή αγορά πολυπροπυλενίου εφοδιάζεται σχεδόν αποκλειστικά από παραγωγικές μονάδες εγκατεστημένες στην Ευρώπη. Πριν από το 1977, η αγορά αυτή εφοδιαζόταν από δέκα παραγωγούς, ήτοι τις εταιρίες Montedison (που εξελίχθηκε στη Montepolimeri SpA, η οποία κατέστη με τη σειρά της η Montedipe SpA), Hoechst AG, Imperial Chemical Industries plc και Shell International Chemical Company Ltd (τις αποκαλούμενες « οι τέσσερις μεγάλοι »), οι οποίες αντιπροσωπεύουν μαζί το 64 % της αγοράς, και τις εταιρίες Enichem Anic SpA στην Ιταλία, Rhône-Poulenc SA στη Γαλλία, Alcludia στην Ισπανία, Chemische Werke Hüls και BASF AG στη Γερμανία και Chemie Linz AG στην Αυστρία. Το 1977, μετά τη λήξη της ισχύος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας της Montedison, εμφανίστηκαν στη Δυτική Ευρώπη επτά νέοι παραγωγοί: οι Amoco και Hercules Chemicals NV στο Βέλγιο, οι ATO Chimie SA και Solvay et Cie SA στη Γαλλία, η SIR στην Ιταλία, η DSM NV στις Κάτω Χώρες και η Taqsa στην Ισπανία. Η Saga Petrokjemi AS & Co, νορβηγική εταιρία παραγωγής,

άρχιζε να λειτουργεί στα μέσα του 1978 και η Petrofina SA το 1980. Αυτή η εμφάνιση νέων παραγωγών με ονομαστική παραγωγική ικανότητα περίπου 480 000 τόννων επέφερε σημαντική αύξηση της παραγωγικής ικανότητας στη Δυτική Ευρώπη· η αύξηση όμως αυτή, επί πολλά έτη, δεν συνοδεύτηκε από ανάλογη αύξηση της ζήτησεως, πράγμα που είχε ως συνέπεια το χαμηλό ποσοστό χρησιμοποίησεως των παραγωγικών εγκαταστάσεων. Η κατάσταση αυτή, ωστόσο, βελτιώθηκε σταδιακά μεταξύ 1977 και 1983, το δε ποσοστό χρησιμοποίησεως αυξήθηκε από 60 % σε 90 %. Σύμφωνα με την Απόφαση, από το 1982 και μετά, αποκαταστάθηκε μια σχετική ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησεως. Ωστόσο, κατά το μεγαλύτερο μέρος της περιόδου αναφοράς (1977-1983), η αγορά πολυπροπυλενίου χαρακτηριζόταν είτε από χαμηλή αποδοτικότητα είτε από σημαντικές ζημιές, ιδίως λόγω του υψηλού παγίου κόστους και της αυξήσεως του κόστους της πρώτης ύλης, δηλαδή του προπυλενίου. Σύμφωνα με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 8), το 1983 η Montepolimeri κατείχε το 18 % της ευρωπαϊκής αγοράς πολυπροπυλενίου, οι Imperial Chemical Industries plc, Shell International Chemical Company Ltd και Hoechst AG κατείχαν η καθεμιά το 11 %, η Hercules Chemicals NV κάτι λιγότερο από το 6 %, οι ATO Chimie SA, BASF AG, DSM NV, Chemische Werke Hüls, Chemie Linz AG, Solvay et Cie SA και Saga Petrokjemii AS & Co μεταξύ 3 και 5 % η καθεμιά και η Petrofina SA περίπου 2 %. Το εμπορικό ρεύμα πολυπροπυλενίου μεταξύ των κρατών μελών ήταν ισχυρό, διότι κάθε ένας από τους παραγωγούς που ήσαν εγκατεστημένοι στην Κοινότητα την εποχή εκείνη πραγματοποιούσε πωλήσεις εντός όλων ή σχεδόν όλων των κρατών μελών.

- 3 Η DSM NV συγκαταλέγεται μεταξύ των επτά νέων παραγωγών που εμφανίστηκαν στην αγορά το 1977. Κατείχε στην αγορά του πολυπροπυλενίου θέση παραγωγού μεσαίου μεγέθους· συγκεκριμένα, το μερίδιό της στην αγορά κυμαινόταν μεταξύ 3,1 και 4,8 %.
- 4 Στις 13 και 14 Οκτωβρίου 1983, υπάλληλοι της Επιτροπής, ενεργούντες δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 3, του κανονισμού αριθ. 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17), πραγματοποίησαν συντονισμένους ελέγχους στις ακόλουθες επιχειρήσεις, οι οποίες παρήγαν πολυπροπυλένιο και εφοδίαζαν την κοινοτική αγορά:

— ATO Chimie SA, σήμερα Atochem (στο εξής: ATO)·

— BASF AG (στο εξής: BASF)·

- DSM NV (στο εξής: DSM)·

- Hercules Chemicals NV (στο εξής: Hercules)·

- Hoechst AG (στο εξής: Hoechst)·

- Chemische Werke Hüls (στο εξής: Hüls)·

- Imperial Chemical Industries plc (στο εξής: ICI)·

- Montepolimeri SpA, σήμερα Montedipe (στο εξής: Monte)·

- Shell International Chemical Company Ltd (στο εξής: Shell)·

- Solvay et Cie SA (στο εξής: Solvay)·

- BP Chimie (στο εξής: BP).

Στη Rhône-Poulenc SA (στο εξής: Rhône-Poulenc), όπως και στην Enichem Anic SpA, δεν πραγματοποιήθηκε κανένας έλεγχος.

- 5 Κατόπιν των ελέγχων αυτών, η Επιτροπή απηύθυνε αιτήσεις παροχής πληροφοριών δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού αριθ. 17 (στο εξής: αιτήσεις παροχής πληροφοριών) όχι μόνο στις προαναφερθείσες επιχειρήσεις, αλλά και στις ακόλουθες:

- Amoco·
- Chemie Linz AG (στο εξής: Linz)·
- Saga Petrokjemi AS & Co, η οποία σήμερα ανήκει στην Statoil (στο εξής: Statoil)·
- Petrofina SA (στο εξής: Petrofina)·
- Enichem Anic SpA (στο εξής: Anic).

Η Linz, επιχείρηση εγκατεστημένη στην Αυστρία, αμφισβήτησε την αρμοδιότητα της Επιτροπής και αρνήθηκε να απαντήσει. Στη συνέχεια, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 2, του προαναφερθέντος κανονισμού, οι υπάλληλοι της Επιτροπής πραγματοποίησαν ελέγχους στην Anic και στη Saga Petrochemicals UK Ltd, αγγλική θυγατρική της Saga, καθώς και στα γραφεία πωλήσεων της Linz στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Από τη Rhône-Poulenc δεν ζητήθηκαν πληροφορίες.

- 6 Από τα στοιχεία που συνέλεξε στο πλαίσιο αυτών των ελέγχων και αιτήσεων παροχής πληροφοριών, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, μεταξύ του 1977 και του 1983, οι εν λόγω παραγωγοί, λαμβάνοντας πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, κατά παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ, καθόριζαν τακτικά τιμές-στόχους και οργάνωσαν ένα σύστημα ετησίου ελέγχου των πωλουμένων ποσοτήτων, με σκοπό να κατανομούν μεταξύ τους τη διαθέσιμη αγορά βάσει συμπεφωνημένων ποσοτήτων εκφραζομένων σε τόννους ή σε ποσοστά. Έτσι, στις 30 Απριλίου 1984, η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 και, κατά τον Μάιο του 1984, ανακοίνωσε γραπτώς τις αιτιάσεις της στις προαναφερθείσες επιχειρήσεις, εκτός της Anic και της Rhône-Poulenc. Όλες οι αποδέκτριες επιχειρήσεις απάντησαν γραπτώς.

- 7 Στις 24 Οκτωβρίου 1984, ο σύμβουλος που όρισε η Επιτροπή επί των ακροάσεων συγκάλεσε τους νομικούς συμβούλους των αποδεκτριών της ανακοίνωσης των αιτιάσεων, για να συμφωνήσουν επί ορισμένων διαδικαστικών θεμάτων ενόψει της προβλεπόμενης στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας ακροάσεως, που επρόκειτο να αρχίσει στις 12 Νοεμβρίου 1984. Εξ άλλου, κατά τη συνάντηση αυτή, η Επιτροπή ανήγγειλε ότι, ενόψει της επιχειρηματολογίας που είχαν αναπτύξει οι επιχειρήσεις με τις απαντήσεις τους στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, θα τους ανακοίνωνε σύντομα αποδεικτικά στοιχεία συμπληρωματικά εκείνων που ήδη διέθεταν όσον αφορά την ανάληψη πρωτοβουλιών καθορισμού των τιμών. Έτσι, στις 31 Οκτωβρίου 1984, η Επιτροπή απέστειλε στους νομικούς συμβούλους των επιχειρήσεων μια δέσμη εγγράφων που περιείχε αντίγραφα των οδηγιών καθορισμού των τιμών που είχαν δώσει οι παραγωγοί στα γραφεία πωλήσεών τους, καθώς και συγκεντρωτικούς πίνακες των εγγράφων αυτών. Προς διασφάλιση του απορρήτου των υποθέσεων, η Επιτροπή έθεσε για την ανακοίνωση των στοιχείων αυτών ορισμένους όρους: ειδικότερα, τα κοινοποιούμενα έγγραφα δεν έπρεπε να περιέλθουν εις γνώση των εμπορικών τμημάτων των επιχειρήσεων. Οι δικηγόροι πολλών επιχειρήσεων αρνήθηκαν να αποδεχθούν τους όρους αυτούς και επέστρεψαν τα έγγραφα πριν από την ακρόαση.
- 8 Εν όψει των πληροφοριών που παρασχέθηκαν με τις γραπτές απαντήσεις στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή αποφάσισε να επεκτείνει τη διαδικασία και στις εταιρίες Anic και Rhône-Poulenc. Προς τούτο, απέστειλε στις εταιρίες αυτές, στις 25 Οκτωβρίου 1984, ανακοίνωση των αιτιάσεων όμοια με εκείνη που είχε αποστείλει στις δεκαπέντε άλλες επιχειρήσεις.
- 9 Μια πρώτη σειρά ακροάσεων πραγματοποιήθηκε από τις 12 έως τις 20 Νοεμβρίου 1984. Στις ακροάσεις αυτές ακούστηκαν όλες οι επιχειρήσεις εκτός της Shell (η οποία είχε αρνηθεί να μετάσχει σε οποιαδήποτε ακρόαση), της Anic, της ICI και της Rhône-Poulenc (οι οποίες θεώρησαν ότι δεν τους είχε δοθεί η δυνατότητα να προετοιμάσουν την άμυνά τους).
- 10 Κατά τις ακροάσεις αυτές, πολλές επιχειρήσεις αρνήθηκαν να σχολιάσουν τα ζητήματα που θίγονταν στα έγγραφα που τους είχαν αποσταλεί στις 31 Οκτωβρίου 1984, ισχυριζόμενες ότι η Επιτροπή είχε μεταβάλει ριζικά την κατεύθυνση της επιχειρηματολογίας της και ότι έπρεπε να τους δοθεί τουλάχιστον η δυνατότητα να υποβάλουν γραπτές παρατηρήσεις. Άλλες επιχειρήσεις υποστήριξαν ότι δεν είχαν αρκετό χρόνο για να μελετήσουν τα εν λόγω έγγραφα πριν από την ακρόαση. Κοινή σχετική επιστολή απεστάλη στην Επιτροπή στις 28 Νοεμβρίου 1984 από τους δικηγόρους των

επιχειρήσεων BASF, DSM, Hercules, Hoechst, ICI, Linz, Monte, Petrofina και Solvay. Με επιστολή της 4ης Δεκεμβρίου 1984, η Hüls δήλωσε ότι συντάσσεται με την ανωτέρω εκφρασθείσα άποψη.

- 11 Για τον λόγο αυτόν, η Επιτροπή, στις 29 Μαρτίου 1985, διαβίβασε στις επιχειρήσεις νέα σειρά εγγράφων, στα οποία περιέχονταν οι οδηγίες περί καθορισμού των τιμών, οι οποίες είχαν δοθεί από τις επιχειρήσεις στα γραφεία πωλήσεών τους· τα έγγραφα αυτά συνοδεύονταν από πίνακες τιμών, καθώς και από συνοπτική έκθεση των αποδείξεων για καθεμιά από τις πρωτοβουλίες καθορισμού των τιμών για τις οποίες υπήρχαν έγγραφα στοιχεία. Η Επιτροπή κάλεσε τις επιχειρήσεις να απαντήσουν συναφώς, εγγράφως και στο πλαίσιο άλλης σειράς ακροάσεων, και διευκρίνισε ότι ήρε τους περιορισμούς που είχε προβλέψει αρχικά όσον αφορά την ανακοίνωση των εγγράφων στα εμπορικά τμήματα των επιχειρήσεων.
- 12 Με άλλο έγγραφο της ίδιας ημέρας, η Επιτροπή απάντησε στα επιχειρήματα που είχαν προβάλει οι δικηγόροι, ότι δηλαδή δεν είχε προσδιορίσει με επαρκή νομική σαφήνεια τη φερόμενη σύμπραξη, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, και κάλεσε τις επιχειρήσεις να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους εγγράφως και προφορικά.
- 13 Μια δεύτερη σειρά ακροάσεων διεξήχθη από τις 8 έως τις 11 Ιουλίου 1985 και στις 25 Ιουλίου 1985. Οι μεν Anic, ICI και Rhône-Poulenc υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους, οι δε λοιπές επιχειρήσεις (εκτός της Shell) σχολίασαν τα ζητήματα που θίγονταν στα από 29 Μαρτίου 1985 δύο έγγραφα της Επιτροπής.
- 14 Το σχέδιο πρακτικών των ακροάσεων, συνοδευόμενο από τα σχετικά έγγραφα, διαβιβάστηκε στα μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής για τις Συμπράξεις και τις Δεσπόζουσες Θέσεις (στο εξής: συμβουλευτική επιτροπή) στις 19 Νοεμβρίου 1985 και απεστάλη στις επιχειρήσεις στις 25 Νοεμβρίου 1985. Η Συμβουλευτική Επιτροπή εξέδωσε τη γνωμοδότησή της κατά την 170ή συνεδρίασή της, στις 5 και 6 Δεκεμβρίου 1985.
- 15 Κατά το πέρας της διαδικασίας αυτής, η Επιτροπή εξέδωσε την επίδικη απόφαση της 23ης Απριλίου 1986, το διατακτικό της οποίας έχει ως εξής:

« Άρθρο 1

Οι Anic SpA, ATO Chemie SA (τώρα Atochem), BASF AG, DSM NV, Hercules Chemicals NV, Hoechst AG, Chemische Werke Hüls (τώρα Hüls AG), ICI plc, Chemische Werke Linz, Montepolimeri SpA (τώρα Montedipe), Petrofina SA, Rhône-Poulenc SA, Shell International Chemical Co. Ltd, Solvay et Cie και Saga Petrokjemii AG & Co. (τώρα τμήμα της Statoil) έχουν παραβεί το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, συμμετέχοντας:

- στην περίπτωση της Anic, από τον Νοέμβριο περίπου του 1977 έως το τέλος του 1982 ή τις αρχές του 1983·
- στην περίπτωση της Rhône-Poulenc, από τον Νοέμβριο περίπου του 1977 έως το τέλος του 1980·
- στην περίπτωση της Petrofina, από το 1980 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·
- στην περίπτωση των Hoechst, ICI, Montepolimeri και Shell, από τα μέσα του 1977 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·
- στην περίπτωση των Hercules, Linz, Saga και Solvay, από τον Νοέμβριο του 1977 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·
- στην περίπτωση της ATO, τουλάχιστον από το 1978 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·
- στην περίπτωση των BASF, DSM και Hüls, από κάποια στιγμή μεταξύ 1977 και 1979 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·

σε συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική που ανάγονται στα μέσα του 1977, βάσει των οποίων οι παραγωγοί [που] προμήθευαν πολυπροπυλένιο στο έδαφος της κοινής αγοράς:

- α) είχαν επαφές μεταξύ τους και τακτικές συναντήσεις (από τις αρχές του 1981, δύο φορές τον μήνα) στο πλαίσιο σειράς μυστικών συναντήσεων που αποσκοπούσαν στη συζήτηση και στον καθορισμό της εμπορικής πολιτικής τους·
- β) καθόριζαν περιοδικά “ τιμές-στόχους ” (ή κατώτατες τιμές) για την πώληση του προϊόντος σε κάθε κράτος μέλος της Κοινότητας·
- γ) συμφώνησαν διάφορα μέτρα για τη διευκόλυνση της εφαρμογής των εν λόγω τιμών-στόχων, τα οποία περιλάμβαναν (κυρίως) περιοδικούς περιορισμούς στην παραγωγή, ανταλλαγή λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τις παραδόσεις, πραγματοποίηση τοπικών συναντήσεων και, από το τέλος του 1982, σύστημα “ λογιστικής διαχείρισης ” που αποσκοπούσε στην εφαρμογή των αυξήσεων των τιμών σε μεμονωμένους πελάτες·
- δ) προέβησαν σε ταυτόχρονες αυξήσεις τιμών εφαρμόζοντας τους εν λόγω στόχους·
- ε) κατένειμαν την αγορά παραχωρώντας σε κάθε παραγωγό έναν ετήσιο στόχο πωλήσεων ή “ ποσοτώσεις ” (1979, 1980 και, τουλάχιστον, για ένα μέρος του 1983) ή, ελλείψει οριστικής απόφασης που να καλύπτει ολόκληρο το έτος, υποχρεώνοντας τους παραγωγούς να περιορίζουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους με αναφορά σε προηγούμενη περίοδο (1981, 1982).

Άρθρο 2

Οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 παύουν αμέσως τις εν λόγω παραβάσεις (εάν δεν το έχουν ήδη πράξει) και απέχουν στο εξής, όσον αφορά τις δραστηριότητές τους στον τομέα του πολυπροπυλενίου, από κάθε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική, που θα είχαν το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα, συμπεριλαμβανομένης κάθε ανταλλαγής πληροφοριών σε θέματα που καλύπτονται,

συνήθως, από το επαγγελματικό απόρρητο, με τις οποίες οι συμμετέχοντες ενημερώνονται άμεσα ή έμμεσα σχετικά με την παραγωγή, τις παραδόσεις, τις ποσότητες αποθεμάτων, τις τιμές πωλήσεων, το κόστος ή τα επενδυτικά σχέδια άλλων μεμονωμένων παραγωγών, ή με τις οποίες έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν την εκτέλεση κάθε ρητής ή σιωπηρής συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής, που αφορά τις τιμές ή την κατανομή των αγορών στην Κοινότητα. Κάθε σύστημα για την ανταλλαγή γενικών πληροφοριών στο οποίο συμμετέχουν οι παραγωγοί (όπως το Fides) πρέπει να λειτουργεί με τρόπο ώστε να αποκλείεται κάθε πληροφορία από την οποία μπορεί να διαπιστωθεί η συμπεριφορά μεμονωμένων παραγωγών· οι επιχειρήσεις απέχουν, ειδικότερα, από την ανταλλαγή, μεταξύ τους, κάθε πρόσθετης πληροφορίας που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ανταγωνισμό και δεν καλύπτεται από ένα τέτοιο σύστημα.

Άρθρο 3

Τα ακόλουθα πρόστιμα επιβάλλονται στις επιχειρήσεις που αναφέρονται στην παρούσα απόφαση, όσον αφορά την παράβαση που διαπιστώνεται στο άρθρο 1:

- i) Anic SpA, πρόστιμο 750 000 ECU, ή 1 103 692 500 λίρες Ιταλίας·
- ii) Atochem, πρόστιμο 1 750 000 ECU, ή 11 973 325 γαλλικά φράγκα·
- iii) BASF AG, πρόστιμο 2 500 000 ECU, ή 5 362 225 γερμανικά μάρκα·
- iv) DSM NV, πρόστιμο 2 750 000 ECU, ή 6 657 640 ολλανδικά φιορίνια·
- v) Hercules Chemicals NV, πρόστιμο 2 750 000 ECU, ή 120 569 620 βελγικά φράγκα·
- vi) Hoechst AG, πρόστιμο 9 000 000 ECU, ή 19 304 010 γερμανικά μάρκα·
- vii) Hüls AG, πρόστιμο 2 750 000 ECU, ή 5 898 447,50 γερμανικά μάρκα·

- viii) ICI plc, πρόστιμο 10 000 000 ECU, ή 6 447 970 λίρες στερλίνες·
- ix) Chemische Werke Linz, πρόστιμο 1 000 000 ECU, ή 1 471 590 000 λίρες Ιταλίας·
- x) Montedipe, πρόστιμο 11 000 000 ECU, ή 16 187 490 000 λίρες Ιταλίας·
- xi) Petrofina SA, πρόστιμο 600 000 ECU, ή 26 306 100 βελγικά φράγκα·
- xii) Rhône-Poulenc SA, πρόστιμο 500 000 ECU, ή 3 420 950 γαλλικά φράγκα·
- xiii) Shell International Chemical Co. Ltd, πρόστιμο 9 000 000 ECU, ή 5 803 173 λίρες στερλίνες·
- xiv) Solvay & Cie, πρόστιμο 2 500 000 ECU, ή 109 608 750 βελγικά φράγκα·
- xv) Statoil Den Norske Stats Oljeselskap AS (που περιλαμβάνει τώρα [την] Saga Petrokjemi), πρόστιμο 1 000 000 ECU, ή 644 797 λίρες στερλίνες.

Άρθρα 4 και 5

[παραλείπονται] »

16 Στις 8 Ιουλίου 1986, απεστάλησαν στις επιχειρήσεις τα οριστικά πρακτικά των ακροάσεων με τις διορθώσεις, τα συμπληρώματα και τις διαγραφές που οι ίδιες είχαν ζητήσει.

Η διαδικασία

- 17 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η προσφεύγουσα, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 31 Ιουλίου 1986, άσκησε την υπό κρίση προσφυγή, ζητώντας την ακύρωση της Αποφάσεως. Δεκατρείς από τις λοιπές δεκατέσσερις αποδέκτριες της εν λόγω αποφάσεως άσκησαν επίσης προσφυγή με αίτημα την ακύρωσή της (υποθέσεις T-1/89 έως T-4/89, T-6/89, T-7/89 και T-9/89 έως T-15/89).

- 18 Η έγγραφη διαδικασία διεξήχθη εξ ολοκλήρου ενώπιον του Δικαστηρίου.

- 19 Με Διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1989, το Δικαστήριο διαβίβασε την υπό κρίση υπόθεση, όπως και τις άλλες δεκατρείς, στο Πρωτοδικείο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14 της αποφάσεως του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1988, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: απόφαση του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988).

- 20 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2, παράγραφος 3, της αποφάσεως του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988, ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου όρισε γενικό εισαγγελέα.

- 21 Με έγγραφο της 3ης Μαΐου 1990, ο Γραμματέας του Πρωτοδικείου κάλεσε τους διαδίκους να συμμετάσχουν σε άτυπη σύσκεψη προκειμένου να ρυθμιστούν οι οργανωτικές πλευρές της προφορικής διαδικασίας. Η σύσκεψη αυτή πραγματοποιήθηκε στις 28 Ιουνίου 1990.

- 22 Με έγγραφο της 9ης Ιουλίου 1990, ο Γραμματέας του Πρωτοδικείου ζήτησε από τους διαδίκους να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με ενδεχόμενη συνεκδίκαση των υποθέσεων T-1/89 έως T-4/89 και T-6/89 έως T-15/89 προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας. Κανένας διάδικος δεν εξέφρασε αντιρρήσεις επ' αυτού.

- 23 Με Διάταξη της 25ης Σεπτεμβρίου 1990, το Πρωτοδικείο αποφάσισε να συνεκδικάσει λόγω συναφείας τις προαναφερθείσες υποθέσεις προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 43 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο οποίος εφαρμόζοταν τότε αναλογικώς στην ενόπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία δυνάμει του άρθρου 11, τρίτο εδάφιο, της αποφάσεως του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988.
- 24 Με Διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1990, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε επί των αιτήσεων εμπιστευτικού χειρισμού, τις οποίες είχαν υποβάλει οι προσφεύγουσες στις υποθέσεις Τ-2/89, Τ-3/89, Τ-9/89, Τ-11/89, Τ-12/89 και Τ-13/89 και τις οποίες δέχθηκε εν μέρει.
- 25 Με έγγραφα που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου μεταξύ 9ης Οκτωβρίου και 29ης Νοεμβρίου 1990, οι διάδικοι απάντησαν στις ερωτήσεις που τους είχε θέσει το Πρωτοδικείο με τα από 19 Ιουλίου έγγραφα του Γραμματέα.
- 26 Εν όψει των απαντήσεων στις ερωτήσεις αυτές και κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.
- 27 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση που διεξήχθη από τις 10 έως τις 15 Δεκεμβρίου 1990.
- 28 Ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1991.

Τα αιτήματα των διαδίκων

29 Η εταιρία DSM ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- 1) να ακυρώσει ή να κηρύξει άκυρη, ολικώς ή μερικώς, την απόφαση της Επιτροπής της 23ης Απριλίου 1986 (IV/31.149 — Πολυπροπυλένιο), η οποία αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας προσφυγής·

- 2) να ακυρώσει ή να μειώσει το πρόστιμο που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα με την απόφαση αυτή·
- 3) να διατάξει κάθε άλλο μέτρο το οποίο ήθελε κρίνει σκόπιμο το Δικαστήριο (το Πρωτοδικείο)·
- 4) να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της ουσίας

- 30 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι πρέπει να εξεταστούν, πρώτον, οι αιτιάσεις της προσφεύγουσας περί παραβίασεως των δικαιωμάτων του αμυνομένου, καθ' όσον η Επιτροπή παρέλειψε να της κοινοποιήσει τα έγγραφα στα οποία στήριξε την Απόφαση (1) και καθ' όσον, στηριζόμενη σε ανεπαρκή αποδεικτικά στοιχεία, αντέστρεψε το βάρος της αποδείξεως (2)· δεύτερον, οι αιτιάσεις που άπτονται της αποδείξεως της παραβίασεως και αφορούν αφενός μεν τις διαλιστώσεις της Επιτροπής όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά (1), αφετέρου δε την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ επί των πραγματικών αυτών περιστατικών (2), καθ' όσον η Επιτροπή δεν χαρακτήρισε ορθώς την παράβαση (Α), καθ' όσον δεν εκτίμησε ορθώς το αποτέλεσμα περιορισμού του ανταγωνισμού (Β) και καθ' όσον δεν εκτίμησε ορθώς τον επηρεασμό του μεταξύ των κρατών μελών εμπορίου (Γ)· τρίτον, οι αιτιάσεις οι σχετικές με την αιτιολογία της Αποφάσεως· τέταρτον, οι αιτιάσεις που αφορούν τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, το οποίο υποστηρίζεται ότι είναι δυσανάλογο και προς τη διάρκεια (1) και προς τη σοβαρότητα (2) της φερομένης παραβίασεως.

Περί των δικαιωμάτων του αμυνομένου

1. *Παράλειψη κοινοποίησης εγγράφων μαζί με την ανακοίνωση των αιτιάσεων*

- 31 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι, με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή δεν της διαβίβασε διάφορα έγγραφα, τα οποία μνημονεύονται σε δεκατέσσερα σημεία της Αποφάσεως· την περιήγαγε έτσι σε αδυναμία να δώσει εξηγήσεις επί του περιεχομένου τους. Πρόκειται, ειδικότερα, για τα πρακτικά της συναντήσεως της 13ης Μαΐου 1982, τα οποία συντάξε κάποιος στέλεχος της Hercules (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 15, στοιχείο β· βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 37), για ένα έγγραφο με ημερομηνία 6 Σεπτεμβρίου 1977 που φέρεται ότι αποκαλύφθηκε στη Solvay (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 16, τελευταίο εδάφιο), για την απάντηση της Shell στην ανακοίνωση των αιτιάσεων (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 17), για τα πρακτικά δύο εσωτερικών συσκέψεων της Shell, που διεξήχθησαν στις 5 Ιουλίου (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 29, δεύτερο εδάφιο) και στις 12 Σεπτεμβρίου 1979 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 31), για ένα εσωτερικό έγγραφο της Solvay (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 32), για μια υπόμνηση της Solvay προς τα γραφεία πωλήσεών της της 17ης Ιουλίου 1981 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 35), για άρθρα που δημοσιεύτηκαν στον εξειδικευμένο Τύπο στα τέλη του 1981 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 36), για ένα εσωτερικό σημείωμα της ICI περί του « πνεύματος ομοψυχίας » (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 46), για έγγραφα της Shell αφορώντα το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Γαλλία, καθώς και για ένα έγγραφο της Shell επιγραφόμενο « PP W. Europe-Pricing » και « Market quality report » (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 49), για διάφορα έγγραφα της ATO, και ιδίως για ένα εσωτερικό σημείωμα της 28ης Σεπτεμβρίου 1983 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 51), για πίνακες που αποκαλύφθηκαν στην ICI και αφορούσαν τους αναπροσαρμοσμένους στόχους για το 1979 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 54), για τα πρακτικά της συναντήσεως της 10ης Μαρτίου 1982, τα οποία συντάξε κάποιος στέλεχος της ICI (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 58), για ένα αχρονολόγητο σημείωμα της ICI προπαρασκευαστικό μιας συναντήσεως που προβλεπόταν με τη Shell για τον Μάιο του 1983 και, τέλος, για ένα έγγραφο εργασίας σχετικό με το πρώτο τρίμηνο του 1983, που αποκαλύφθηκε στη Shell (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 63).
- 32 Συναφώς, η προσφεύγουσα επικαλείται παράβαση του άρθρου 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37, στο εξής: κανονισμός 99/63), κατά το οποίο η Επιτροπή υποχρεούται να ανακοινώνει γραπτώς στις επιχειρήσεις τις αιτιάσεις που τους προσάπτει. Οι αιτιάσεις αυτές πρέπει να συνοδεύονται από τα έγγραφα στα οποία η Επιτροπή στηρίζει τους ισχυρισμούς της. Έστω και αν δεν είναι αναγκαίο να κοινοποιείται ολόκληρος ο φάκελος των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, πρέπει πάντως οι εν λόγω επιχειρήσεις να ενημερώνονται επί των πραγματικών στοιχείων στα οποία στηρίζονται οι αιτιάσεις της Επιτροπής (απόφαση της 13ης Ιουλίου 1966 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 56/64 και 58/64, Consten και Grundig κατά Επιτροπής, Jurispr. 1966 σ. 429). Αν τα στοιχεία αυτά συνίστανται σε συγκεκριμένα έγγραφα, η Επι-

τροπή υποχρεούται να κοινοποιεί τα έγγραφα αυτά στις επιχειρήσεις ή, αν πρόκειται για έγγραφα που μπορούν να καταστούν γνωστά άλλοθεν, να τα κατονομάζει. Εξ άλλου, η εκτίμηση της σημασίας ενός εγγράφου ή της αντιδράσεως μιας επιχειρήσεως έναντι ενός εγγράφου πρέπει να επαφίεται στην επιχείρηση αυτή.

- 33 Η Επιτροπή απαντά ότι όλα τα έγγραφα που αφορούσαν την προσφεύγουσα και αποδείκνυαν τη συμμετοχή της στη σύμπραξη της κοινοποιήθηκαν, με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, κατά τρόπο απολύτως σαφή γι' αυτήν, αν εξαιρεθούν τα πρακτικά μιας συναντήσεως της 10ης Μαρτίου 1982, τα οποία είχε συντάξει ένα στέλεχος της ICI (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 58). Τα πρακτικά αυτά όμως διευκρίνιζαν απλώς το περιεχόμενο ενός σχεδίου που είχε αποκαλυφθεί στην ICI και στην Hercules (γενική ανακοίνωση των αιτιάσεων, παράρτημα 71, στο εξής: γ. αιτ. παράρτ.), το οποίο κοινοποιήθηκε· αφορούσαν, εξ άλλου, το 1982, έτος κατά το οποίο η προσφεύγουσα αναγνώρισε, με το δικόγραφο της προσφυγής της, ότι συμμετείχε στη σύμπραξη.
- 34 Ισχυρίζεται, εξ άλλου, ότι η προσφεύγουσα μπόρεσε να λάβει γνώση, κατά τη διαδικασία προσβάσεως στον φάκελο, ορισμένων εγγράφων τα οποία, όπως ισχυρίζεται, δεν της είχαν κοινοποιηθεί.
- 35 Η Επιτροπή επισημαίνει ακόμη ότι τα έγγραφα των οποίων γίνεται μνεία στις αιτιολογικές σκέψεις 46 και 54 της Αποφάσεως κοινοποιήθηκαν στην προσφεύγουσα ως παραρτήματα 35 και 55 της γενικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων.
- 36 Παραδέχεται, τέλος, ότι ορισμένα από τα μνημονεύμενα στην Απόφαση έγγραφα δεν κοινοποιήθηκαν στην προσφεύγουσα, διότι δεν την αφορούσαν καθόλου και δεν εχρησίμευσαν, επομένως, στο μέρος της Αποφάσεως που την αφορούσε. Ως εκ τούτου, δεν εμφανίζουν κανένα ενδιαφέρον υπό το πρίσμα της εκτιμήσεως της θέσεως της προσφεύγουσας στη σύμπραξη.
- 37 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, εκείνο που έχει σημασία δεν είναι τα έγγραφα αυτά καθαυτά, αλλά τα συμπεράσματα που άντλησε απ' αυτά η Επιτροπή· αν τα έγγραφα αυτά δεν μνημονεύτηκαν στην

ανακοίνωση των αιτιάσεων, η ενεχόμενη επιχείρηση μπορούσε δικαιολογημένα να θεωρήσει ότι δεν είχαν σημασία για τη διαδικασία. Μη ενημερώνοντας την επιχείρηση για το ότι συγκεκριμένα έγγραφα θα εχρησιμοποιούντο στην απόφασή της, η Επιτροπή την εμπόδισε να εκφράσει έγκαιρα την άποψή της σχετικά με την αποδεικτική ισχύ των εν λόγω εγγράφων. Γι' αυτό, τα έγγραφα αυτά δεν μπορούν να θεωρηθούν ως έγκυρα αποδεικτικά μέσα έναντι αυτής (απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 1983 στην υπόθεση 107/82, AEG-Telefunken κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3151, σκέψη 27· βλ., τελευταία, απόφαση της 3ης Ιουλίου 1991 στην υπόθεση C-62/86, AKZO Chemie κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-3359, σκέψη 21).

- 38 Στην υπό κρίση υπόθεση, πρέπει να σημειωθεί ότι μόνο τα έγγραφα που μνημονεύονται στη γενική ή στην ειδική ανακοίνωση των αιτιάσεων ή στις επιστολές της 8ης Οκτωβρίου 1984 και της 29ης Μαρτίου 1985, ή όσα είναι συνημμένα στις παραπάνω χωρίς να μνημονεύονται ρητά σ' αυτές, μπορούν να θεωρηθούν ως αποδεικτικά μέσα δυνάμει να προβληθούν κατά της προσφεύγουσας στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως. Όσον αφορά τα έγγραφα που είναι συνημμένα στις ανακοινώσεις των αιτιάσεων χωρίς να μνημονεύονται σ' αυτές, μπορούν να ληφθούν υπόψη, στην Απόφαση, κατά της προσφεύγουσας μόνον αν αυτή μπορούσε ευλόγως να συναγάγει από τις ανακοινώσεις των αιτιάσεων τα συμπεράσματα που ήθελε να αντλήσει και η Επιτροπή.
- 39 Από τις προεκτεθείσες σκέψεις έπεται ότι, μεταξύ των εγγράφων που μνημονεύει η προσφεύγουσα, μόνο το εσωτερικό σημείωμα της ICI περί του « πνεύματος ομοψυχίας » (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 46) και οι πίνακες που αποκαλύφθηκαν στην ICI και αφορούσαν τους αναπροσαρμοσμένους στόχους για το 1979 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 54) μπορούν να γίνουν δεκτά ως αποδεικτικά στοιχεία εις βάρος της προσφεύγουσας, εφόσον υπήρχε μνεία τους στις αιτιολογικές σκέψεις 71 και 93 της απευθυνθείσας στην προσφεύγουσα γενικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων, της οποίας συνιστούν άλλωστε τα παραρτήματα 35 και 55, αντιστοίχως. Τα λοιπά έγγραφα που μνημονεύει η προσφεύγουσα δεν μπορούν να θεωρηθούν ως αποδεικτικά στοιχεία δυνάμει να προβληθούν κατά της προσφεύγουσας στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως.
- 40 Το αν αυτά τα τελευταία έγγραφα συνιστούν απαραίτητο θεμέλιο των διαπιστώσεων στις οποίες προέβη, με την Απόφασή της, ως προς τα πραγματικά περιστατικά η Επιτροπή εις βάρος της προσφεύγουσας θα κριθεί μαζί με την έρευνα του βασίμου αυτών των διαπιστώσεων.

2. *Ανεπάρκεια των προσκομισθέντων από την Επιτροπή αποδεικτικών στοιχείων*

- 41 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι τα προσκομισθέντα από την Επιτροπή έγγραφα δεν είναι αξιόπιστα· ειδικότερα, τα σημειώματα της ICI εκφράζουν προθέσεις ή υλοκειμενικές εκτιμήσεις των συντακτών τους, που αντικατοπτρίζουν τους προσωπικούς τους στόχους σχετικά με την πολιτική της επιχειρήσεώς τους.
- 42 Προσθέτει ότι η Επιτροπή δεν πρέπει να επιχειρεί να προσδίδει σε μια υπόθεση ευρύτερη έκταση απ' όση αντικειμενικά δικαιολογούν τα αποδεδειγμένα πραγματικά περιστατικά. Υποχρεούται, εξ άλλου, να εφαρμόζει το τεκμήριο αθωότητας και την αρχή « in dubio pro geo ». Η Επιτροπή, αντιθέτως, άντλησε γενικά συμπεράσματα από περιστατικά και περιστάσεις που, αν εντάσσονταν στην πραγματική τους αλληλουχία, θα μπορούσαν να δώσουν διαφορετική εικόνα για τη συμπεριφορά ή τη θέση της προσφεύγουσας στην αγορά· εμφάνισε αυτά τα περιστατικά και αυτές τις περιστάσεις ως απόδειξη ενοχής, στηριζόμενη σε αποδεικτικά στοιχεία ανεπαρκή, αβέβαια και μη καθοριστικά. Κατά την προσφεύγουσα, αυτή η μέθοδος ενέργειας κατέληξε σε αντιστροφή του βάρους της αποδείξεως· υποχρέωσε δηλαδή τη DSM να αποδείξει εν γένει ότι η συμπεριφορά της στην αγορά υπήρξε εντελώς διαφορετική απ' ό,τι ισχυρίζεται η Επιτροπή ή να δώσει άλλη ερμηνεία των πραγματικών περιστατικών, ενώ η Επιτροπή είναι εκείνη που θα έπρεπε να εξηγήσει γιατί ευσταθεί η δική της εκδοχή των πραγμάτων και όχι η ερμηνεία που δίνουν οι επιχειρήσεις.
- 43 Η Επιτροπή αποκρίνεται ότι η DSM δεν εξηγεί για ποιους λόγους θα έπρεπε να υπάρχει αμφιβολία για την αξιοπιστία των εγγράφων που προσκόμισε η Επιτροπή.
- 44 Η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν απέδωσε στα διάφορα πραγματικά περιστατικά που εξέθεσε περιεχόμενο ευρύτερο από εκείνο που πράγματι είχαν. Επιστά την προσοχή στο γεγονός ότι η απόδειξη παραβάσεως του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ πρέπει κατ' ανάγκην να αναφέρεται στη συμπεριφορά πλειόνων επιχειρήσεων. Προσθέτει ακόμη ότι, αντίθετα απ' ό,τι υποστηρίζει η DSM, σ' αυτήν εναπόκειται να αποδείξει, εν όψει του συνόλου των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίζει η Επιτροπή, ότι τα επίδικα πραγματικά περιστατικά μπορούν να τύχουν διαφορετικής ερμηνείας.

- 45 Τέλος, κατά τη γνώμη της Επιτροπής, η αιτίαση περί προσβολής της αρχής « *in dubio pro reo* » είναι άστοχη, αν ληφθεί υπόψη η βαρύτητα των αποδεικτικών στοιχείων που περιέχονται στη δικογραφία.
- 46 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι το περιεχόμενο των πρακτικών συναντήσεων που προέρχονται από την ICI επιβεβαιώνεται από διάφορα έγγραφα, όπως είναι ορισμένοι πίνακες με αριθμητικά στοιχεία αναφορικά με τον όγκο πωλήσεων των διαφόρων παραγωγών και οι οδηγίες καθορισμού τιμών, οι οποίες συμπίπτουν, ως προς τα ποσά και την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος, προς τις τιμές-στόχους που μνημονεύονται στα εν λόγω πρακτικά συναντήσεων. Ομοίως, οι απαντήσεις διαφόρων παραγωγών στις αιτήσεις παροχής πληροφοριών που τους είχε απευθύνει η Επιτροπή επιρρωννύουν, γενικώς, το περιεχόμενο των εν λόγω πρακτικών.
- 47 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή θεώρησε ότι τα πρακτικά συναντήσεων που αποκαλύφθηκαν στην ICI αντικατόπτριζαν με αρκετή αντικειμενικότητα το περιεχόμενο των συναντήσεων των οποίων προέδρευαν υπάλληλοι της ICI, που δεν ήταν πάντα οι ίδιοι· το γεγονός αυτό τους υποχρέωνε ακόμη περισσότερο να ενημερώνουν ορθώς, σχετικά με το περιεχόμενο των συναντήσεων, τους υπαλλήλους της ICI που δεν είχαν συμμετάσχει σε κάποιαν από τις συναντήσεις, συντάσσοντας πρακτικά αυτών.
- 48 Υπ' αυτές τις περιστάσεις, στην προσφεύγουσα εναπόκειται να δώσει διαφορετική εξήγηση όσον αφορά το περιεχόμενο των συναντήσεων στις οποίες συμμετέσχε, υποβάλλοντας συγκεκριμένα στοιχεία, όπως, π.χ., τις σημειώσεις που κράτησαν τα μέλη του προσωπικού της κατά τη διάρκεια των συναντήσεων στις οποίες συμμετείχαν ή τη μαρτυρία των προσώπων αυτών. Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα ούτε προέβαλε ούτε καν επικαλέστηκε τέτοια στοιχεία ενώπιον του Πρωτοδικείου.
- 49 Εξ άλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι το αν η Επιτροπή άντλησε υπέρμετρα γενικά συμπεράσματα από τα διατιθέμενα αποδεικτικά στοιχεία, παραβιάζοντας έτσι την αρχή « *in dubio pro reo* », συγγέεται με το αν η Επιτροπή προσκόμισε αποδεικτικά στοιχεία για να στοιχειοθετήσει τα πραγματικά περιστατικά που διαπίστωσε με την Απόφαση της. Δεδομένου ότι το ζήτημα αυτό είναι ζήτημα ουσίας συναρτώμενο με την απόδειξη

της παραβάσεως, πρέπει να εξεταστεί πιο κάτω, μαζί με τα λοιπά ζητήματα που αφορούν την απόδειξη της παραβάσεως.

Περί της αποδείξεως της παραβάσεως

50 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 80, πρώτο εδάφιο), από το 1977, οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου που εφοδίαζαν την ΕΟΚ μετείχαν σε σύνολο σχεδίων, μηχανισμών και μέτρων που αποφασίζονταν στα πλαίσια ενός συστήματος τακτικών συναντήσεων και συνεχών επαφών. Η Απόφαση αναφέρει στη συνέχεια (αιτιολογική σκέψη 80, δεύτερο εδάφιο) ότι, σύμφωνα με το συνολικό σχέδιο των παραγωγών, διοργανώνονταν συναντήσεις με σκοπό την επίτευξη ρητής συμφωνίας σχετικά με επί μέρους θέματα.

51 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο πρέπει, κατ' αρχάς, να εξετάσει κατά πόσον η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τα πραγματικά περιστατικά τα σχετικά με το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων (Α), τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών (Β), τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της υλοποιήσεως των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών (Γ) και τον καθορισμό ποσοτήτων-στόχων και ποσοστώσεων (Δ)· προς τούτο θα εκθέτει την προσβαλλόμενη πράξη (α) και τα επιχειρήματα των διαδίκων (β) πριν προβεί στην εκτίμησή τους (γ)· στη συνέχεια, πρέπει να ελεγχθεί η εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ επί των πραγματικών αυτών περιστατικών.

1. Οι διαπιστώσεις όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά

Α — Το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

52 Η Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 78, τέταρτο εδάφιο, και 104, τρίτο εδάφιο) αναφέρει ότι το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου άρχισε να λειτουργεί περί τα τέλη του 1977, ενώ έξι συναντήσεις έλαβαν χώρα κατά το 1978 (αιτιολογική σκέψη 18, πρώτο εδάφιο), δεν κατέστη όμως δυνατόν να διευκρινιστεί πότε ακριβώς άρχισε να παρίσταται στις συναντήσεις αυτές κάθε παραγωγός. Επισημαίνει ότι η DSM, η οποία περιλαμβάνεται μεταξύ των παραγωγών για τους οποίους δεν αποδείχθηκε ότι « υποστήριξαν » την πρωτοβουλία του Δεκεμβρίου του 1977, ισχυρίζεται ότι δεν γνωρίζει πότε άρχισαν οι συναντήσεις και παραδέχεται ότι μετείχε σ' αυτές μόνο από το 1980 και εντεύθεν.

53 Ωστόσο, η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 105, πρώτο και δεύτερο εδάφιο) αναφέρει ότι δεν μπορεί να προσδιοριστεί με βεβαιότητα η ακριβής ημερομηνία από την οποία κάθε παραγωγός άρχισε να παρίσταται στις κεντρικές περιοδικές συναντήσεις. Πάντως, η συμμετοχή της Anic, της ATO, της BASF, της DSM και της Hüls στους διακανονισμούς δεν μπορεί να άρχισε αργότερα από το 1979, εφόσον είναι αποδεδειγμένο ότι οι πέντε αυτοί παραγωγοί μετείχαν όλοι στην κατανομή της αγοράς ή στο σύστημα ποσοστάσεων, που άρχισαν να ισχύουν κατά το έτος αυτό.

54 Η Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 104, τρίτο εδάφιο, και 105, δεύτερο και τέταρτο εδάφιο) αναφέρει αφενός ότι, κατά δήλωση της ICI, η DSM μετείχε τακτικά στις συναντήσεις και αφετέρου ότι το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου λειτούργησε τουλάχιστον μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου του 1983. Καταλογίζει στη DSM ότι μετείχε στο σύστημα αυτό (αιτιολογική σκέψη 18, πρώτο και τρίτο εδάφιο).

55 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 21), σκοπός των περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου ήταν ιδίως ο καθορισμός επιδιωκόμενων τιμών και επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων, καθώς και ο έλεγχος της τηρήσεως αυτών από τους παραγωγούς.

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

56 Η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι, κατά την Απόφαση, άρχισε να μετέχει στη σύμπραξη από « κάποια στιγμή μεταξύ 1977 και 1979 ». Υποστηρίζει ότι, ούτως ή άλλως, δεν είναι επιτρεπτό στην Επιτροπή να αφήνει ένα τόσο ευρύ περιθώριο αοριστίας ως προς το σημείο ενάρξεως της παραβάσεως. Είχε την υποχρέωση να προσδιορίσει αυτό το σημείο ενάρξεως με ακρίβεια και, αν αυτό της ήταν αδύνατον, να ερμηνεύσει την αμφιβολία προς όφελος της προσφεύγουσας.

57 Διατείνεται ότι ναι μεν αναγνώρισε ότι είχε συμμετάσχει τακτικά σε συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου μετά την 1η Ιανουαρίου 1981, αρνήθηκε όμως πάντα με έμφαση ότι είχε συμμετάσχει σ' αυτές πριν από την ημερομηνία αυτή λίγο ως πολύ τακτικά και με κάπως οργανωμένη μορφή.

- 58 Υποστηρίζει ότι, αν, παρ' όλ' αυτά, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η DSM άρχισε να συμμετέχει στους διακανονισμούς το 1979 το αργότερο, τον ισχυρισμό της αυτόν τον στηρίζει σε έγγραφα προερχόμενα από την ICI που δεν έχουν αποδεικτική δύναμη ή που ερμηνεύονται εσφαλμένα. Πρόκειται απλώς για πίνακες που παραθέτουν αριθμητικά στοιχεία της παραγωγής των καθ' έκαστον παραγωγών.
- 59 Με το υπόμνημα απαντήσεως, η προσφεύγουσα προσθέτει ότι η αποδεικτική δύναμη των εγγράφων αυτών όσον αφορά τη συμμετοχή της στις συναντήσεις διαψεύδεται από την περιεχόμενη σ' αυτά μνεία της Amoco, για την οποία η Επιτροπή παραδέχεται ότι δεν μετείχε στις συναντήσεις. Ούτε έχει μεγαλύτερη αποδεικτική δύναμη ένα σημείωμα της 27ης Φεβρουαρίου 1978 [παράρτημα ΙΙΙ του υπομνήματος αντικρούσεως (στο εξής: αντίκρ. παράρτ.)].
- 60 Η Επιτροπή επισημαίνει, από την πλευρά της, ότι η DSM αναγνωρίζει ότι ήταν παρούσα στις συναντήσεις λίγο ως πολύ τακτικά μετά την 1η Ιανουαρίου 1981 και ότι ναι μεν αρνείται ότι είχε μετάσχει λίγο ως πολύ τακτικά ή με κάπως οργανωμένη μορφή πριν από το 1981, δεν αμφισβητεί όμως ότι μετείχε σ' αυτές έκτακτα ή περιστασιακά.
- 61 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι πολλά είναι τα έγγραφα που στοιχειοθετούν τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στις συναντήσεις πριν από το 1981. Πρόκειται, ειδικότερα, για το σημείο 23 της απαντήσεως της DSM στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, όπου αυτή αναγνώρισε, με συγκεκαλυμμένο τρόπο, ότι είχε εκπροσωπηθεί σε συναντήσεις προ του 1981· για την απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), κατά την οποία η DSM παρίστατο στις συναντήσεις ως « regular participant » (« τακτικώς συμμετέχουσα »)· για τις δηλώσεις που έγιναν κατά τη γενική συνέλευση της « European Association for Textile Polyolefins » (στο εξής: EATP) της 26ης Μαΐου 1978, όπου εμφανίζεται ότι η DSM « will support the movement to get prices at a reasonable level » (« θα υποστηρίξει την προσπάθεια να φθάσουν οι τιμές σε λογικό επίπεδο ») (γ. αιτ. παράρτ. 7)· για τα παραρτήματα 55 επ. της γενικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων, τα οποία περιέχουν ακριβή στοιχεία που δεν μπορεί παρά να είχαν δοθεί από τη DSM· και, τέλος, για ένα σημείωμα προερχόμενο από τη DSM, με ημερομηνία 27 Φεβρουαρίου 1978, από το οποίο προκύπτει ότι, από τότε ήδη, η DSM τηρούσε τα συμφωνημένα και ανησυχούσε για το γεγονός ότι ορισμένοι ανταγωνιστές της τα τηρούσαν λιγότερο ευσυνείδητα.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 62 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, προκαταρκτικώς, ότι η ένδειξη περί της ενάρξεως της συμμετοχής της προσφεύγουσας στην παράβαση, την οποία το άρθρο 1 της Αποφάσεως εντοπίζει σε κάποιο χρονικό σημείο μεταξύ 1977 και 1979, πρέπει να γίνει αντιληπτή, υπό το φως των αιτιολογικών σκέψεων της Αποφάσεως, υπό την έννοια ότι τοποθετεί την έναρξη αυτής της συμμετοχής μεταξύ της αρχής και του τέλους του έτους 1978. Ειδικότερα, πρέπει να σημειωθεί αφενός μεν ότι ούτε η γενική ούτε η ειδική ανακοίνωση των αιτιάσεων, οι οποίες απευθύνθηκαν στην προσφεύγουσα, ούτε η Απόφαση διατυπώνουν αιτίαση κατά της προσφεύγουσας για τον προ του 1978 χρόνο· η Απόφαση αποκλείει μάλιστα ρητά τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στην πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Δεκεμβρίου του 1977 (αιτιολογική σκέψη 78)· αφετέρου δε η αιτιολογική σκέψη 105, δεύτερο εδάφιο, της Αποφάσεως αναφέρει ότι η έναρξη αυτής της συμμετοχής δεν μπορεί να ήταν μεταγενέστερη των αρχών του 1979.
- 63 Βάσει των ενδείξεων τις οποίες συνιστούν αφενός μεν το εσωτερικό σημείωμα της DSM με ημερομηνία 27 Φεβρουαρίου 1978 (αντίκρ. παράρτ. III), το οποίο είχε συνταχθεί για την προπαρασκευή μιας συναντήσεως της 28ης Φεβρουαρίου 1978 και το οποίο, μεταξύ άλλων σφαλμάτων τα οποία διέπραξε η DSM στην τιμολογιακή της πολιτική, κατονομάζει το ότι « clinging to agreements even when heavy violations of our partners become obvious » (« προσκολλάται στα συμπεφωνημένα ακόμη και όταν καθίστανται οφθαλμοφανείς σοβαρές παραβιάσεις από πλευράς των εταίρων μας ») (σημειωτέον ότι από τα συμφραζόμενα αυτού του χωρίου προκύπτει ότι ως « partners » δεν μπορούν εδώ να νοηθούν οι πελάτες ή οι προμηθευτές, οι οποίοι περιγράφονται έτσι σε άλλα σημεία του εγγράφου), αφετέρου δε οι δηλώσεις της προσφεύγουσας κατά τη συνεδρίαση της EATP της 26ης Μαΐου 1978 (γ. αιτ. παράρτ. 7), ότι:

« It is our conviction that stability in supply and in pricing is most important (...) Therefore we will support the move to get prices at a reasonable level. This morning we have heard some comments indicating the November initiative has not been fully carried through, nevertheless we are of the opinion that it is absolutely necessary to pursue this goal further »

[« Έχουμε την πεποίθηση ότι η σταθερότητα της προσφοράς και των τιμών είναι πρωτίστης σημασίας (...) Κατά συνέπεια, θα υποστηρίξουμε την προσπάθεια να φθάσουν οι τιμές σε λογικό επίπεδο. Σήμερα το πρωί ακούσαμε διάφορα σχόλια, κατά τα οποία η πρωτοβουλία του Νοεμβρίου δεν τέθηκε πλήρως σε εφαρμογή· παρ' όλ' αυτά, είμαστε της γνώμης ότι είναι απολύτως αναγκαίο να συνεχιστεί η επιδίωξη αυτού του στόχου »],

πρέπει να γίνει δεκτό ότι η προσφεύγουσα μετείχε, από κάποιο χρονικό σημείο που μπορεί να τοποθετηθεί στο 1978, στις συναντήσεις των « Senior Managers » (« διευθυντών »), τις οποίες διοργάνωναν οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου και κατά τις οποίες αναπτύχθηκε η σκέψη του καθορισμού τιμών-στόχων, όπως δείχνει η απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), που αναφέρει ότι « Generally speaking however, the concept of recommending “ Target Prices ” was developed during the early meetings which took place in 1978 » (« Γενικώς, πάντως, η σκέψη να συστηθούν “ τιμές-στόχοι ” αναπτύχθηκε κατά τις πρώτες συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν το 1978 »).

- 64 Όσον αφορά την επακολουθήσασα περίοδο, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από την απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών, η DSM συμμετείχε τακτικά στις περιοδικές συναντήσεις « διευθυντών » και « εμπειρογνομόνων » από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979. Ειδικότερα, η απάντηση αυτή κατατάσσει την προσφεύγουσα — κατ’ αντίθεση προς δύο άλλους παραγωγούς — μεταξύ των τακτικώς συμμετεχόντων στις συναντήσεις αυτές, αναφέρει δε ότι:

« By late 1978/early 1979 it was determined that the “ ad hoc ” meetings of Senior Managers should be supplemented by meetings of lower level managers with more marketing knowledge. This two-tier level of representation became identified as (a) “ Bosses ” and (b) “ Experts ” »,

[« Από τα τέλη του 1978/αρχές του 1979, αποφασίστηκε ότι οι *επί τούτω* συναντήσεις των ανωτάτων διευθυντικών στελεχών θα συμπληρώνονταν από συναντήσεις στελεχών λιγότερο υψηλού επιπέδου με ειδικότερη γνώση του marketing. Αυτή η εκπροσώπηση σε δύο βαθμίδες αναφερόταν εφεξής ως α) οι συναντήσεις των “ διευθυντών ” και β) οι συναντήσεις των “ εμπειρογνομόνων ” »].

- 65 Πρέπει, περαιτέρω, να παρατηρηθεί ότι την απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών επιβεβαιώνει, πρώτον, η απάντηση της προσφεύγουσας στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, με την οποία αυτή ισχυρίζεται βέβαια ότι η συμμετοχή της στις συναντήσεις άρχισε να γίνεται λίγο ως πολύ τακτική μόλις από τον Ιανουάριο του 1981, δεν αρνείται όμως ότι είχε μετάσχει σ’ αυτές και πριν απ’ αυτήν την ημερομηνία, και, δεύτερον, η μνεία — δίπλα στο όνομα της προσφεύγουσας σε διαφόρους πίνακες που βρέθηκαν στην ICI και την ΑΤΟ (γ. αιτ. παραρτ. 55 έως 61) — των αριθμητικών στοιχείων των πωλήσεων της για διαφόρους μήνες και διάφορα έτη. Πράγματι, οι

περισσότερες από τις προσφεύγουσες παραδέχτηκαν, απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι η κατάρτιση των πινάκων που αποκαλύφθηκαν στην ICI, την ΑΤΟ και την Hercules δεν θα ήταν δυνατή βάσει των στατιστικών του συστήματος ανταλλαγής δεδομένων Fides, η δε ICI, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών, δήλωσε, σχετικά με έναν από τους πίνακες αυτούς, ότι « the source of information for actual historic figures in this table would have been the producers themselves » (« η πηγή προελεύσεως των αριθμών του πίνακα αυτού, που αντιπροσωπεύουν ήδη συντελεσθείσες πράξεις, πρέπει να ήσαν οι ίδιοι οι παραγωγοί »). Πρέπει, πάντως, να διευκρινιστεί ότι το τελευταίο αυτό στοιχείο δεν αποδεικνύει αυτό καθαυτό τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στις συναντήσεις, όπως δεν αποδεικνύει άλλωστε ούτε και τη συμμετοχή της Amoco, αλλ' επιρρωννύει απλώς το περιεχόμενο των άλλων αποδεικτικών στοιχείων, βάσει των οποίων η συμμετοχή αυτή πρέπει να θεωρηθεί αποδεδειγμένη και τα οποία στοιχεία ελλείπουν στην περίπτωση της Amoco.

66 Τέλος, όπως προκύπτει από τους πίνακες που είναι συνημμένοι στην απάντηση της προσφεύγουσας στην αίτηση παροχής πληροφοριών, αυτή μετέσχε σε όλες σχεδόν τις συναντήσεις παραγωγών που φέρεται ότι διεξήχθησαν κατά τα έτη 1982 και 1983.

67 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή ορθώς έκρινε, βάσει των στοιχείων που της παρέσχε η ICI με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών και τα οποία επιβεβαιώνονται από τα πρακτικά διαφόρων συναντήσεων, ότι σκοπός των συναντήσεων αυτών ήταν βασικά ο καθορισμός επιδιωκομένων τιμών, αφενός, και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων, αφετέρου. Στην εν λόγω απάντηση περιέχονται, πράγματι, τα κάτωθι χωρία: « “ Target prices ” for the basic grade of each principal category of polypropylene as proposed by producers from time to time since 1 January 1979 are set forth in Schedule (...) »· και « A number of proposals for the volume of individual producers were discussed at meetings. » [« Οι κατά καιρούς προταθείσες από τους παραγωγούς “ τιμές-στόχοι ”, από την 1η Ιανουαρίου 1979 και εντεύθεν, για τη βασική ποιότητα καθεμιάς από τις βασικές κατηγορίες πολυπροπυλενίου εκτίθενται στο παράρτημα (...) »· και « διάφορες προτάσεις για τον όγκο των πωλήσεων των κατ'ιδίαν παραγωγών συζητούνταν σε συναντήσεις »].

68 Επί πλέον, η ICI αναφερόμενη, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών, στη διοργάνωση — εκτός των συναντήσεων « διευθυντών » — και συναντήσεων « εμπειρογνομόνων » του marketing από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979, αποκαλύπτει ότι οι συζητήσεις για τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκο-

μένου όγκου πωλήσεων γίνονταν όλο και πιο συγκεκριμένες και λεπτομερείς, ενώ, κατά το 1978, οι « διευθυντές » είχαν περιοριστεί στο να αναπτύξουν απλάς την έννοια της « τιμής-στόχου ».

- 69 Εκτός από τα παραπάνω χωρία, στην απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών περιλαμβάνεται και το ακόλουθο απόσπασμα: « Only “ Bosses ” and “ Experts ” meetings came to be held on a monthly basis » (« Μόνο οι συναντήσεις “ διευθυντών ” και “ εμπειρογνομόνων ” διεξάγονταν σε μηνιαία βάση »). Ορθώς, λοιπόν, η Επιτροπή συνήγαγε από την απάντηση αυτή, καθώς και από την ταυτότητα φύσεως και αντικειμένου των συναντήσεων, ότι αυτές εντάσσονταν σε σύστημα περιοδικών συναντήσεων.
- 70 Από τις προεκτεθείσες σκέψεις προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συμμετείχε στις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου από κάποιο χρονικό σημείο τοποθετούμενο μεταξύ 1977 και 1979 και μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1983, ότι οι συναντήσεις αυτές είχαν ως αντικείμενο ιδίως τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων και ότι εντάσσονταν στο πλαίσιο ενός συστήματος.

B — Οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

- 71 Κατά την Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 28 έως 51), κατέστη δυνατόν να εντοπιστούν έξι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, οι οποίες εντάσσονταν σε σύστημα καθορισμού επιδιωκομένων τιμών: η πρώτη διήρκεσε από τον Ιούλιο μέχρι τον Δεκέμβριο του 1979, η δεύτερη από τον Ιανουάριο μέχρι τον Μάιο του 1981, η τρίτη από τον Αύγουστο μέχρι τον Δεκέμβριο του 1981, η τετάρτη από τον Ιούνιο μέχρι τον Ιούλιο του 1982, η πέμπτη από τον Σεπτέμβριο μέχρι τον Νοέμβριο του 1982 και η έκτη από τον Ιούλιο μέχρι τον Νοέμβριο του 1983.
- 72 Σχετικά με την πρώτη από αυτές τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, η Επιτροπή παρατηρεί (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 29) ότι δεν διαθέτει κανένα συγκεκριμένο στοιχείο σχετικά με τις συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν ή τις πρωτοβουλίες που προβλέφθηκαν κατά το πρώτο ήμισυ του 1979. Από τα πρακτικά μιας συναντήσεως που πραγματοποιήθηκε στις 26 και τις 27 Σεπτεμβρίου 1979 προκύπτει, ωστόσο, ότι

είχε αναληφθεί μια πρωτοβουλία καθορισμού της τιμής, για την ποιότητα raffia, των 1,90 γερμανικών μάρκων ανά χιλιόγραμμα (DM/kg), που θα εφαρμοζόταν από την 1η Ιουλίου, και των 2,05 DM/kg, που θα εφαρμοζόταν από την 1η Σεπτεμβρίου. Η Επιτροπή είχε στην κατοχή της οδηγίες τιμών ορισμένων παραγωγών, μεταξύ των οποίων δεν περιλαμβάνεται η προσφεύγουσα, από τις οποίες προκύπτει ότι οι παραγωγοί αυτοί είχαν δώσει εντολή στα γραφεία πωλήσεών τους να χρεώνουν αυτές τις τιμές — ή το ισόποσό τους στο εθνικό νόμισμα — από την 1η Σεπτεμβρίου· αυτή η εντολή δόθηκε, από τους περισσότερους παραγωγούς, πριν την αναγγελία της προβλεφθείσας ανόδου των τιμών στον εξειδικευμένο Τύπο (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 30).

- 73 Λόγω όμως των δυσχερειών στις οποίες προσέκρουε η άνοδος των τιμών, οι παραγωγοί αποφάσισαν, κατά τη συνάντηση της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979, να αναβάλουν την ημερομηνία που είχαν προβλέψει για την επίτευξη του στόχου κατά αρκετούς μήνες, ήτοι για την 1η Δεκεμβρίου 1979· το νέο σχέδιο ήταν να « διατηρηθούν » καθ' όλο τον Οκτώβριο τα επίπεδα τιμών που είχαν ήδη επιτευχθεί, με το ενδεχόμενο μιας ενδιάμεσης αυξήσεως τον Νοέμβριο σε 1,90 ή 1,95 DM/kg (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 31, πρώτο και δεύτερο εδάφιο).
- 74 Όσον αφορά τη δεύτερη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών, μολονότι αναγνωρίζεται στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 32) ότι δεν ανευρέθηκε κανένα πρακτικό των συναντήσεων που πραγματοποιήθηκαν το 1980, βεβαιώνεται ότι οι παραγωγοί συναντήθηκαν τουλάχιστον επτά φορές κατά τη διάρκεια του έτους εκείνου (σχετική αναφορά γίνεται στον πίνακα 3 της Αποφάσεως). Κατά τις αρχές του έτους, ο εξειδικευμένος Τύπος ανήγγειλε ότι οι παραγωγοί έβλεπαν ευμενώς μια έντονη άνοδο των τιμών κατά το 1980. Παρ' όλ' αυτά, σημειώθηκε ουσιαδής μείωση των τιμών της αγοράς, οι οποίες υποχώρησαν στο επίπεδο του 1,20 DM/kg ή ακόμα χαμηλότερα, πριν σταθεροποιηθούν, περί τον Σεπτέμβριο. Όπως προκύπτει από τις οδηγίες καθορισμού τιμών τις οποίες απέστειλε η προσφεύγουσα, όπως και η Hoechst, η Linz, η Monte, η Saga και η ICI, για να ανορθωθούν οι τιμές στο πρότερο επίπεδό τους, καθορίστηκαν στόχοι για τον Δεκέμβριο 1980-Ιανουάριο 1981 με βάση το 1,50 DM/kg για τη raffia, το 1,70 DM/kg για τα ομοπολυμερή και το 1,95 έως 2,00 DM/kg για τα συμπολυμερή. Σε εσωτερικό έγγραφο της Solvay περιλαμβανόταν πίνακας, όπου συγκρίνονταν οι « επιτευχθείσες τιμές » του Οκτωβρίου και του Νοεμβρίου του 1980 προς τις « τιμές καταλόγου » του Ιανουαρίου του 1981, οι οποίες ορίζονταν στα 1,50/1,70/2,00 DM/kg αντιστοίχως. Αρχικώς είχε προβλεφθεί να εφαρμοστούν οι τιμές αυτές από την 1η Δεκεμβρίου 1980 — έγινε σχετικώς μια συνάντηση στη Ζυρίχη από τις 13 ως τις 15 Οκτωβρίου — αλλά η πρωτοβουλία αυτή αναβλήθηκε για την 1η Ιανουαρίου 1981.
- 75 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 33, τρίτο εδάφιο) επισημαίνει, στη συνέχεια, ότι η DSM μετέσχε σε δύο συναντήσεις του Ιανουαρίου του 1981, κατά τις οποίες κρίθηκε

αναγκαία η αύξηση των τιμών, η οποία είχε καθοριστεί τον Δεκέμβριο 1980 για την 1η Φεβρουαρίου 1981, με βάση το 1,75 DM/kg για τη raffia, σε δύο στάδια: ο στόχος θα παρέμενε στο 1,75 DM/kg για τον Φεβρουάριο, ενώ από την 1η Μαρτίου θα εισαγόταν ο στόχος των 2,00 DM/kg «χωρίς εξαίρεση». Καταρτίστηκε πίνακας των τιμών-στόχων για τις έξι κυριότερες ποιότητες πολυπροπυλενίου σε έξι εθνικά νομίματα και προβλέφθηκε ότι θα ετίθετο σε εφαρμογή την 1η Φεβρουαρίου και την 1η Μαρτίου 1981. Τα έγγραφα που ανευρέθηκαν στη DSM αποδεικνύουν, ειδικότερα, ότι αυτή έλαβε μέτρα με σκοπό να θέσει σε εφαρμογή τις τιμές-στόχους που είχαν καθοριστεί για τον Φεβρουάριο.

- 76 Σύμφωνα με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 34), το σχέδιο κατά το οποίο οι τιμές θα ανέβαιναν στα 2,00 DM/kg την 1η Μαρτίου φαίνεται, ωστόσο, ότι δεν είχε επιτυχία. Οι παραγωγοί μετέβαλαν τις προσδοκίες τους, ελπίζοντας να επιτύχουν την τιμή του 1,75 DM/kg τον Μάρτιο. Στις 25 Μαρτίου 1981 πραγματοποιήθηκε στο 'Αμστερνταμ συνάντηση των «εμπειρογνομόνων», της οποίας δεν ανευρέθηκαν πρακτικά· αμέσως μετά, όμως, η BASF, η DSM, η ICI, η Monte και η Shell — τουλάχιστον — έδωσαν οδηγίες οι επιδιωκόμενες τιμές (ή τιμές «καταλόγου») να φθάσουν, από την 1η Μαΐου, στο επίπεδο των 2,15 DM/kg για τη raffia. Η Hoechst έδωσε ταυτόσημες οδηγίες για την 1η Μαΐου, με καθυστέρηση τεσσάρων εβδομάδων σε σχέση με τις άλλες εταιρίες. Ορισμένοι παραγωγοί άφησαν στα γραφεία πωλήσεών τους κάποια περιθώρια χειρισμών, επιτρέποντάς τους να εφαρμόζουν «κατώτατες» τιμές ή «απολύτως κατώτατα όρια τιμών», κατά τι χαμηλότερα από τους συμφωνηθέντες στόχους. Κατά τους πρώτους μήνες του 1981, υπήρξε αισθητή αύξηση των τιμών· παρά το γεγονός, όμως, ότι η αύξηση της 1ης Μαΐου υποστηρίχθηκε έντονα από τους παραγωγούς, δεν συνεχίστηκε με τον ίδιο ρυθμό. Περί τα μέσα του έτους, οι παραγωγοί αντιμετώπισαν το ενδεχόμενο είτε να σταθεροποιήσουν τις τιμές, είτε ακόμη και να τις μειώσουν κάπως, δεδομένου ότι είχε σημειωθεί κάμψη της ζήτησεως κατά τη διάρκεια του θέρους.

- 77 Όσον αφορά την τρίτη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών, η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 35) βεβαιώνει ότι, τον Ιούνιο του 1981, η Shell και η ICI είχαν ήδη προβλέψει μια νέα πρωτοβουλία καθορισμού τιμών για τον Σεπτέμβριο/Οκτώβριο 1981, ενώ η αύξηση των τιμών του πρώτου τριμήνου είχε σημειώσει επιβράδυνση. Στις 15 Ιουνίου 1981 συναντήθηκαν η Shell, η ICI και η Monte, προκειμένου να συζητήσουν σχετικά με τις μεθόδους που θα ακολουθούσαν για να αυξηθούν οι τιμές στην αγορά. Μερικές ημέρες μετά τη συνάντηση αυτή, η ICI και η Shell έδωσαν στα γραφεία πωλήσεών τους την οδηγία να προετοιμάσουν την αγορά για μια σημαντική αύξηση τον Σεπτέμβριο, με βάση τη νέα τιμή των 2,30 DM/kg για τη raffia. Η Solvay υπενθύμισε επίσης στο γραφείο πωλήσεών της για τη Μπενελούξ, στις 17 Ιουλίου 1981, ότι ήταν ανάγκη να γνωστοποιήσει στους πελάτες ότι την 1η Σεπτεμβρίου θα επερχόταν σημαντική αύξηση, το ακριβές ύψος της οποίας θα καθοριζόταν κατά την τελευταία εβδομάδα του Ιουλίου, ενώ είχε προβλεφθεί συνάντηση εμπειρογνομόνων για τις 28

Ιουλίου 1981. Το αρχικό σχέδιο με βάση την τιμή 2,30 DM/kg για τον Σεπτέμβριο του 1981 αναθεωρήθηκε πιθανότατα κατά τη συνάντηση αυτή· η τιμή για τον Αύγουστο μειώθηκε στα 2,00 DM/kg για τη raffia. Η τιμή για τον Σεπτέμβριο επρόκειτο να είναι 2,20 DM/kg. Σε χειρόγραφο σημείωμα που ανευρέθηκε στην Hercules με ημερομηνία 29 Ιουλίου 1981 (δηλαδή την επομένη της συνάντησής τους κατά την οποία η Hercules αναμφιβόλως δεν παρέστη) παρατίθενται οι τιμές αυτές, χαρακτηριζόμενες ως « επίσημες » για τον Αύγουστο και Σεπτέμβριο και γίνεται συγκεκριμένη αναφορά στην πηγή πληροφοριών. Νέες συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν στη Γενεύη στις 4 Αυγούστου και στη Βιέννη στις 21 Αυγούστου 1981. Μετά τις συναντήσεις αυτές, οι παραγωγοί απέστειλαν νέες οδηγίες με τις οποίες ο στόχος καθοριζόταν στα 2,30 DM/kg για την 1η Οκτωβρίου. Η BASF, η DSM, η Hoechst, η ICI, η Monte και η Shell έδωσαν περίπου ταυτόσημες οδηγίες για την εφαρμογή των τιμών αυτών τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο.

- 78 Σύμφωνα με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 36), το νέο σχέδιο προέβλεπε, για τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του 1981, άνοδο των τιμών, με « τιμή βάσεως » τα 2,20 έως 2,30 DM/kg για τη raffia. Ένα έγγραφο της Shell αναφέρει ότι είχε συζητηθεί ένα περαιτέρω στάδιο αυξήσεως στα 2,50 DM/kg την 1η Νοεμβρίου, το οποίο όμως εγκαταλείφθηκε στη συνέχεια. Από εκθέσεις διαφόρων παραγωγών προκύπτει ότι οι τιμές αυξήθηκαν τον Σεπτέμβριο και ότι η πρωτοβουλία συνεχίστηκε τον Οκτώβριο του 1981, οπότε οι τιμές που επιτεύχθηκαν στην αγορά κυμαίνονταν μεταξύ 2,00 και 2,10 DM/kg για τη raffia. Από σημείωμα της Hercules προκύπτει ότι, τον Δεκέμβριο του 1981, ο στόχος των 2,30 DM/kg αναθεωρήθηκε προς τα κάτω και καθορίστηκε στο πιο ρεαλιστικό επίπεδο των 2,15 DM/kg· στο ίδιο σημείωμα προστίθεται όμως η παρατήρηση ότι, « χάρη στην αποφασιστικότητα όλων, οι τιμές έφθασαν τα 2,05 DM/kg, ποσό δηλαδή που προσέγγισε περισσότερο από κάθε άλλη φορά τις δημοσιευμένες τιμές-στόχους (sic !) ». Στα τέλη του 1981, ο εξειδικευμένος Τύπος κατέγραψε στην αγορά του πολυπροπυλενίου τιμές από 1,95 έως 2,10 DM/kg για τη raffia, δηλαδή περίπου 0,20 DM κάτω των τιμών που είχαν θέσει ως στόχο οι παραγωγοί. Όσο για την παραγωγική ικανότητα, χρησιμοποιήθηκε κατά 80 %, ποσοστό που κρίθηκε « υγιές ».

- 79 Η τέταρτη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Ιουνίου-Ιουλίου 1982 εντάχθηκε στο πλαίσιο της αποκαταστάσεως της ισορροπίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης στην αγορά. Η πρωτοβουλία αυτή αποφασίστηκε κατά τη συνάντηση παραγωγών της 13ης Μαΐου 1982, στην οποία μετέσχε η DSM και κατά την οποία καταρτίστηκε λεπτομερής πίνακας των επιδιωκόμενων τιμών για την 1η Ιουνίου για διάφορες ποιότητες πολυπροπυλενίου και σε διάφορα εθνικά νομίσματα (2,00 DM/kg για τη raffia) (Απόφαση, αιτιολογικές σκέψεις 37 έως 39, πρώτο εδάφιο).

- 80 Τη συνάντηση της 13ης Μαΐου 1982 επακολούθησαν οδηγίες τιμών προερχόμενες από την ATO, τη BASF, την Hoechst, την Hercules, την Hüls, την ICI, τη Linz, τη Monte και τη Shell, που αντιστοιχούσαν, με κάποιες περιορισμένης σημασίας εξαιρέσεις, προς τις τιμές-στόχους που είχαν καθοριστεί κατά τη συνάντηση (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 39, δεύτερο εδάφιο). Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 39, τρίτο εδάφιο) αναγνωρίζει ότι, καίτοι δεν διατίθενται, για τον Ιούνιο, οδηγίες της DSM περί καθορισμού τιμών, μια έκθεση την οποία κατήρτισε η προσφεύγουσα σχετικά με τις πωλήσεις της μνημονεύει κάποιο σχέδιο αύξησης των τιμών για τον Ιούνιο, ελπίζοντας ότι θα ευδοωθεί. Κατά τη συνάντηση της 9ης Ιουνίου 1982, οι παραγωγοί ανακοίνωσαν συγκρατημένες μάλλον αυξήσεις.
- 81 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 40), η προσφεύγουσα μετέσχε επίσης στην πέμπτη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Σεπτεμβρίου-Νοεμβρίου 1982, η οποία αποφασίστηκε κατά τη συνάντηση της 20ής και 21ης Ιουλίου 1982 και απέβλεπε στην επίτευξη της τιμής των 2,00 DM/kg την 1η Σεπτεμβρίου και των 2,10 DM/kg την 1η Οκτωβρίου, εφόσον ήταν παρούσα στις περισσότερες, αν όχι σε όλες τις συναντήσεις που διεξήχθησαν από τον Ιούλιο μέχρι τον Νοέμβριο 1982 και είχαν ως αντικείμενο την οργάνωση της πρωτοβουλίας και τον έλεγχο της εφαρμογής της (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 45). Κατά τη συνάντηση της 20ής Αυγούστου 1982, η άνοδος που είχε προβλεφθεί για την 1η Σεπτεμβρίου αναβλήθηκε για την 1η Οκτωβρίου, η απόφαση δε αυτή επικυρώθηκε κατά τη συνάντηση της 2ας Σεπτεμβρίου 1982 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 41).
- 82 Μετά τις συναντήσεις της 20ής Αυγούστου και της 2ας Σεπτεμβρίου 1982, η ATO, η DSM, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte και η Shell έδωσαν οδηγίες τιμών σύμφωνες προς την τιμή-στόχο που είχε καθοριστεί κατά τις συναντήσεις αυτές (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 43).
- 83 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 44) αναφέρει ότι, κατά τη συνάντηση της 21ης Σεπτεμβρίου 1982, στην οποία συμμετέσχε η προσφεύγουσα, εξετάστηκαν τα μέτρα που ελήφθησαν προς επίτευξη του στόχου που είχε καθοριστεί προηγουμένως, οι δε επιχειρήσεις εξέφρασαν συνολικά την υποστήριξή τους σε μια πρόταση περί αύξησης της τιμής στα 2,10 DM/kg για τον Νοέμβριο-Δεκέμβριο 1982. Η αύξηση αυτή επιβεβαιώθηκε κατά τη συνάντηση της 6ης Οκτωβρίου 1982.
- 84 Μετά τη συνάντηση της 6ης Οκτωβρίου 1982, η BASF, η DSM, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte, η Shell και η Saga έδωσαν οδηγίες τιμών εφαρμόζοντας την αποφασισθείσα αύξηση (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 44, δεύτερο εδάφιο).

- 85 Η προσφεύγουσα — όπως άλλωστε και η ATO, η BASF, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte και η Saga — υπέβαλε στην Επιτροπή οδηγίες καθορισμού τιμών τις οποίες είχε απευθύνει στα κατά τόπους γραφεία πωλήσεών της και οι οποίες όχι μόνο συμπίπτουν μεταξύ τους ως προς τὰ ποσά και το χρονοδιάγραμμα, αλλά συμπίπτουν και με τον πίνακα των τιμών-στόχων που είναι συνημμένος στα πρακτικά της ICI από τη συνάντηση των « εμπειρογνομόνων » της 2ας Σεπτεμβρίου 1982 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 45, δεύτερο εδάφιο).
- 86 Η συνάντηση του Δεκεμβρίου του 1982 κατέληξε, κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 46, δεύτερο εδάφιο), στη συμφωνία ότι οι τιμές που είχαν προβλεφθεί για τον Νοέμβριο-Δεκέμβριο θα εισάγονταν στα τέλη Ιανουαρίου 1983.
- 87 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 47), τέλος, η προσφεύγουσα μετέσχε στην έκτη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Ιουλίου-Νοεμβρίου 1983. Συγκεκριμένα, κατά τη συνάντηση της 3ης Μαΐου 1983, συμφωνήθηκε ότι οι παραγωγοί θα προσπαθούσαν να εφαρμόσουν την τιμή-στόχο των 2,00 DM/kg τον Ιούνιο 1983. Κατά τη συνάντηση, όμως, της 20ής Μαΐου 1983, ο ταχθείς προηγουμένως στόχος αναβλήθηκε για τον Σεπτέμβριο, καθορίστηκε δε ενδιάμεσος στόχος για την 1η Ιουλίου (1,85 DM/kg). Στη συνέχεια, κατά τη συνεδρίαση της 1ης Ιουνίου 1983, οι παρόντες παραγωγοί, μεταξύ των οποίων και η DSM, επαναβεβαίωσαν τη σταθερή τους πρόθεση να εφαρμόσουν την αύξηση στο 1,85 DM/kg. Τότε, συμφωνήθηκε ότι η Shell θα λάμβανε την πρωτοβουλία, εκφράζοντάς την δημόσια μέσα από εξειδικευμένο περιοδικό του κλάδου, το *European Chemical News* (στο εξής: ECN).
- 88 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 49) επισημαίνει ότι, μετά τη συνάντηση της 20ής Μαΐου 1983, η ICI, η DSM, η BASF, η Hoechst, η Linz, η Shell, η Hercules, η ATO, η Petrofina και η Solvay έδωσαν οδηγίες στα γραφεία πωλήσεών τους να εφαρμόσουν από 1ης Ιουλίου την τιμή του 1,85 DM/kg για τη raffia. Προσθέτει ότι οι οδηγίες τιμών που βρέθηκαν στην ATO και την Petrofina είναι μεν ελλιπείς, επιβεβαιώνουν όμως το γεγονός ότι οι εταιρίες αυτές ύψωσαν τις τιμές τους, με κάποια καθυστέρηση στην περίπτωση της Petrofina και της Solvay. Η Απόφαση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, με εξαίρεση την Hüls, για την οποία η Επιτροπή δεν βρήκε ίχνη οδηγιών για τον Ιούλιο του 1983, όλοι οι παραγωγοί που είχαν μετάσχει στις συναντήσεις ή είχαν υποσχεθεί στήριξη για τη νέα τιμή-στόχο του 1,85 DM/kg έδωσαν οδηγίες για την εφαρμογή της νέας τιμής.

- 89 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 50) επισημαίνει, εξ άλλου, ότι πραγματοποιήθηκαν και νέες συναντήσεις στις 16 Ιουνίου, 6 και 21 Ιουλίου, 10 και 23 Αυγούστου, καθώς και στις 5, 15 και 29 Σεπτεμβρίου 1983, στις οποίες έλαβαν μέρος όλοι οι τακτικά συμμετέχοντες. Στα τέλη Ιουλίου και στις αρχές Αυγούστου του 1983, η BASF, η DSM, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Solvay, η Monte και η Saga έστειλαν στα διάφορα εθνικά τους γραφεία πωλήσεων οδηγίες εφαρμοστές την 1η Σεπτεμβρίου, με βάση την τιμή των 2,00 DM/kg για τη raffia· εν τω μεταξύ, ένα εσωτερικό σημείωμα της Shell της 11ης Αυγούστου, που αφορούσε τις τιμές της στο Ηνωμένο Βασίλειο, ανέφερε ότι η θυγατρική της στο Ηνωμένο Βασίλειο προετοιμαζόταν για να «προωθήσει» βασικές τιμές που θα εφαρμόζονταν από την 1η Σεπτεμβρίου, σύμφωνα προς τους στόχους που είχαν καθορίσει οι άλλοι παραγωγοί. Από τα τέλη του μηνός, ωστόσο, η Shell έδωσε οδηγία στο γραφείο πωλήσεων της στο Ηνωμένο Βασίλειο να αναβάλλει την πλήρη αύξηση, έως ότου φτάσουν την επιθυμητή βασική τιμή οι λοιποί παραγωγοί. Η Απόφαση διευκρινίζει ότι, με κάποιες περιορισμένης σημασίας εξαιρέσεις, οι οδηγίες αυτές είναι ταυτόσημες για κάθε ποιότητα και σε κάθε νόμισμα.
- 90 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 50, τελευταίο εδάφιο), οι οδηγίες που συγκεντρώθηκαν από τους παραγωγούς αποκαλύπτουν ότι αργότερα αποφασίστηκε να συνεχιστεί η πορεία που χαραχτηκε τον Σεπτέμβριο, με νέες σταδιακές αυξήσεις, που θα είχαν ως βάση την τιμή των 2,10 DM/kg την 1η Οκτωβρίου για τη raffia και μια νέα άνοδο στα 2,25 DM/kg την 1η Νοεμβρίου. Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 51, πρώτο εδάφιο) επισημαίνει ακόμη ότι η BASF, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte και η Solvay έστειλαν όλες στα γραφεία πωλήσεών τους οδηγίες που καθόριζαν τις ίδιες τιμές για τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο, ενώ η Hercules καθόρισε στην αρχή τιμές ελαφρώς κατώτερες. Επισημαίνει ότι η DSM ισχυρίζεται ότι δεν έστειλε καμία οδηγία καθορισμού τιμών για τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο, διαπιστώνει όμως ότι οι «τιμές καταλόγου» της ήσαν, ούτως ή άλλως, όμοιες, ανά ποιότητα και νόμισμα, με τις αντίστοιχες τιμές όλων των άλλων παραγωγών.
- 91 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 51, τρίτο εδάφιο) επισημαίνει ότι ένα εσωτερικό σημείωμα που βρέθηκε στην ATO, με χρονολογία 28 Σεπτεμβρίου 1983, περιέχει πίνακα επιγραφόμενο «Rappel du prix de cota (sic)» («Υπόμνηση της τρέχουσας τιμής»), που δίνει, για διάφορες χώρες, τις τιμές που ίσχυαν τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο για τις τρεις κύριες ποιότητες πολυπροπυλενίου· οι τιμές αυτές ήσαν οι ίδιες με τις τιμές της BASF, της DSM, της Hoechst, της Hüls, της ICI, της Linz, της Monte και της Solvay. Κατά τον έλεγχο που διενεργήθηκε στην ATO τον Οκτώβριο του 1983, οι εκπρόσωποι της επιχειρήσεως επιβεβαίωσαν ότι οι τιμές αυτές είχαν κοινοποιηθεί στα γραφεία πωλήσεων.

- 92 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 105, τέταρτο εδάφιο), όποια και αν ήταν η ημερομηνία της τελευταίας συναντήσεως, η παράβαση διήρκεσε μέχρι τον Νοέμβριο του 1983, εφόσον η συμφωνία εξακολούθησε να παράγει τα αποτελέσματά της τουλάχιστον μέχρι τότε· ο Νοέμβριος ήταν ο τελευταίος μήνας για τον οποίο είναι γνωστό ότι συμφωνήθηκαν τιμές-στόχοι και δόθηκαν οδηγίες για τις τιμές.
- 93 Η Απόφαση καταλήγει (αιτιολογική σκέψη 51, τελευταίο εδάφιο) επισημαίνοντας ότι, κατά τον εξειδικευμένο Τύπο, στα τέλη του 1983, οι τιμές του πολυπροπυλενίου σταθεροποιήθηκαν· η τιμή της raffia στην αγορά έφτανε τα 2,08 DM έως 2,15 DM/kg (έναντι του ορισθέντος στόχου των 2,25 DM/kg).

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

- 94 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η βασική αιτίαση την οποία διατύπωσε η Επιτροπή κατά των αποδεκτριών της Αποφάσεως επιχειρήσεων είναι ότι το 1977 συνήψαν συμφωνία για τις ελάχιστες τιμές, οι οποίες κατά περιόδους θα αναθεωρούνταν· η συμφωνία αυτή, κατά την Επιτροπή πάντα, υλοποιήθηκε σε έξι περιόδους, οι οποίες διακρίνονται μέσω των « πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών ». Η Επιτροπή χαρακτηρίζει αυτό το πλέγμα σχέσεων με τους όρους « συμφωνία-πλαίσιο » και « επί μέρους συμφωνίες ». Κατά συνέπεια, η προσφεύγουσα φρονεί ότι, αν το Πρωτοδικείο ήθελε απορρίψει τη βασική αυτή αιτίαση, αυτό θα έπρεπε να συνεπιφέρει την ολική ή μερική ακύρωση της αποφάσεως και των προστίμων.
- 95 Η προσφεύγουσα, η οποία αναγνωρίζει ότι συμμετείχε στις συναντήσεις, λίγο ως πολύ τακτικά, από τον Ιανουάριο του 1981 και εντεύθεν, αποκρούει ρητά το ότι αυτές οι συναντήσεις διεξήγοντο με κάποιο δομημένο οργανωτικό πλαίσιο· πολλά μάλλον δεν διεξήγοντο στο πλαίσιο κάποιας συμφωνίας περί ελαχίστων τιμών.
- 96 Ισχυρίζεται ότι ουδέποτε ανέλαβε οποιαδήποτε υποχρέωση και ότι ουδέποτε αισθάνθηκε ότι δεσμευόταν, νομικά ή ηθικά, από τις συζητήσεις στις οποίες μετείχε κατά τις συναντήσεις. Πολλά μάλλον, ουδέποτε καθοδηγήθηκε από το αποτέλεσμα αυτών των συναντήσεων, για να καθορίσει την εμπορική της πολιτική, η οποία, αντιθέτως, χαρακτηριζόταν πάντα από επιθετική στάση, πράγμα άλλωστε που μαρτυρεί η αύξηση του

μεριδίου της στην αγορά. Εν όψει αυτών των στοιχείων, η Επιτροπή — η οποία φέρει ωστόσο το βάρος της αποδείξεως — περιορίζεται σε γενικές παρατηρήσεις, με τις οποίες ουδόλως αποδεικνύει ότι η DSM εναρμόνιζε τη βούλησή της με εκείνη των άλλων επιχειρήσεων. Η προσφεύγουσα παρατηρεί, εξ άλλου, ότι δεν αντιλαμβάνεται το σκεπτικό με το οποίο η Επιτροπή επιχειρεί να αποδείξει ότι αυτή αναλάμβανε δεσμεύσεις de facto. Η Επιτροπή δεν απέδειξε, επομένως, τη συμμετοχή της DSM σε συμφωνία επί των τιμών.

- 97 Η προσφεύγουσα φρονεί ότι η εσωτερική της τιμολογιακή πολιτική δεν δικαιολογεί το συμπέρασμα το οποίο αντλεί ως προς το σημείο αυτό η Επιτροπή· επικαλείται σχετικώς τις τιμές πωλήσεως τις οποίες εφάρμοζε στην αγορά.
- 98 Τονίζει ότι, καθ' όσον την αφορά, είναι σκόπιμο να γίνει διάκριση μεταξύ τεσσάρων ειδών τιμών: πρόκειται για τις τιμές-στόχους, που είναι οι τιμές τις οποίες φιλοδοξεί να επιτύχει η εταιρία· για τις « τιμές καταλόγου », που είναι οι τιμές που υποδεικνύονται στα γραφεία πωλήσεων κατ' αρχήν κάθε μήνα και για κάθε προϊόν· για τις ελάχιστες τιμές, που γνωστοποιούνται στα γραφεία πωλήσεων ταυτόχρονα με τις τιμές καταλόγου και προσδιορίζουν τα περιθώρια ανεξάρτητης διαπραγματεύσεως που παρέχονται στα εν λόγω γραφεία· και, τέλος, για τις πραγματικές τιμές πωλήσεως.
- 99 Η προσφεύγουσα προσκομίζει γραφικές παραστάσεις για διάφορες ποιότητες πολυπροπυλενίου και διάφορες αγορές, από τις οποίες προκύπτει, πρώτον, ότι οι τιμές καταλόγου ουδέποτε συνέπεσαν με τις τιμές-στόχους· δεύτερον, ότι υπήρξαν πάντοτε σημαντικές διαφορές (πάνω από 20 % κατά μέσον όρο) μεταξύ τιμών καταλόγου και ελαχίστων τιμών· τρίτον, ότι, κατά τις διαπραγματεύσεις επί των τιμών, ως σημείο αναφοράς χρησίμευαν οι ελάχιστες τιμές και όχι οι τιμές-στόχοι· και, τέλος, ότι τα γραφεία πωλήσεων, κατά τον καθορισμό των τιμών πωλήσεως, διέθεταν πάντα αρκετά ευρέα περιθώρια για να παρεκκλίνουν από τις ελάχιστες τιμές. Διαψεύδεται έτσι από τα ίδια τα πράγματα η βασική θέση της Επιτροπής ότι οι συναντήσεις επιδρούσαν ουσιαστικά στην εμπορική συμπεριφορά της DSM, δεδομένου ότι δεν αποδείχθηκε ούτε ότι υπήρχε σχέση μεταξύ του αντικειμένου των συναντήσεων και των τιμών που εφαρμόζονταν στην αγορά, ούτε ότι οι τιμές τις οποίες εφάρμοζαν στην αγορά οι διάφορες επιχειρήσεις εξελίσσοντο παραλλήλως. Η προσφεύγουσα τονίζει ότι η ίδια η Επιτροπή αναγνώρισε, στην αιτιολογική σκέψη 73 της Αποφάσεως, ότι « οι τιμές θα μπορούσαν να καθορίζονται σε μεγάλη έκταση από τους όρους προσφοράς και ζήτησης ».

- 100 Η προσφεύγουσα επιχειρεί στη συνέχεια να αποδείξει ότι δεν μετέσχε στις διάφορες πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών.
- 101 Όσον αφορά την πρωτοβουλία του Ιουλίου-Δεκεμβρίου 1979, η προσφεύγουσα δεν μνημονεύεται στην Απόφαση, εφόσον αρνείται κάθε συμμετοχή της στις παραβάσεις πριν από την 1η Ιανουαρίου 1981.
- 102 Όσον αφορά την πρωτοβουλία του Ιανουαρίου-Μαΐου 1981, εκθέτει ότι οι οδηγίες καθορισμού τιμών της DSM (παραρτήματα 6 και 7 του δικογράφου της προσφυγής, στο εξής « προσφ. παραρτ. »), στις οποίες στηρίζεται η Επιτροπή, δεν αποδεικνύουν τη βούληση της DSM να ευθυγραμμιστεί προς τις τιμές-στόχους, εφόσον, στην πραγματικότητα, βάση διαπραγματεύσεως των τιμών με τους πελάτες αποτελούσαν οι τιμές της αγοράς. Οι εν λόγω οδηγίες δείχνουν ότι οι τιμές στις οποίες αναφέρεται η Επιτροπή χρησιμοποιήθηκαν απλώς ως « κατευθύνσεις » για τα αντίστοιχα προϊόντα, δεν αποτελούσαν όμως ελάχιστες τιμές· οι ελάχιστες τιμές επίσης μνημονεύονται στις οδηγίες της για τον καθορισμό τιμών και είναι άλλωστε αισθητά κατώτερες. Η Επιτροπή, επομένως, παρερμήνευσε τις οδηγίες καθορισμού τιμών της DSM.
- 103 Όσον αφορά την πρωτοβουλία του Αυγούστου-Δεκεμβρίου 1981, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι οι τιμές που περιέχονται στις οδηγίες της για τον καθορισμό τιμών απέχουν σαφώς από εκείνες που φέρεται ότι είχαν καθοριστεί ως τιμές-στόχοι και από τις οδηγίες που έδωσαν άλλοι παραγωγοί. Ό, τι ελέγχθη για την προηγούμενη περίοδο ισχύει και για την περίοδο αυτήν.
- 104 Όσον αφορά την πρωτοβουλία του Ιουνίου-Ιουλίου 1982, ισχυρίζεται ότι, αντίθετα απ' ό,τι αναφέρει η Επιτροπή στην Απόφασή της (αιτιολογική σκέψη 39) και στα υπομνήματα που κατέθεσε ενώπιον του Πρωτοδικείου, η οδηγία της DSM για τον καθορισμό των τιμών του Ιουνίου 1982 ήταν το σημείωμα το οποίο κοινοποίησε η DSM στην Επιτροπή ως παράρτημα 43 της απαντήσεώς της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων. Αυτή η οδηγία καθορισμού τιμών, η οποία είχε δοθεί πριν από τη συνάντηση κατά την οποία φέρεται ότι συνομολογήθηκε τιμή-στόχος και την οποία η Επιτροπή αγνόησε, επίσης εμφάνιζε απόσταση από τις λεγόμενες τιμές-στόχους τις οποίες

προβάλλει η Επιτροπή. Με το υπόμνημα απαντήσεως, η προσφεύγουσα διατείνεται ακόμη ότι το προερχόμενο από τη DSM έγγραφο της 13ης Ιουλίου 1982, το οποίο συνιστά το παράρτημα 9 της απευθυνθείσας σ' αυτήν ειδικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων (στο εξής «παράρτ. αιτ. DSM») και το οποίο η Επιτροπή εμφανίζει ως την οδηγία τιμών που έδωσε η προσφεύγουσα για τον Ιούνιο του 1982, δεν μπορεί να αποτελεί την εν λόγω οδηγία ως εκ της ημερομηνίας της· προφανώς δηλαδή ένα σχέδιο ανατιμήσεων για τον Ιούνιο δεν μπορεί να καταρτίστηκε τον Ιούλιο.

- 105 Όσον αφορά την πρωτοβουλία του Σεπτεμβρίου-Νοεμβρίου 1982, η προσφεύγουσα παραπέμπει στις εξηγήσεις που έδωσε για την περίοδο Ιανουαρίου-Μαΐου 1981. Προσθέτει ότι, αν υπέδειξε στα γραφεία πωλήσεών της να χρησιμοποιήσουν τις ελάχιστες τιμές με προσοχή, αυτό το έπραξε απλώς για να αναχαιτίσει την τάση που είχαν τα γραφεία της να κατεβαίνουν ακόμη πιο κάτω από τις ελάχιστες τιμές.
- 106 Όσον αφορά την πρωτοβουλία του Ιουλίου-Νοεμβρίου 1983, τέλος, η προσφεύγουσα διακρίνει την αρχή από το τέλος αυτής της περιόδου. Σχετικά με την αρχή αυτής της περιόδου, εκθέτει ότι η οδηγία καθορισμού τιμών, με ημερομηνία 25 Μαΐου 1983, στην οποία αναφέρεται η Επιτροπή (προσφ. παράρτ. 11) και η οποία φαίνεται ότι δόθηκε παράλληλα με άλλες οδηγίες, πρέπει να εκτιμηθεί σε συνάρτηση με μια αγορά που ακολουθεί ανοδική τάση, στην οποία η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να μείνει πίσω. Σχετικά με το τέλος αυτής της περιόδου, δεν υπήρξε γραπτή οδηγία για τις ελάχιστες τιμές, όπως φαίνεται από ένα τηλετύπημα το οποίο εστάλη στα γραφεία πωλήσεων στις 2 Αυγούστου 1983 (προσφ. παράρτ. 12) και αναφέρει ότι θα επακολουθήσουν συμπληρωματικές οδηγίες για τις ελάχιστες τιμές.
- 107 Η προσφεύγουσα συμπεραίνει ότι η Επιτροπή καταγγέλλει απλώς μια ενδόμυχη πρόθεση της επιχειρήσεως, ενώ οι κανόνες του ανταγωνισμού αποσκοπούν στην προστασία της δομής του ανταγωνισμού και όχι στην τιμωρία ενδομύχων προθέσεων, οι οποίες δεν έχουν ασκήσει επίδραση σ' αυτή τη δομή του ανταγωνισμού μέσω συγκεκριμένης εμπορικής συμπεριφοράς. Στην πραγματικότητα, η Επιτροπή καινοτομεί προβάλλοντας την άποψη ότι η κοινή πρόθεση να τηρηθεί παράλληλη συμπεριφορά είναι αφ' εαυτής και μόνον τιμωρητέα.

- 108 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, επισημαίνει ότι διάφορα στοιχεία, όπως οι οδηγίες καθορισμού τιμών της προσφεύγουσας, οι οποίες συμπίπτουν με εκείνες που έδωσαν άλλοι παραγωγοί τόσο ως προς τα ποσά, όσο και ως προς την έναρξη της ισχύος της (παράρτημα της επιστολής της Επιτροπής της 29ης Μαρτίου 1985, στο εξής: παράρτ. επιστολής 29 Μαρτίου 1985), στηρίζουν αναντίρρητα το συμπέρασμα ότι η DSM έλαβε μέρος στην εκτέλεση ενός σχεδίου το οποίο είχε συνομολογήσει με αυτούς τους άλλους παραγωγούς. Η Επιτροπή είναι πεπεισμένη ότι, de facto, η DSM αισθανόταν στην πραγματικότητα υποχρεωμένη να εκτελεί τις συμφωνίες που συνάπτονταν στο πλαίσιο της συμπράξεως, όπως μαρτυρούν οι οδηγίες της για τον καθορισμό τιμών. Εν όψει αυτής της συγκεκριμένης συμμετοχής της στη σύμπραξη, δεν χρειάζεται να ληφθεί υπόψη η ιδέα που είχε η προσφεύγουσα για το κατά πόσο δεσμευόταν, ούτε η επιθετική συμπεριφορά της στην αγορά. Είναι επίσης αδιάφορο αν οι «αποφάσεις» που λαμβάνονταν στο πλαίσιο της συμπράξεως υπεβάλλοντο σε έλεγχο ή αν η DSM σε περιορισμένο μόνο βαθμό μιμήθηκε την τιμολογιακή συμπεριφορά των άλλων.
- 109 Η Επιτροπή σημειώνει ακόμη ότι, αντίθετα απ' ό,τι υποστηρίζει η DSM, υπάρχουν στοιχεία που δείχνουν ότι οι επιχειρήσεις που συμμετείχαν στη σύμπραξη, μεταξύ των οποίων και η DSM, καθόριζαν τιμές-στόχους για κάθε κράτος μέλος της Κοινότητας.
- 110 Κατά την Επιτροπή, η DSM επιχειρεί να ανασκευάσει την άποψη ότι οι διεξαγόμενες κατά τις συναντήσεις συζητήσεις μπορούσαν να επηρεάσουν τη λειτουργία της αγοράς ή τη διαμόρφωση της εσωτερικής εμπορικής πολιτικής της επιχείρησής. Κατά την Επιτροπή, η αιτίαση αυτή δεν ασκεί επιρροή, εφόσον το ουσιώδες στοιχείο είναι ότι, αφού είχαν συμφωνήσει κατά τις συναντήσεις για τις τιμές-στόχους, όλοι οι παραγωγοί, συμπεριλαμβανομένης της DSM, καλούσαν τις υπηρεσίες πωλήσεων τους να υλοποιήσουν τις συμφωνηθείσες τιμές· οι τιμές-στόχοι χρησιμοποιούν έτσι ως βάση για τη διαπραγμάτευση των τιμών με τους πελάτες. Σχετικώς, ο πίνακας 9 της Αποφάσεως δείχνει τη σχέση που αναμφισβήτητα υφίστατο μεταξύ των καταγεγραμμένων στην αγορά τιμών και του αντικειμένου των συμφωνιών.
- 111 Εξ άλλου, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι συμπαιγνία υπάρχει έστω και αν οι τιμές-στόχοι δεν υλοποιούνταν πάντοτε στην αγορά. Η Επιτροπή υποστηρίζει περαιτέρω ότι υπήρξε αναμφισβήτως παράλληλη εξέλιξη μεταξύ των οδηγιών καθορισμού τιμών που έδιναν οι διάφοροι παραγωγοί, όπως δείχνει ο πίνακας 7 της Αποφάσεως.

- 112 Κατά την Επιτροπή, ο ισχυρισμός της DSM ότι οι συζητήσεις επί των τιμών αφορούσαν μόνο τις τιμές της αγοράς, ενώ οι ελάχιστες τιμές χρησιμοποιούνταν τρόπον τινά σαν « δικλείδα ασφαλείας », δεν μπορεί να ληφθεί στα σοβαρά, διότι κάτι τέτοιο θα σήμαινε ότι, επί σειράν ετών, οι τιμές-στόχοι καθορίζονταν άσκοπα, ότι οι υπηρεσίες πωλήσεων δεν έπρεπε να τους αποδίδουν σημασία και ότι οι αγοραστές δεν έπρεπε να ανησυχούν γι' αυτές.
- 113 Όσον αφορά τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στις διάφορες πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, και ειδικότερα στην πρωτοβουλία του Ιουλίου-Δεκεμβρίου 1979, η Επιτροπή εκθέτει ότι ναι μεν το όνομα της DSM δεν φέρεται, αναφορικά με αυτήν την πρωτοβουλία, στην Απόφαση, τη συμμετοχή της όμως στη συμπαιγνία κατά την περίοδο αυτή θεμελιώνουν άλλα έγγραφα που αποδεικνύουν ότι συμμετείχε στις συναντήσεις, όπως η απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), οι πίνακες περί ποσοστώσεων (γ. αιτ. παραρτ. 55 έως 60), το εσωτερικό σημείωμα της προσφεύγουσας της 27ης Φεβρουαρίου 1978 (αντίκρ. παράρτ. ΙΙΙ) ή οι δηλώσεις της κατά τη συνεδρίαση της EATP της 26ης Μαΐου 1978 (γ. αιτ. παράρτ. 7).
- 114 Όσο για την πρωτοβουλία του Ιανουαρίου-Μαΐου 1981, επισημαίνει ότι, όπως δείχνουν τα έγγραφα που έδωσε η ίδια η DSM, οι στόχοι χρησίμευαν ως βάση για τη διαπραγμάτευση των τιμών με τους πελάτες και επιβεβαιώνουν ότι ήσαν ταυτόχρονοι και όμοιοι με τους στόχους άλλων παραγωγών. Η αναφορά της DSM στις ελάχιστες τιμές είναι άνευ αντικειμένου, όπως ελέγχθη προηγουμένως.
- 115 Για την πρωτοβουλία του Αυγούστου-Δεκεμβρίου 1981, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι οι τιμές καταλόγου που μνημονεύονται στις οδηγίες καθορισμού τιμών της DSM είναι όμοιες με τις συμφωνηθείσες τιμές-στόχους, οι οποίες μνημονεύονται στην Απόφαση. Κατά τα λοιπά, η Επιτροπή παραπέμπει σε όσα είπε για την προηγούμενη περίοδο.
- 116 Ως προς την πρωτοβουλία του Ιουνίου-Ιουλίου 1982, επισημαίνει ότι το έγγραφο το οποίο εμφανίζει η DSM ως την οδηγία της για τον καθορισμό των τιμών του Ιουνίου του 1982 φέρει ημερομηνία 1982 και δεν μνημονεύει καμμία τιμή για τον Ιούνιο (παράρτ. 43, απάντηση της DSM στην ανακοίνωση των αιτιάσεων). Η Επιτροπή, κατά συνέπεια, το απέρριψε και, αντιθέτως, δέχτηκε, προς απόδειξη της συμμετοχής

της προσφεύγουσας σ' αυτήν την πρωτοβουλία καθορισμού τιμών, μια έκθεση επί των πωλήσεων την οποία κατήρτισε η εταιρία στις 13 Ιουλίου 1982 μετά τη συνάντηση εμπειρογνομόνων της 13ης Μαΐου 1982 (παράρτ. 9, αιτ. DSM).

- 117 Για την πρωτοβουλία του Σεπτεμβρίου-Νοεμβρίου 1982, η Επιτροπή επικαλείται επιχειρήματα ανάλογα με εκείνα τα οποία προέβαλε για την πρωτοβουλία του Ιανουαρίου-Μαΐου 1981.
- 118 Ως προς την πρωτοβουλία του Ιουλίου-Νοεμβρίου 1983, εν όψει των αποδεικτικών στοιχείων τα οποία διαθέτει, η Επιτροπή θεωρεί ότι το επιχείρημα της DSM περί της αρίστης αξιοποίησεως των δυνατοτήτων μιας αγοράς με ανοδική τάση δεν είναι πειστικό. Η Επιτροπή υπενθυμίζει ειδικότερα ότι είναι αποδεδειγμένο ότι οι τιμές της DSM για τον Σεπτέμβριο του 1983 ήσαν οι ίδιες, για όλες τις ποιότητες και όλα τα νομίματα, με τις τιμές όλων των άλλων παραγωγών (παράρτ. I, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985).
- 119 Η Επιτροπή συμπεραίνει ότι η κοινή πρόθεση να τηρηθεί παράλληλη συμπεριφορά τέθηκε αναντίρρητα σε εφαρμογή μέσω των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών τις οποίες εξακρίβωσε και οι οποίες, όπως δείχνει ο πίνακας 9 της Αποφάσεως, άσκησαν όντως επίδραση στην αγορά.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 120 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει, προκαταρκτικώς, ότι, εφόσον καμμία αιτίαση δεν καταλογίστηκε στην προσφεύγουσα για τον προ του 1978 χρόνο, η Απόφαση δεν της προσάπτει ότι μετέσχε στη συμφωνία επί των ελαχίστων τιμών που συνήφθη στα μέσα του 1977, ούτε ότι έλαβε μέρος στην πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Δεκεμβρίου του 1977 (αιτιολογική σκέψη 78, τέταρτο εδάφιο, υποσημείωση 1).
- 121 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι τα πρακτικά των περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου δείχνουν ότι οι παραγωγοί που μετέσχαν στις συναντήσεις αυτές συνομολόγησαν όντως τις συμφωνίες καθορισμού τιμών που μνημονεύονται στην Απόφαση. Ειδικότερα, στα πρακτικά της συναντήσεως της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24), αναφέρονται τα εξής:

« Everyone felt that there was a very good opportunity to get a price rise through before the holidays + after some debate settled on DM 2.00 from 1st June (UK 14th June). Individual country figures are shown in the attached table. »

(« Όλοι συμφώνησαν στην άποψη ότι υπήρχε μια πολύ καλή ευκαιρία να προωθηθεί η άνοδος των τιμών πριν από τις διακοπές και, κατόπιν συζήτησεως, κατέληξαν στα 2,00 DM από την 1η Ιουνίου (14 Ιουνίου για το Ηνωμένο Βασίλειο). Στον συνημμένο πίνακα εμφανίζονται οι αριθμοί για τις κατ' ιδίαν χώρες. »)

- 122 Επομένως, άπαξ αποδείχθηκε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στις συναντήσεις αυτές, αυτή δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι δεν συντάχθηκε με τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών που αποφασίζονταν, οργανώνονταν και ελέγχονταν σ' αυτές, χωρίς να παρέχει ενδείξεις προς στήριξη αυτού του ισχυρισμού. Ελλείψει τέτοιων ενδείξεων, πράγματι, δεν υπάρχει κανένας λόγος να θεωρηθεί ότι η προσφεύγουσα, κατ' αντίθεση προς τους λοιπούς μετέχοντες στις συναντήσεις, δεν συντάχθηκε με αυτές τις πρωτοβουλίες.
- 123 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι, για να αποδείξει ότι, κατά τις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου, δεν συντάχθηκε με τις συνομολογηθείσες πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, η προσφεύγουσα ισχυρίστηκε ότι ουδόλως ελάμβανε υπόψη τα αποτελέσματα των συναντήσεων για να καθορίσει την τιμολογιακή της συμπεριφορά στην αγορά, όπως δείχνει η επιθετική τιμολογιακή της πολιτική στην αγορά. Παρατηρεί, εξ άλλου, ότι η Επιτροπή παρερμήνευσε τις οδηγίες της για τον καθορισμό τιμών, καθόσον δεν έλαβε υπόψη ότι στη διαδικασία καθορισμού των τιμών της DSM υπεισερχονταν τέσσερα είδη τιμών.
- 124 Η επιχειρηματολογία αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή ως ένδειξη επιρρωννύουσα τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι δεν συντάχθηκε με τις συμφωνηθείσες πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η επιχειρηματολογία αυτή, και αν ακόμη έβρισκε πραγματικό έρεισμα, δεν θα ήταν ικανή να αναιρέσει το γεγονός της συμμετοχής της προσφεύγουσας στον καθορισμό επιδιωκόμενων τιμών κατά τις συναντήσεις, αλλά θα μπορούσε, το πολύ, να αποδείξει ότι η προσφεύγουσα δεν έθεσε σε εφαρμογή τα αποτελέσματα των συναντήσεων αυτών. Η Απόφαση άλλωστε ουδόλως βεβαιώνει ότι η προσφεύγουσα εφαρμόζε τιμές που αντι-

στοιχούσαν πάντα προς τις επιδιωκόμενες τιμές που συνομολογούνταν κατά τις συναντήσεις· αυτό σημαίνει ότι ούτε η προσβαλλόμενη πράξη στηρίζεται στη διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα έθετε τα αποτελέσματα των συναντήσεων σε εφαρμογή, για να αποδείξει τη συμμετοχή της στον καθορισμό αυτών των επιδιωκόμενων τιμών.

- 125 Στο ίδιο πλαίσιο, πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή δεν αποκρούει το πόρισμα το οποίο συνέταξε το ανεξάρτητο γραφείο ορκωτών λογιστών Coopers & Lybrand (στο εξής: πόρισμα Coopers & Lybrand), το οποίο αποδεικνύει ότι δεν υπήρχαν σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των πράγματι εφαρμοζομένων τιμών και των τιμών-στόχων. Πρέπει όμως να παρατηρηθεί ότι οι αναλύσεις στις οποίες προέβησαν οι ίδιοι οι παραγωγοί κατά τις συναντήσεις της 21ης Σεπτεμβρίου, της 6ης Οκτωβρίου, της 2ας Νοεμβρίου και της 2ας Δεκεμβρίου 1982, για να ελέγξουν την επίδραση των πρωτοβουλιών για τον καθορισμό τιμών επί των τιμών που ίσχυαν στην αγορά, προδίδουν ότι αυτοί έκριναν τα αποτελέσματά τους στο σύνολο θετικά (γ. αιτ. παραρτ. 30 έως 33).
- 126 Εν πάση περιπτώσει, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η εκ μέρους της προσφεύγουσας θέση των αποτελεσμάτων των συναντήσεων σε εφαρμογή ήταν περισσότερο υπαρκτή απ' ό,τι αυτή ισχυρίζεται. Συγκεκριμένα, η εκ μέρους της προσφεύγουσας χρήση τεσσάρων ειδών τιμών σημαίνει ότι και οι τέσσερις υπεισέρχονται στη διαδικασία καθορισμού των τιμών που εξητούντο από τους πελάτες. Πρέπει, συναφώς, να επισημανθεί αφενός μεν ότι από μια ανάγνωση των οδηγιών καθορισμού τιμών που έστειλε η προσφεύγουσα στα γραφεία πωλήσεών της προκύπτει ότι η « target price » (« τιμή-στόχος ») ισοδυναμεί σχεδόν πάντα προς τη « list price » (« τιμή καταλόγου »)· και οι δύο είναι λίγο υψηλότερες από τις « Rock bottoms » (« ελάχιστες τιμές »), οι οποίες « have to be used with care by each product manager or area sales manager at certain specific accounts (for instance certain key customers) » [« πρέπει να χρησιμοποιούνται με περίσκεψη από κάθε υπεύθυνο προϊόντος ή κάθε υπεύθυνο πωλήσεων της περιοχής για ορισμένους ειδικούς λογαριασμούς (παραδείγματος χάριν, για ορισμένους στρατηγικούς πελάτες) »]· αφετέρου δε ότι οι επιδιωκόμενες τιμές που καθορίζονταν κατά τις συναντήσεις εμφανίζονταν — στις οδηγίες καθορισμού τιμών της DSM — ως τιμές-στόχοι και ως τιμές καταλόγου, έστω και αν τα γραφεία πωλήσεων μπορούσαν κατ' εξαίρεση να αποστούν απ' αυτές καταφεύγοντας στις ελάχιστες τιμές. Σχετικώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η προσφεύγουσα δεν εξηγεί πειστικά γιατί είχε υποδείξει στα γραφεία πωλήσεών της να χρησιμοποιούν με προσοχή τις ελάχιστες τιμές, διότι, αν διαβάσει κανείς το ίδιο το κείμενο αυτών των οδηγιών καθορισμού τιμών, αυτό αναφέρει όχι ότι η κάθοδος κάτω από τις τιμές αυτές πρέπει να γίνεται με προσοχή, αλλά ότι αυτές οι τιμές πρέπει να χρησιμοποιούνται με περίσκεψη.

- 127 Έτσι, παρά τα διάφορα είδη τιμών της προσφεύγουσας, αυτή προσπάθησε, κατά το μέτρο του δυνατού και σύμφωνα με τη δική της τεχνική καθορισμού των τιμών, να μετακυλίσει στα γραφεία πωλήσεών της και, κατ' επέκταση, στους πελάτες της, τις επιδιωκόμενες τιμές που καθορίζονταν κατά τις συναντήσεις.
- 128 Πρέπει, περαιτέρω, να εξεταστούν οι ειδικότερες ενδείξεις που προσκόμισε η προσφεύγουσα προκειμένου να αποδείξει ότι δεν συμμετέσχε στις διάφορες πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών.
- 129 Όσον αφορά τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στην πρωτοβουλία καθορισμού τιμών Ιουλίου-Δεκεμβρίου 1979, πρέπει αφενός μεν να σημειωθεί ότι η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 29) αναφέρει ότι πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις παραγωγών κατά το πρώτο εξάμηνο του 1979, έστω και αν δεν μπόρεσε να εντοπίσει τον τόπο και τον χρόνο της διεξαγωγής τους, αφετέρου δε να υπομνηστεί ότι το Πρωτοδικείο ήδη δέχτηκε ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στις συναντήσεις αυτές. Εξ άλλου, από τις συγκλίνουσες οδηγίες καθορισμού τιμών που έδωσαν η ATO, η BASF, η Hoechst, η ICI, η Linz και η Shell, προκύπτει ότι η πρωτοβουλία που απέβλεπε στην επίτευξη της τιμής των 2,05 DM/kg την 1η Σεπτεμβρίου 1979 είχε αποφασιστεί και αναγγελθεί στα τέλη Ιουλίου. Η ύπαρξη της πρωτοβουλίας αυτής και η αναβολή της για την 1η Δεκεμβρίου 1979 αποδεικνύονται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979 (γ. αιτ. παράρτ. 12), όπου αναφέρονται τα εξής: « 2.05 remains the target. Clearly 2.05 not achievable in Oct., not in Nov. Plan now is 2.05 on 1/12 » (« Το 2,05 παραμένει ως στόχος. Προφανώς το 2,05 δεν μπορεί να επιτευχθεί τον Οκτώβριο, ούτε τον Νοέμβριο. Το τωρινό σχέδιο είναι 2,05 την 1η Δεκεμβρίου »).
- 130 Επομένως, η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η ανατίμηση του Σεπτεμβρίου του 1979 ήταν αποτέλεσμα του καθορισμού επιδιωκόμενων τιμών από την προσφεύγουσα και άλλους παραγωγούς για τη χρονική περίοδο Ιουλίου-Δεκεμβρίου 1979.
- 131 Εξ άλλου, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα, συμμετέχοντας στις συναντήσεις του 1980 και του Ιανουαρίου του 1981, κατά τις οποίες αποφασίστηκε, οργανώθηκε και ελεγχόταν η πρωτοβουλία καθορισμού τιμών των αρχών του 1981 και δίνοντας οδηγίες καθορισμού τιμών που αντιστοιχούσαν προς τις επιδιωκόμενες τιμές

που είχαν καθοριστεί κατά τις συναντήσεις αυτές, έλαβε μέρος σ' αυτήν την πρωτοβουλία τιμών, είναι δε αλυσιτελής ο ισχυρισμός της ότι, στις οδηγίες της για τον καθορισμό τιμών, οι επιδιωκόμενες τιμές που καθορίζονταν κατά τις συναντήσεις χρησιμοποιούνταν ως τιμές καταλόγου και όχι ως ελάχιστες τιμές.

132 Ομοίως, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα, μετέχοντας στις συναντήσεις κατά τις οποίες αποφασίστηκε, οργανώθηκε και ελεγχόταν η πρωτοβουλία του Αυγούστου-Δεκεμβρίου 1981 και δίνοντας οδηγίες καθορισμού τιμών ταυτόσημες με εκείνες που έδωσαν για την ίδια περίοδο άλλοι παραγωγοί, μετέσχε σ' αυτή την πρωτοβουλία καθορισμού τιμών.

133 Όσον αφορά την πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Ιουνίου-Ιουλίου 1982, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τα πρακτικά της συνάντησας της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24), η πρωτοβουλία αυτή αποφασίστηκε κατά την εν λόγω συνάντηση, στην οποία μετέσχε και η προσφεύγουσα. Ως προς το ζήτημα αν όντως η προσφεύγουσα παρέδωσε, όπως ισχυρίζεται, στην Επιτροπή την οδηγία της για τον καθορισμό των τιμών του Ιουνίου 1982, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όπως προκύπτει από την εξέταση του σχετικού εγγράφου το οποίο προσκόμισε η προσφεύγουσα (παράρτημα 43 της απαντήσεως της DSM στην ανακοίνωση των αιτιάσεων) και το οποίο επιγράφεται « Price list Stamylan P./April/May/June » (« τιμοκατάλογος του Stamylan P./Απριλίου/Μαΐου/Ιουνίου »), με ημερομηνία 18 Μαρτίου 1982, ο κατάλογος αυτός, παρά την επικεφαλίδα που φέρει, δεν προβλέπει τιμές-στόχους για τον Ιούνιο του 1982, δεδομένου ότι, δίπλα στη στήλη για τον μήνα Ιούνιο, αναγράφονται τα εξής: « In case of need to be discussed with marketing Stamylan P. » (« Σε περίπτωση ανάγκης, να συζητηθούν ταυτόχρονα με τη διαπραγμάτευση του Stamylan P. »). Το έγγραφο αυτό δεν αποτελεί, επομένως, οδηγία της προσφεύγουσας για τον καθορισμό των τιμών του Ιουνίου του 1982· κατά συνέπεια, τέτοια οδηγία δεν δόθηκε πριν από τη συνάντηση της 13ης Μαΐου 1982, κατά την οποία συνομολογήθηκε η επιδιωκόμενη τιμή για τον Ιούνιο.

134 Όσον αφορά τις πρωτοβουλίες του Σεπτεμβρίου-Νοεμβρίου 1982 και του Ιουλίου-Νοεμβρίου 1983, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας στις πρωτοβουλίες αυτές προκύπτει από τη συμμετοχή της στις συναντήσεις κατά τις οποίες αποφασίστηκαν, οργανώθηκαν και ελέγχονταν αυτές οι οδηγίες καθορισμού τιμών, καθώς και από τη σύμπτωση των οδηγιών καθορισμού τιμών που έδωσε η προσφεύγουσα με τις επιδιωκόμενες τιμές που καθορίστηκαν κατά τις συναντήσεις αυτές και με τις οδηγίες που έδωσαν άλλοι παραγωγοί.

- 135 Όσον αφορά την τελευταία πρωτοβουλία καθορισμού τιμών, πρέπει να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι οι οδηγίες της για τον καθορισμό τιμών συμπίπτουν με εκείνες των άλλων παραγωγών· δεν ευσταθεί όμως η εξήγησή της ότι η σύμπτωση αυτή οφειλόταν στην ανοδική τάση της αγοράς· η συγκυρία αυτή να μην μπορεί να εξηγηθεί το ότι έδωσε οδηγίες ανατιμήσεως, δεν εξηγεί όμως και το ότι οι ανατιμήσεις τις οποίες προέβλεπαν οι διάφοροι παραγωγοί ήσαν ισόποσες. Όσον αφορά, άλλωστε, τον μήνα Σεπτέμβριο, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο τιμοκατάλογος τον οποίο είχε καταρτίσει η προσφεύγουσα στις 2 Αυγούστου 1983 (προσφ. παράρτ. 12) και που έπρεπε να τεθεί σε ισχύ την 1η Σεπτεμβρίου 1983, προβλέπει τιμές που συμπίπτουν με τις τιμές των άλλων παραγωγών για όλες τις ποιότητες και σε όλα τα νομίσιμα. Και να μην είναι αλήθεια ότι για τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο του 1983 δεν διατίθενται οδηγίες της προσφεύγουσας για τον καθορισμό τιμών, η συμμετοχή της όμως στο τελευταίο στάδιο της υπό κρίση πρωτοβουλίας συνάγεται από τη συμμετοχή της στις συναντήσεις κατά τις οποίες αποφασίστηκε και οργανώθηκε η πρωτοβουλία αυτή.
- 136 Πρέπει να προστεθεί ότι καλώς η Επιτροπή συνήγαγε από την απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), όπου αναφέρεται ότι: « "Target prices" for the basic grade of each principal category of polypropylene as proposed by producers from time to time since 1 January 1979 are set forth in Schedule (...) » [« Οι κατά καιρούς προταθείσες από τους παραγωγούς "τιμές-στόχοι", από την 1η Ιανουαρίου 1979 και εντεύθεν, για τη βασική ποιότητα καθεμιάς από τις βασικές κατηγορίες πολυπροπυλενίου εκτίθενται στο παράρτημα (...) »], ότι οι πρωτοβουλίες αυτές εντάσσονταν σε σύστημα καθορισμού επιδιωκόμενων τιμών.
- 137 Πρέπει, εξ άλλου, να παρατηρηθεί ότι, για να θεμελιώσει τις προεκτεθείσες διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών, η Επιτροπή δεν χρειαζόταν να καταφύγει σε έγγραφα τα οποία δεν είχε μνημονεύσει στις ανακοινώσεις των αιτιάσεων ή τα οποία δεν είχε κοινοποιήσει στην προσφεύγουσα.
- 138 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων σχετικά με τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών που μνημονεύονται στην Απόφαση και ότι οι πρωτοβουλίες αυτές εντάσσονταν στο πλαίσιο συστήματος.

Γ — Τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της θέσεως σε εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών.

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

139 Η Απόφαση (άρθρο 1, στοιχείο γ, και αιτιολογική σκέψη 27· βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 42) προσάπτει στην προσφεύγουσα ότι συνομολόγησε με τους λοιπούς παραγωγούς διάφορα μέτρα για τη διευκόλυνση της εφαρμογής των τιμών-στόχων· τέτοια μέτρα ήταν οι προσωρινοί περιορισμοί της παραγωγής, οι ανταλλαγές λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τις παραδόσεις, η πραγματοποίηση τοπικών συναντήσεων, από τον Σεπτέμβριο δε του 1982, ένα σύστημα « account management » (« λογιστικής διαχειρίσεως ») που αποσκοπούσε στην εφαρμογή των ανατιμήσεων σε συγκεκριμένους πελάτες.

140 Όσον αφορά το σύστημα του « account management », του οποίου η πιο πρόσφατη και εξελιγμένη μορφή, που ανάγεται στον Δεκέμβριο του 1982, είναι γνωστή ως « account leadership », η προσφεύγουσα, όπως και κάθε παραγωγός, ορίστηκε συντονιστής ή « leader » ενός τουλάχιστον μεγάλου πελάτη, του οποίου ανέλαβε να συντονίζει, με μυστικότητα, τις σχέσεις με τους προμηθευτές του. Κατ' εφαρμογήν του συστήματος αυτού, εντοπίστηκαν πελάτες στο Βέλγιο, την Ιταλία, τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, ορίστηκε δε ένας « συντονιστής » για καθένα τους. Τον Δεκέμβριο του 1982, προτάθηκε μια πιο γενικευμένη εκδοχή του συστήματος αυτού και προβλέφθηκε ο ορισμός ενός « οδηγού » (« leader »), ο οποίος θα αναλάμβανε να προσανατολίζει, να διαπραγματεύεται και να οργανώνει τις τιμολογιακές μεταβολές. Οι λοιποί παραγωγοί που είχαν τακτικές δΟΣΟΛΗΨΙΕΣ με τους πελάτες ήταν γνωστοί ως « contenders » (« ανταγωνιστές ») και συνεργάζονταν με τον « account leader », όταν απηύθυναν προσφορά σε συγκεκριμένο πελάτη. Χάριν « προστασίας » του « account leader » και των « contenders », κάθε άλλος παραγωγός στον οποίο απευθυνόταν ο πελάτης έπρεπε να κάνει προσφορά σε τιμές υψηλότερες από τον επιθυμητό στόχο. Παρά τους ισχυρισμούς της ICI ότι το σχέδιο αυτό κατέρρευσε ύστερα από λίγους μόνο μήνες μερικής και αναποτελεσματικής εφαρμογής, η Απόφαση βεβαιώνει ότι τα πλήρη πρακτικά της συναντήσεως της 3ης Μαΐου 1983 ανέφεραν ότι εξετάστηκε τότε λεπτομερώς η περίπτωση διαφόρων πελατών, όπως και οι προσφορές τιμών που είχαν γίνει ή επρόκειτο να γίνουν από κάθε παραγωγό στους πελάτες αυτούς και οι παραδοθείσες ή παραγγελθείσες ποσότητες.

141 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 20) αιτιάζεται ακόμη τη DSM ότι παρέστη σε τοπικές συναντήσεις που ήταν αφιερωμένες στη θέση σε εφαρμογή, σε τοπικό επίπεδο, των μέτρων που είχαν συμφωνηθεί κατά τις κεντρικές συναντήσεις.

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

- 142 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι τα έγγραφα στα οποία η Επιτροπή στηρίζει τον ισχυρισμό περί συμμετοχής της στο σύστημα του « account leadership » δικαιολογούν, το πολύ, το συμπέρασμα ότι κατά τις συζητήσεις έγινε λόγος για τον μηχανισμό αυτόν. Αντιθέτως, δεν αποδεικνύουν ότι ο μηχανισμός αυτός έγινε αποδεκτός και τέθηκε σε εφαρμογή ή, ακόμη περισσότερο, ότι μετείχε σ' αυτόν η DSM.
- 143 Η Επιτροπή θεωρεί βέβαιη την ύπαρξη συστήματος « account management » ή « account leadership », καθώς και τη συμμετοχή της DSM στο σύστημα αυτό. Αυτή προκύπτει από το περιεχόμενο των συζητήσεων που διεξήχθησαν σε μια συνάντηση της 2ας Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 29), στην οποία έλαβε μέρος και η DSM, και που κατέληξαν σε γενική συμφωνία επί του συστήματος αυτού (« generally agreed »). Η εφαρμογή του συστήματος αυτού εξετάστηκε και κατά τη συνάντηση της 3ης Μαΐου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 38).

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 144 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η αιτιολογική σκέψη 27 της Αποφάσεως πρέπει να ερμηνευθεί, σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 26, δεύτερο εδάφιο, όχι υπό την έννοια ότι προσάπτει σε καθέναν από τους παραγωγούς ότι δεσμεύτηκε ατομικώς να λάβει όλα τα μέτρα των οποίων γίνεται μνεία σ' αυτήν, αλλ' ότι προσάπτει σε καθένα από αυτούς τους παραγωγούς ότι, σε διάφορες χρονικές στιγμές κατά τη διάρκεια συναντήσεων, συναποδέχτηκαν με τους λοιπούς παραγωγούς ένα σύνολο μέτρων των οποίων γίνεται μνεία στην Απόφαση και που αποσκοπούσαν στη δημιουργία ευμενών συνθηκών για την αύξηση των τιμών, ιδίως μειώνοντας τεχνητά την προσφορά του πολυπροπυλενίου· η εκτέλεση αυτού του συνόλου μέτρων είχε επιμεριστεί, με κοινή συμφωνία των διαφόρων παραγωγών, ανάλογα με τη συγκεκριμένη θέση του καθενός.
- 145 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα, συμμετέχοντας στις συναντήσεις κατά τις οποίες υιοθετήθηκε αυτό το σύνολο μέτρων [και ιδίως στις συναντήσεις της 13ης Μαΐου, της 2ας και της 21ης Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παραρτ. 24, 29, 30)], συναποδέχτηκε το σύστημα αυτό, εφόσον δεν προβάλλει καμιά ένδειξη ικανή να αποδείξει το αντίθετο. Συναφώς, η υιοθέτηση του συστήματος του « account leadership » προκύπτει από το ακόλουθο χωρίο των πρακτικών της συνάντησεως της 2ας Σεπτεμβρίου 1982:

« about the dangers of everyone quoting exactly DM 2.00 A.“ s point was accepted but rather than go below DM 2.00 it was suggested & generally agreed that others than the major producers at individual accounts should quote a few pfs higher. Whilst customer tourism was clearly to be avoided for the next month or two it was accepted that it would be very difficult for companies to refuse to quote at all when, as was likely, customers tried to avoid paying higher prices to the regular suppliers. In such cases producers would quote but at above the minimum levels for October ».

(« σχετικά με τους κινδύνους που θα προέκυπταν αν όλοι προέτειναν ακριβώς 2.00 DM, έγινε αποδεκτή η παρατήρηση του Α. αντί, όμως, να προτείνονται τιμές κάτω των 2.00 DM, προτάθηκε και συμφωνήθηκε από όλους ότι οι άλλοι παραγωγοί, πλην των κυρίων προμηθευτών ενός συγκεκριμένου πελάτη, οφείλουν να προτείνουν τιμές κατά μερικά pfennigs υψηλότερες. Παρ' όλο που οποιαδήποτε αναζήτηση νέων πελατών θεωρήθηκε σαφώς αποφευκτέα για τον επόμενο ένα ή δύο μήνες, έγινε δεκτό ότι θα ήταν εξαιρετικά δυσχερές για τις επιχειρήσεις να αρνηθούν να υποβάλουν προσφορές, όταν, όπως ήταν φυσικό, οι πελάτες προσπαθούσαν να αποφύγουν να πληρώσουν υψηλότερες τιμές στους τακτικούς προμηθευτές τους. Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι παραγωγοί θα υπεβάλλαν μεν προσφορά, αλλά υψηλότερη των κατωτάτων τιμών που είχαν οριστεί για τον Οκτώβριο »).

Ομοίως, κατά τη συνάντηση της 21ης Σεπτεμβρίου 1982, στην οποία μετέσχε και η προσφεύγουσα, ελέχθησαν τα εξής: « In support of the move, BASF, Hercules and Hoechst said they would be taking plant off line temporarily » (« Προς στήριξη του σχεδίου, οι BASF, Hercules και Hoechst δήλωσαν ότι θα έθεταν προσωρινώς μια από τις εγκαταστάσεις τους εκτός λειτουργίας »)· ενώ, κατά τη συνάντηση της 13ης Μαΐου 1982, η Fina είπε: « Plant will be shut down for 20 days in August » (« Το εργοστάσιο θα παραμείνει κλειστό επί 20 ημέρες τον Αύγουστο »).

146 'Όσον αφορά το « account leadership », το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα μετέσχε σε τρεις συναντήσεις (της 2ας Σεπτεμβρίου 1982, της 2ας Δεκεμβρίου 1982 και της 3ης Μαΐου 1983), κατά τις οποίες το σύστημα αυτό συζητήθηκε μεταξύ παραγωγών (γ. αιτ. παραρτ. 29, 33 και 38). Κατά τις συναντήσεις της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 33) και της 3ης Μαΐου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 38), οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου παρακολούθησαν την εξέλιξη της εφαρμογής αυτού του συστήματος, το οποίο είχε συνομολογηθεί στις 2 Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 29), ενώ παράλληλα αντάλλαξαν πληροφορίες για τους πελάτες τους.

147 Εξ άλλου, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει αφενός μεν ότι η προσφεύγουσα απαρτίθησε, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών, πολλές τοπικές συναντήσεις στις οποίες μετέσχε κατά το 1982 και το 1983, αφετέρου δε ότι το αντικείμενο των συναντήσεων αυτών πιστοποιείται από τα πρακτικά των συναντήσεων της 12ης Αυγούστου και της 2ας Νοεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παραρτ. 27 και 32), που δείχνουν ότι οι συναντήσεις αυτές αποσκοπούσαν στο να εξασφαλίσουν, σε τοπικό επίπεδο, την εφαρμογή μιας συγκεκριμένης πρωτοβουλίας καθορισμού τιμών.

148 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων σχετικά με τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της θέσεως σε εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών περί των οποίων γίνεται μνεία στην Απόφαση.

Δ — Ποσότητες-στόχοι και ποσοστάσεις

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

149 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 31, τρίτο εδάφιο), « είχε αναγνωρισθεί ότι ένα αυστηρό σύστημα ποσοστάσεων ήταν σημαντικό » κατά τη συνάντηση της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979, τα πρακτικά της οποίας μνημόνευαν κάποιο σχέδιο που είχε προταθεί ή συμφωνηθεί στη Ζυρίχη για τον περιορισμό των μηνιαίων πωλήσεων στο 80 % του μέσου όρου που είχε επιτευχθεί κατά τους οκτώ πρώτους μήνες του έτους.

150 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 52) επισημαίνει ακόμα ότι διάφορα σχέδια κατανομής της αγοράς είχαν ήδη εφαρμοστεί πριν από τον Αύγουστο του 1982. Μολονότι ο προβλεπόμενος συνολικός όγκος παραγγελιών είχε επιμεριστεί σε ποσοστά μεταξύ των κατ' ιδίαν παραγωγών, δεν υπήρξε, ωστόσο, κανένας εκ των προτέρων συστηματικός περιορισμός της συνολικής παραγωγής. Έτσι, οι προβλέψεις για το σύνολο της αγοράς αναθεωρούνταν περιοδικά, οι δε πωλήσεις του κάθε παραγωγού, εκφρασμένες σε τόννους, αναπροσαρμόζονταν, ώστε να ανταποκρίνονται προς το ποσοστό που του είχε επιτραπεί.

151 Για το 1979 καθορίστηκαν στόχοι ως προς τον όγκο (εκφραζόμενοι σε τόννους)· οι στόχοι αυτοί στηρίζονταν, εν μέρει τουλάχιστον, στις πωλήσεις που είχαν πραγματο-

ποιηθεί κατά τα τρία προηγούμενα έτη. Πίνακες που ανευρέθησαν στην ICI ανέφεραν τον « αναπροσαρμοσμένο στόχο » ανά παραγωγό για το 1979, συγκρινόμενο προς την ποσότητα που είχε πράγματι πωληθεί κατά την περίοδο εκείνη στη Δυτική Ευρώπη (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 54).

- 152 Στα τέλη Φεβρουαρίου του 1980, οι παραγωγοί συνομολόγησαν στόχους ως προς τον όγκο πωλήσεων για το 1980, εκφρασμένους και πάλι σε τόννους, με βάση το ετήσιο σύνολο της αγοράς, που είχε εκτιμηθεί σε 1 390 000 τόννους. Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 55), πίνακες που περιέχουν τους « συμφωνηθέντες στόχους » για κάθε παραγωγό για το 1980 βρέθηκαν στην ATO και στην ICI. Επειδή η πρώτη αυτή πρόβλεψη για το σύνολο της αγοράς αποδείχτηκε υπερβολικά αισιόδοξη, χρειάστηκε να αναθεωρηθούν προς τα κάτω οι ποσοστάσεις των κατ' ιδίαν παραγωγών, έτσι ώστε να αντιστοιχούν σε μια συνολική κατανάλωση για το εν λόγω έτος 1 200 000 τόννων μόνο. Αν εξαιρεθούν η ICI και η DSM, οι πωλήσεις που πραγματοποίησαν οι διάφοροι παραγωγοί αντιστοιχούσαν, σε γενικές γραμμές, προς τον στόχο τους· η DSM, η οποία αρνιόταν να αναλάβει « οποιαδήποτε δέσμευση ότι θα μειώσει τον αρχικό της στόχο », υπερέβη αισθητά την ποσόστωσή της (πώλησε 46 100 τόννους, έναντι στόχου 38 400 τόννων).
- 153 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 56), η κατανομή της αγοράς για το 1981 αποτέλεσε αντικείμενο μακρών και πολυπλόκων διαπραγματεύσεων. Κατά τις συναντήσεις του Ιανουαρίου 1981, συμφωνήθηκε, ως προσωρινό μέτρο, ότι, για να υποβοηθηθεί η επίτευξη της πρωτοβουλίας καθορισμού των τιμών για τον Φεβρουάριο-Μάρτιο, κάθε παραγωγός θα περιόριζε τις μηνιαίες πωλήσεις του στο $\frac{1}{12}$ του 85 % του « στόχου » για το 1980. Εν αναμονή της καταρτίσεως κάποιου μονιμοτέρου σχεδίου, κάθε παραγωγός ανακοίνωσε στη συνάντηση την ποσότητα που έλπιζε να πωλήσει κατά το 1981. Ωστόσο, το άθροισμα των επί μέρους « φιλοδοξιών » υπερέβαινε κατά πολύ την προβλεπόμενη συνολική ζήτηση. Παρά τις διάφορες συμβιβαστικές προτάσεις που προέβαλαν η Shell και η ICI, δεν επιτεύχθηκε καμία οριστική συμφωνία επί των ποσοστάσεων για το 1981. Ως προσωρινό μέτρο, οι παραγωγοί καθόρισαν, για καθένα τους, την ίδια θεωρητική ποσόστωση που είχαν και για το προηγούμενο έτος και γνωστοποιούσαν τις πωλήσεις που πραγματοποιούσαν κάθε μήνα, κατά τη συνάντηση. Κατά συνέπεια, οι πραγματοποιηθείσες πωλήσεις ελέγχονταν συγκρινόμενες προς μια θεωρητική κατανομή της διατιθέμενης αγοράς βάσει των ποσοστάσεων του 1980 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 57).
- 154 Στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 58) εκτίθεται ότι, για το 1982, οι παραγωγοί υπέβαλαν πολύπλοκες προτάσεις ποσοστάσεων, με τις οποίες προσπαθούσαν να

συμβιβάσουν δισταμένους παράγοντες, όπως τα παρελθόντα αποτελέσματα, τις φιλοδοξίες τους στην αγορά και τη διατιθέμενη παραγωγική ικανότητα. Η συνολική προς κατανομή αγορά υπολογίστηκε σε 1 450 000 τόννους. Ορισμένοι παραγωγοί υπέβαλαν λεπτομερή σχέδια για την κατανομή της αγοράς, άλλοι αρκέστηκαν στο να γνωστοποιήσουν τις ποσότητες που φιλοδοξούσαν αυτοί να πωλήσουν. Κατά τη συνάντηση της 10ης Μαρτίου 1982, η Monte και η ICI επιχείρησαν να καταλήξουν σε συμφωνία. Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 58, τελευταίο εδάφιο) επισημαίνει όμως ότι, όπως και το 1981, δεν επιτεύχθηκε οριστική συμφωνία και ότι, κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους, οι μηνιαίες πωλήσεις κάθε παραγωγού ανακοινώνονταν κατά τις συναντήσεις και συγκρίνονταν προς το ποσοστό που είχε καταγραφεί κατά το προηγούμενο έτος. Σύμφωνα με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 59), κατά τη συνάντηση του Αυγούστου του 1982, συνεχίστηκαν οι συνομιλίες με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας επί των ποσοστώσεων για το 1983, η δε ICI πραγματοποίησε, με καθέναν από τους παραγωγούς, διμερείς συζητήσεις σχετικά με το νέο σύστημα. Εν αναμονή, όμως, της εισαγωγής ενός τέτοιου συστήματος ποσοστώσεων, οι παραγωγοί εκλήθησαν να περιορίσουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους, κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1982, στο ποσοστό του συνόλου των πωλήσεων τις οποίες είχε πραγματοποιήσει ο καθένας τους κατά το πρώτο εξάμηνο του 1982. Επιτεύχθηκε, έτσι, το 1982, κάποια εξισορρόπηση των μεριδίων που κατείχαν στην αγορά οι παραγωγοί μεσαίων διαστάσεων, όπως η ATO (την οποία η ATO χαρακτήρισε « οιονεί συναίνεση »), για τους πλείστους δε των παραγωγών, τα μερίδια αυτά της αγοράς παρέμειναν σταθερά σε σύγκριση προς τα προηγούμενα έτη· μόνη εξαίρεση απετέλεσε η DSM, η οποία εξακολούθησε την ανοδική της πορεία, κατά 0,5 % ετησίως.

- 155 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 60), για το 1983, η ICI κάλεσε κάθε παραγωγό να ανακοινώσει τις δικές του φιλοδοξίες, καθώς και τις σκέψεις του σχετικά με το μερίδιο της αγοράς που θα έπρεπε να δοθεί σε καθέναν από τους λοιπούς. Έτσι, η Monte, η Anic, η ATO, η DSM, η Linz, η Saga και η Solvay, καθώς και οι παραγωγοί της Γερμανίας διά της BASF, υπέβαλαν λεπτομερείς προτάσεις. Κατόπιν τούτου, οι διάφορες αυτές προτάσεις υποβλήθηκαν σε επεξεργασία με ηλεκτρονικό υπολογιστή, για να εξαχθεί ο μέσος όρος, ο οποίος συγκρίθηκε, στη συνέχεια, με τις προσδοκίες κάθε παραγωγού. Βάσει των πράξεων αυτών, η ICI μπόρεσε να προτείνει κατευθυντήριες γραμμές για μια νέα συμφωνία-πλαίσιο για το 1983. Οι προτάσεις αυτές συζητήθηκαν στις συναντήσεις του Νοεμβρίου και του Δεκεμβρίου του 1982. Κατά τη συνάντηση της 2ας Δεκεμβρίου 1982, συζητήθηκε μια πρόταση που περιοριζόταν, αρχικά, στο πρώτο τρίμηνο του έτους. Τα πρακτικά της συναντήσεως αυτής, τα οποία συνέταξε η ICI, αναφέρουν ότι η ATO, η DSM, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Monte και η Solvay, καθώς και η Hercules, θεώρησαν « αποδεκτή » την ποσόστωση που τους είχε δοθεί (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 63). Οι πληροφορίες αυτές επιρρωννύονται από ένα σημείωμα, με ημερομηνία 3 Δεκεμβρίου 1982, που συνοψίζει μια τηλεφωνική συνδιάλεξη που είχε η ICI με την Hercules.

156 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 63, τρίτο εδάφιο) αναφέρει ότι ένα έγγραφο που βρέθηκε στη Shell επιβεβαιώνει την ύπαρξη συμφωνίας, εφόσον η επιχείρηση αυτή φρόντιζε να μην υπερβαίνει την ποσόστωσή της. Το ίδιο έγγραφο επιβεβαιώνει επίσης ότι, κατά το δεύτερο τρίμηνο του 1983, εξακολουθούσε να εφαρμόζεται ένα σύστημα ρυθμίσεως του όγκου, εφόσον, για να διατηρηθεί το μερίδιό της στην αγορά γύρω στο 11 % κατά το δεύτερο τρίμηνο, οι εθνικές εταιρίες πωλήσεων του ομίλου Shell έλαβαν την εντολή να μειώσουν τις πωλήσεις τους. Την ύπαρξη αυτής της συμφωνίας επιβεβαιώνουν και τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983, τα οποία, καίτοι δεν μνημονεύουν ποσοστάσεις, αναφέρουν ότι είχε μεσολαβήσει ανταλλαγή στοιχείων μεταξύ των εμπειρογνομόνων σχετικά με τις ποσότητες που είχε πωλήσει κάθε παραγωγός κατά τον προηγούμενο μήνα, πράγμα που φαίνεται να αποτελεί ένδειξη για το ότι εφαρμόζοταν όντως σύστημα ποσοστάσεων (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 64).

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

157 Η προσφεύγουσα σημειώνει ότι από την Απόφαση δεν προκύπτει σαφώς αν και κατά πόσον η Επιτροπή θεωρεί ότι καθιερώθηκε πράγματι σύστημα ποσοστάσεων. Η DSM έχει όμως την εντύπωση ότι η Επιτροπή έχει μάλλον την αντίθετη άποψη και ότι η αιτίασή της περιορίζεται στο γεγονός ότι οι παραγωγοί υπέβαλλαν, κατά τις συναντήσεις, εκθέσεις για τις ποσότητες που είχε πωλήσει ο καθένας τους τον προηγούμενο μήνα, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 52 και 53 της Αποφάσεως.

158 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί, ούτως ή άλλως, το ότι μεταξύ των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων καθιερώθηκε σύστημα ποσοστάσεων· προσθέτει ότι, αν όντως καθιερώθηκε ένα τέτοιο σύστημα, πρέπει ακόμη να αποδειχθεί ότι αναμίχθηκε σ' αυτό η DSM και ότι η ίδια θεωρούσε ότι δεσμευόταν, νομικά ή ηθικά, από το σύστημα αυτό. Κατά τη DSM, η ίδια η Επιτροπή αναγνωρίζει και τονίζει, στις αιτιολογικές σκέψεις 55 και 59 της Αποφάσεως, ότι αυτό δεν συνέβη.

159 Προσθέτει ότι οι διακυμάνσεις των μεριδίων αγοράς των διαφόρων παραγωγών, καθώς και η αύξηση του δικού της μεριδίου αγοράς διαψεύδουν τόσο την ύπαρξη τέτοιας συμφωνίας όσο και τη συμμετοχή της σ' αυτήν.

- 160 Για το 1979, η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι το κείμενο της Απόφασης ουδόλως υποδηλώνει ότι η DSM αναμίχθηκε ή ενδέχεται να αναμίχθηκε σε κάποιο σύστημα ποσοστάσεων. Εξ άλλου, κατά τη DSM, καμμία παράβαση δεν μπορεί να της καταλογιστεί για τον προ της 1ης Ιανουαρίου 1981 χρόνο, εφόσον, πριν από την ημερομηνία αυτή, δεν μετείχε στις συναντήσεις τακτικά. Ο πίνακας τον οποίο προσκόμισε η Επιτροπή, στον οποίο περιέχονται αριθμητικά στοιχεία σχετικά με την παραγωγή και την πώληση, καθώς και με τους « στόχους » (γ. αιτ. παράρτ. 55), δεν προδίδει συμμετοχή της προσφεύγουσας, εφόσον το έγγραφο αυτό είναι αγνώστου προελεύσεως και προορισμού και επιδέχεται διαφορετική ερμηνεία απ' αυτήν που του δίνει η Επιτροπή. Το γεγονός, άλλωστε, ότι κατονομάζεται σ' αυτό η Αποσο και άλλοι παραγωγοί που δεν ενεπλάκησαν στη διαδικασία μειώνει ακόμη περισσότερο την αποδεικτική δύναμη αυτού του εγγράφου.
- 161 Για το 1980, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι τα έγγραφα τα οποία προσκόμισε η Επιτροπή (γ. αιτ. παραρτ. 56 έως 61) ουδόλως αποδεικνύουν συμμετοχή της DSM, για τους προεκτεθέντες λόγους. Τα πρακτικά μάλιστα δύο συναντήσεων του Ιανουαρίου του 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17) τείνουν εις απόδειξη του αντιθέτου, εφόσον όχι μόνο δείχνουν ότι η DSM εναντιώθηκε στο σύστημα ποσοστάσεων, αλλά και αποδεικνύουν ότι οι συζητήσεις περί ποσοστάσεων ουδέποτε προχώρησαν πέρα από το στάδιο των προτάσεων.
- 162 Για το 1981, η προσφεύγουσα εκθέτει ότι, όπως προκύπτει από την ίδια την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 57, δεύτερο εδάφιο), δεν επιτεύχθηκε οριστική συμφωνία σχετικά με τις ποσοστάσεις. Προσθέτει ότι, αντίθετα απ' ό,τι λέει η Επιτροπή στηριζόμενη σε άγνωστα στη DSM έγγραφα, ούτε « προσωρινά μέτρα » έλαβαν οι παραγωγοί για να μπορούν να ελέγχουν τις πραγματοποιηθείσες πωλήσεις.
- 163 Για το 1982, παραδέχεται ότι έλαβαν όντως χώρα συζητήσεις σχετικές με τις ποσοστάσεις, υποστηρίζει όμως ότι καμμία συμφωνία δεν κατέστη δυνατόν να επιτευχθεί επί ενός τέτοιου συστήματος. Εξ άλλου, η DSM εξακολούθησε να αυξάνει το μερίδιό της στην αγορά, όπως διαπιστώνει και η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 59, τρίτο εδάφιο).

- 164 Για το 1983, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή στηρίζεται σε εικασίες και όχι σε αποδείξεις για να καταγγείλει την ύπαρξη συστήματος ποσοστώσεων. Στην πραγματικότητα, αν έλαβε πράγματι χώρα κάποια ανταλλαγή στοιχείων για τις ποσότητες που πωλούσε κάθε παραγωγός, σκοπός αυτής της ανταλλαγής δεν ήταν να ελεγχθεί αν είχαν τηρηθεί οι ποσοτώσεις, αλλά να αυξηθεί η διαφάνεια της αγοράς.
- 165 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, διατείνεται ότι, αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η DSM, η Απόφαση δίνει στις αιτιολογικές σκέψεις 54 επ. μια γενική εποπτεία του συστήματος ποσοτώσεων που εφαρμόστηκε επί σειράν ετών και από το οποίο δεσμεύτηκε η DSM.
- 166 Για το 1979, εκθέτει ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας σε συμφωνία ποσοτώσεων προκύπτει από έναν αχρονολόγητο πίνακα, τιτλοφορούμενο « Producers' Sales to West Europe » (« Πωλήσεις των παραγωγών στη Δυτική Ευρώπη »), ο οποίος ανευρέθηκε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 55)· ο πίνακας αυτός περιλαμβάνει, για όλους τους παραγωγούς πολυπροπυλενίου της Δυτικής Ευρώπης, αριθμούς πωλήσεων σε χιλιοτόννους για το 1976, το 1977 και το 1978, καθώς και αριθμούς υπό τις περιγραφές « 1979 actual » (« πωλήσεις πραγματοποιηθείσες το 1979 ») και « revised target 79 » (« αναθεωρημένος στόχος 1979 »). Συγκεκριμένα, τα λεπτομερή στοιχεία που περιέχονται στα έγγραφα αυτά είναι από εκείνα που, υπό « ομαλές » συνθήκες ανταγωνισμού, δεν περιέχονται εις γνώση των ανταγωνιστών· εξ αυτού συνάγεται ότι η DSM μετέσχε στην κατάρτιση των εγγράφων αυτών.
- 167 Για το 1980, η Επιτροπή εκθέτει ακόμη ότι η συμμετοχή της DSM στη σύμπραξη προκύπτει σαφώς από τα έγγραφα που έχει στην κατοχή της. Πρόκειται, πρώτον, για έναν πίνακα, με ημερομηνία 26 Φεβρουαρίου 1980, τιτλοφορούμενο « Polypropylene — Sales target 1980 (kt) » [« Πολυπροπυλένιο — Στόχος πωλήσεων για το 1980 (σε χιλιοτόννους) »], ο οποίος ανευρέθηκε στην ΑΤΟ (γ. αιτ. παράρτ. 60)· στον πίνακα αυτόν συγκρίνονται, για όλους τους παραγωγούς της Δυτικής Ευρώπης, τα εξής μεγέθη: « 1980 target » (« στόχος 1980 »), « opening suggestions » (« αρχικές προτάσεις »), « proposed adjustments » (« προτεινόμενες αναπροσαρμογές ») και « agreed targets 1980 » (« συμφωνηθέντες στόχοι για το 1980 »). Το έγγραφο αυτό δείχνει τον τρόπο με τον οποίο υπολογίστηκαν οι ποσοτώσεις. Δεύτερον, πρόκειται για έναν πίνακα που βρέθηκε και στην ΑΤΟ και στην ICI (γ. αιτ. παραρτ. 59 έως 61) και που περιέχει σύγκριση των πωλήσεων όλων των παραγωγών σε τόννους και σε μερίδια της αγοράς, υπό τις ακόλουθες περιγραφές: « 1979 actual » (« πραγματοποιηθείσες 1979 »), « 1980 target » (« στόχος 1980 »), « (1980) actual » και « 1981 aspirations »

(« προσδοκίες 1981 »). Η Επιτροπή διατείνεται ότι, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), η ICI δήλωσε, σχετικά με το έγγραφο αυτό, τα εξής: « the source of information for actual historic figures in this table would have been the producers themselves » (« η πηγή προελεύσεως των αριθμών του πίνακα αυτού, που αντιπροσωπεύουν ήδη συντελεσθείσες πράξεις, πρέπει να ήταν οι ίδιοι οι παραγωγοί »). Η αναφορά που περιέχεται στα πρακτικά δύο συναντήσεων του Ιανουαρίου του 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17), ότι « DSM disputed any undertaking to cut back from their original target » (« η DSM αρνήθηκε να αναλάβει οποιαδήποτε δέσμευση ότι θα μειώσει τον αρχικό της στόχο ») δεν έχει μεγάλη σημασία, διότι, και αν ακόμη ο όρος « target » είχε την έννοια της « εσωτερικής χρήσεως φιλοδοξίας », το γεγονός της κοινολόγησεως των εσωτερικής χρήσεως φιλοδοξιών δεν συμβιβάζεται προς το άρθρο 85 της Συνθήκης ΕΟΚ.

- 168 Η Επιτροπή παραδέχεται ότι, για το 1981, δεν κατέστη δυνατή η σύναψη συμφωνίας επί των ποσοτώσεων. Θεωρεί, όμως, ότι ελήφθησαν προσωρινά μέτρα. Εκθέτει, έτσι, η Επιτροπή ότι από τα πρακτικά των προαναφερθεισών συναντήσεων του Ιανουαρίου του 1981 προκύπτει ότι οι παραγωγοί συνέκριναν τις πραγματικές τους επιδόσεις προς τους στόχους που είχαν ορίσει, ενώ από έναν πίνακα που ανευρέθηκε μεν στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 65), προερχόταν όμως από κάποιον παραγωγό της Ιταλίας, προκύπτει ότι οι παραγωγοί συνέκριναν τις πωλήσεις τους του 1981 με εκείνες του προηγούμενου έτους. Εξ αυτού συνάγει ότι, ελλείπει γενικής συμφωνίας περί κατανομής του όγκου πωλήσεων για το 1981, ελήφθησαν όντως, για το εν λόγω έτος, προσωρινά μέτρα. Αυτό επιβεβαιώνεται και από άλλα έγγραφα (γ. αιτ. παραρτ. 66 έως 68).
- 169 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, όσον αφορά το 1982, διάφορα έγγραφα προερχόμενα από τη Monte και την ICI (γ. αιτ. παραρτ. 69 έως 71) επιβεβαιώνουν ότι οι παραγωγοί αυτοί διατύπωσαν προτάσεις για τις ποσοτώσεις, οι οποίες όμως απέβησαν άκαρπες.
- 170 Εκθέτει ότι από τους πίνακες που είναι συνημμένοι στα πρακτικά των συναντήσεων της 9ης Ιουνίου 1982 και της 20ής Αυγούστου 1982 (γ. αιτ. παραρτ. 25 και 28) προκύπτει ότι, κατά το πρώτο εξάμηνο του 1982, οι παραγωγοί συνέκριναν τις μηνιαίες πωλήσεις τους προς τις πωλήσεις που είχαν πραγματοποιήσει το 1981. Προσθέτει ότι, όσον αφορά το δεύτερο εξάμηνο, από το δεύτερο από τα πρακτικά αυτά προκύπτει ότι ζητήθηκε από τους παραγωγούς να περιορίσουν τις μηνιαίες τους πωλήσεις στο ύψος των πωλήσεων του πρώτου εξαμήνου. Από τους πίνακες που είναι συνημμένοι στα πρακτικά των συναντήσεων της 6ης Οκτωβρίου, της 2ας Νοεμβρίου και της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παραρτ. 31 έως 33) προκύπτει ότι οι παραγωγοί συνέκριναν τις πωλήσεις του δεύτερου εξαμήνου προς εκείνες του πρώτου.

- 171 Η Επιτροπή ισχυρίζεται, στη συνέχεια, ότι διαθέτει στοιχεία σχετικά με τις προσδοκίες και τις προτάσεις τις οποίες διάφοροι παραγωγοί είχαν διατυπώσει κατόπιν αιτήσεως της ICI, τόσο για τους ίδιους όσο και για τους άλλους παραγωγούς, και είχαν ανακοινώσει στην ICI (γ. αιτ. παραρτ. 74 έως 76 και 78 έως 84) με σκοπό τη σύναψη συμφωνίας ποσοστάσεων για το 1983. Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι προτάσεις αυτές υποβλήθηκαν σε επεξεργασία με ηλεκτρονικό υπολογιστή, προκειμένου να εξαχθεί ένας μέσος όρος, ο οποίος συγκρίθηκε στη συνέχεια προς τις προσδοκίες κάθε παραγωγού. Το έγγραφο που προέκυψε από την επεξεργασία αυτή σχολιάστηκε σε εσωτερικό έγγραφο της ICI με τίτλο « Polypropylene Framework » (« Γενικό πλαίσιο για το πολυπροπυλένιο »· γ. αιτ. παράρτ. 87). Στα έγγραφα αυτά η Επιτροπή προσθέτει και ένα εσωτερικό σημείωμα της ICI με τίτλο « Polypropylene framework 1983 » (« Γενικό πλαίσιο για το πολυπροπυλένιο για το 1983 »· γ. αιτ. παράρτ. 86), στο οποίο η τελευταία περιγράφει τις γενικές γραμμές μιας μελλοντικής συμφωνίας για τις ποσοστάσεις. Ισχυρίζεται ότι από τα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 33) καταδεικνύεται ότι οι εμπειρογνώμονες εξέτασαν μια πρόταση περί ποσοστάσεων που περιοριζόταν στο πρώτο τρίμηνο του 1983.
- 172 Τέλος, η Επιτροπή διατείνεται ότι, όπως προκύπτει από εσωτερικό έγγραφο το οποίο ανευρέθηκε στη Shell (γ. αιτ. παράρτ. 90), συνήφθη συμφωνία για τις ποσοστάσεις του δευτέρου τριμήνου του 1983. Συγκεκριμένα, κατά το έγγραφο αυτό, η Shell παρήγγειλε στις εθνικές της εταιρίες πωλήσεων να μειώσουν τις πωλήσεις τους, ώστε να τηρηθεί η ποσοστώση που της είχε δοθεί. Η Επιτροπή προσθέτει ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 40) δείχνουν ότι, κατά τη συνάντηση αυτή, έγινε ανταλλαγή πληροφοριών επί του όγκου των πωλήσεων του Μαΐου.
- 173 Εξ άλλου, η Επιτροπή εξανίσταται κατά των ισχυρισμών της προσφεύγουσας ότι οι ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ παραγωγών και η συνακόλουθη αύξηση της διαφάνειας της αγοράς άσκησαν ευεργετική επίδραση. Στην πραγματικότητα, η ανταλλαγή στοιχείων ήταν συνέπεια της διαβουλεύσεως που είχε διεξαχθεί με σκοπό τον καθορισμό ποσοστάσεων· σκοπός αυτής της ανταλλαγής στοιχείων δεν ήταν η αύξηση της διαφάνειας της αγοράς, αλλά ο έλεγχος της τηρήσεως μιας συμφωνίας ποσοστάσεων. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η DSM δεν αμφισβητεί ούτε ότι μετέσχε ουσιαστικά σ' αυτήν τη διαβούλευση, ούτε ότι απηύθυνε στην ICI προτάσεις ποσοστάσεων, όπως είναι οι περιεχόμενες στο παράρτημα 79 της γενικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων, ούτε ότι έκρινε τις προτάσεις ποσοστάσεων του Νοεμβρίου και Δεκεμβρίου του 1982 αποδεκτές για την ίδια.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 174 Πρέπει να υπομνησθεί ότι η προσφεύγουσα μετείχε τακτικά στις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου, κατά τις οποίες γίνονταν συζητήσεις σχετικά με τον όγκο των πωλήσεων των διαφόρων παραγωγών και ανταλλάσσονταν σχετικώς πληροφορίες.
- 175 Πρέπει να σημειωθεί, πέρα από τη συμμετοχή της DSM στις συναντήσεις, ότι η επωνυμία της περιέχεται σε διαφόρους πίνακες, από το περιεχόμενο των οποίων προκύπτει σαφώς ότι σκοπός τους ήταν ο ορισμός επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων. Οι περισσότερες όμως από τις προσφεύγουσες παραδέχτηκαν, με τις απαντήσεις τους σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι οι πίνακες που αποκαλύφθηκαν στην ICI, την ATO και την Hercules δεν ήταν δυνατόν να καταρτιστούν βάσει των στατιστικών του συστήματος Fides. Η ICI, άλλωστε, δήλωσε, σχετικά με έναν από τους πίνακες αυτούς, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), ότι « the source of information for actual historic figures in this table would have been the producers themselves » (« η πηγή προελεύσεως των αριθμών του πίνακα αυτού, που αντιπροσωπεύουν ήδη συντελεσθείσες πράξεις, πρέπει να ήταν οι ίδιοι οι παραγωγοί »). Ορθώς, επομένως, η Επιτροπή θεώρησε ότι το περιεχόμενο των πινάκων αυτών, καθόσον αφορούσε τη DSM, είχε δοθεί από την ίδια τη DSM στο πλαίσιο των συναντήσεων στις οποίες συμμετείχε.
- 176 Η ορολογία που χρησιμοποιείται στους πίνακες που αφορούν τα έτη 1979 και 1980 [όπως « revised target » (« αναθεωρημένος στόχος »), « opening suggestions » (« αρχικές προτάσεις »), « proposed adjustments » (« προτεινόμενες αναπροσαρμογές ») και « agreed targets » (« συμφωνηθέντες στόχοι »)] δικαιολογούν το συμπέρασμα ότι υπήρξε όντως σύμπτωση των βουλήσεων των παραγωγών.
- 177 Όσον αφορά ειδικότερα το 1979, πρέπει να σημειωθεί, βάσει ολοκλήρου του κειμένου των πρακτικών της συνάντησεως της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979 (γ. αιτ. παράρτ. 12) και βάσει του αχρονολόγητου πίνακα, ο οποίος κατασχέθηκε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 55) και τιτλοφορείται « Producers' Sales to West Europe » (« Πωλήσεις των παραγωγών στη Δυτική Ευρώπη »), ο οποίος περιλαμβάνει για όλους τους παραγωγούς πολυπροπυλενίου της Δυτικής Ευρώπης τους αριθμούς πωλήσεων σε χιλιοτόννους για το 1976, το 1977 και το 1978, καθώς και βάσει των αριθμών που μνημονεύονται υπό τις περιγραφές « 1979 actual » (« πωλήσεις πραγματοποιηθείσες το 1979 »), « revised target » και « 79 », ότι, κατά τη συνεδρίαση αυτή, αναγνωρίστηκε η ανάγκη το

σύστημα ποσοτώσεων που είχε συνομολογηθεί για το 1979 να καταστεί αυστηρότερο για τους τρεις τελευταίους μήνες του έτους αυτού. Πράγματι, ο όρος «tight» (αυστηρός), σε συνδυασμό προς τον περιορισμό στο 80% του $1/12$ των προβλεφθεισών ετησίων πωλήσεων, δείχνει ότι ο διακανονισμός που είχε αρχικά προβλεφθεί για το 1979 έπρεπε να καταστεί αυστηρότερος για τους τρεις αυτούς τελευταίους μήνες. Αυτή η ερμηνεία των πρακτικών επιρρωννύεται από τον προαναφερθέντα πίνακα, δεδομένου ότι αυτός περιέχει, υπό τον τίτλο «79», στην τελευταία στήλη δεξιά της στήλης που επιγράφεται «revised target», αριθμούς που πρέπει να αντιστοιχούν προς τις αρχικά καθορισθείσες ποσοτώσεις. Αυτές χρειάστηκε να αναπροσαρμοστούν επί το αυστηρότερον, διότι είχαν καθοριστεί βάσει μιας υπερβολικά αισιόδοξης εκτιμήσεως της αγοράς, πράγμα που συνέβη, εξ άλλου, και το 1980. Οι διαπιστώσεις αυτές δεν αναιρούνται από την αναφορά που περιέχεται στην αιτιολογική σκέψη 31, τρίτο εδάφιο, της Αποφάσεως σε ένα σχέδιο «που είχε προταθεί ή συμφωνηθεί στη Ζυρίχη για να περιορίζονται μηνιαίως οι πωλήσεις στο 80% του μέσου όρου που επιτυγχάνεται κατά τους πρώτους μήνες του έτους». Συγκεκριμένα, η αναφορά αυτή, σε συνδυασμό προς την αιτιολογική σκέψη 54 της Αποφάσεως, πρέπει να γίνει αντιληπτή υπό την έννοια ότι είχαν ήδη καθοριστεί αρχικά στόχοι για τον όγκο των πωλήσεων για τις μηνιαίες πωλήσεις των οκτώ πρώτων μηνών του 1979.

- 178 Όσον αφορά το 1980, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ο καθορισμός στόχων για τον όγκο των πωλήσεων ολοκλήρου του έτους προκύπτει από τον πίνακα με ημερομηνία 26 Φεβρουαρίου 1980, που βρέθηκε στην ΑΤΟ (γ. αιτ. παράρτ. 60) και περιέχει μια στήλη «agreed targets 1980» («συμφωνηθέντες στόχοι για το 1980»), καθώς και από τα πρακτικά των συναντήσεων του Ιανουαρίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17), κατά τις οποίες παραγωγοί, μεταξύ των οποίων φέρεται και η προσφεύγουσα, συνέκριναν τις πράγματι πωληθείσες ποσότητες («Actual kt») προς τους καθορισθέντες στόχους («Target kt»). Εξ άλλου, τα έγγραφα αυτά επιβεβαιώνονται και από έναν πίνακα με ημερομηνία 8 Οκτωβρίου 1980 (γ. αιτ. παράρτ. 57), όπου συγκρίνονται δύο στήλες, από τις οποίες η μία περιλαμβάνει τη «Nameplate Capacity» («ονομαστική ικανότητα παραγωγής 1980») και η άλλη την «1980 Quota» («ποσόστωση 1980») για τους καθ' έκαστον παραγωγούς. Συναφώς, έχει σημασία να σημειωθεί ότι το γεγονός ότι, σε δύο συναντήσεις του Ιανουαρίου του 1981, «DSM disputed any undertaking to cut back from their original target» («η DSM αρνήθηκε να αναλάβει οποιαδήποτε δέσμευση ότι θα μειώσει τον αρχικό της στόχο») δεν αναιρεί το γεγονός ότι για το 1980 καθορίστηκε ποσόστωση και ότι στον καθορισμό αυτόν συνέβαλε και η προσφεύγουσα, εφόσον υπήρχε ένας «original target», στον οποίον η προσφεύγουσα ήταν απολύτως προσηλωμένη.

- 179 Πρέπει να παρατηρηθεί, εξ άλλου, ότι, αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, η προέλευση των εγγράφων που δέχτηκε η Επιτροπή ως αποδεικτικά της συμμετοχής της στον καθορισμό επιδιωκομένων όγκων πωλήσεων για το 1979 και 1980

είναι γνωστή, εφόσον αποκαλύφθηκαν στην ICI ή στην ΑΤΟ (γ. αιτ. παραρτ. 12, 55 έως 61). Εξ άλλου, δεν είναι αναγκαίο να έχει αναγνωρισθεί η ταυτότητα του συντάκτη του κάθε εγγράφου, ούτε να έχει περιγραφεί η μέθοδος καταρτίσεως του κάθε εγγράφου, για να μπορεί η Επιτροπή να επικαλεστεί τα έγγραφα αυτά ως αποδεικτικά στοιχεία κατά συγκεκριμένης επιχειρήσεως, τουλάχιστον όταν τα εν λόγω έγγραφα ανήκουν σ' ένα ευρύτερο σύνολο εγγράφων που εντάσσονται στο πλαίσιο συναντήσεων, που αποδεικνύεται ότι είχαν ιδίως ως αντικείμενο τον καθορισμό στόχων σχετικά με τις τιμές και τον όγκο των πωλήσεων.

- 180 Οι διαπιστώσεις αυτές δεν αναιρούνται από το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν προέβη στις ίδιες διαπιστώσεις και εις βάρος της Amoco, της οποίας το όνομα επίσης περιλαμβάνεται στους προαναφερθέντες πίνακες. Η περίπτωση της Amoco διακρίνεται από εκείνη της προσφεύγουσας, κατά το ότι η επιχείρηση αυτή δεν συμμετέχε στις συναντήσεις παραγωγών οι οποίες απέβλεπαν ιδίως στον καθορισμό στόχων για τον όγκο των πωλήσεων. Ήταν εύλογο, κατά συνέπεια, να κρίνει η Επιτροπή ότι οι αριθμοί που περιέχονταν στους διαφόρους πίνακες σχετικά με την Amoco συνιστούσαν απλώς κατά προσέγγισιν εκτιμήσεις της θέσης της, στις οποίες προέβαιναν οι άλλοι παραγωγοί, διότι δεν είχαν ανακοινωθεί εξατομικευμένα στοιχεία από την ίδια την επιχείρηση. Η απάντηση άλλωστε της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών επιβεβαιώνει αυτό το συμπέρασμα, εφόσον αναφέρονται σ' αυτήν, μεταξύ άλλων, τα εξής: « However figures for Amoco/Hercules (...) would have been estimated from industry figures generally available from FIDES » [« Πάντως, οι αριθμοί για την Amoco/Hercules (...) πρέπει να στηρίζονται σε εκτιμήσεις βάσει των στοιχείων για τον κλάδο που είναι κοινώς προσιτά από το Fides »].
- 181 Όσον αφορά το 1981, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι στους παραγωγούς προσάπτονται οι ακόλουθες αιτιάσεις: ότι συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας επί των ποσοτώσεων για το εν λόγω έτος· ότι, στο πλαίσιο αυτό, ανακοίνωσαν τις « φιλοδοξίες » τους, εν αναμονή δε της επιτεύξεως μιας τέτοιας συμφωνίας, ότι συμφώνησαν, ως προσωρινό μέτρο, να μειώσουν, κατά τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 1981, τις μηνιαίες τους πωλήσεις στο $1/12$ του 85 % του « στόχου » που είχαν συμφωνήσει για το 1980· ότι δεσμεύτηκαν να τηρήσουν, κατά το υπόλοιπο διάστημα του έτους, την ίδια θεωρητική ποσόστωση με εκείνη του προηγούμενου έτους· ότι γνωστοποίησαν, κάθε μήνα, κατά τις συναντήσεις, τις πωλήσεις τους και, τέλος, ότι έλεγχαν αν οι πωλήσεις τους ήταν εντός των ορίων της θεωρητικής ποσοτώσεως που είχαν καθορίσει.
- 182 Η ύπαρξη διαπραγματεύσεων μεταξύ των παραγωγών για την καθιέρωση συστήματος ποσοτώσεων και η γνωστοποίηση των « φιλοδοξιών » τους κατά τη διάρκεια των

διαπραγματεύσεων αυτών πιστοποιούνται από διάφορα αποδεικτικά στοιχεία, όπως: πίνακες που περιλαμβάνουν, για κάθε παραγωγό, τα αριθμητικά του στοιχεία « actual » και τους « targets » του για τα έτη 1979 και 1980, καθώς και τις « προσδοκίες » του για το 1981 (γ. αιτ. παραρτ. 59 και 61)· ένας πίνακας συντεταγμένος στα ιταλικά (γ. αιτ. παράρτ. 62), που περιέχει, για κάθε παραγωγό, την ποσόστωσή του για το 1980, τις προτάσεις άλλων παραγωγών για την ποσόστωση που πρέπει να του δοθεί για το 1981 και τις δικές του « φιλοδοξίες » για το 1981· τέλος, ένα εσωτερικό σημείωμα της ICI (γ. αιτ. παράρτ. 63), που περιγράφει την εξέλιξη αυτών των διαπραγματεύσεων και όπου αναφέρονται τα εξής:

« Taking the various alternatives discussed at yesterday's meeting we would prefer to limit the volume to be shared to no more than the market is expected to reach in 1981, say 1.35 million tonnes. Although there has been no further discussion with Shell, the four majors could set the lead by accepting a reduction in their 1980 target market share of about 0.35 % provided the more ambitious smaller producers such as Solvay, Saga, DSM, Chemie Linz, Anic/SIR also tempered their demands. Provided the majors are in agreement the anomalies could probably be best handled by individual discussions at Senior level, if possible before the meeting in Zurich. »

(« Εξετάζοντας τις διάφορες εναλλακτικές λύσεις που συζητήθηκαν κατά τη χθεσινή συνάντηση, θα προτιμούσαμε να περιοριστεί ο προς κατανομήν όγκος σε κάποια τιμή που να μην υπερβαίνει τα όρια που αναμένεται να φθάσει η αγορά κατά το 1981, φερ' ειπείν 1,35 εκατ. τόννους. Καίτοι το ζήτημα δεν συζητήθηκε περαιτέρω με τη Shell, οι τέσσερις μεγάλοι θα μπορούσαν να δώσουν το παράδειγμα, αποδεχόμενοι μια μείωση του στόχου που είχε τεθεί ως προς το μερίδιό τους στην αγορά του 1980 κατά 0,35 % περίπου, υπό τον όρον ότι και οι πιο φιλόδοξοι από τους μικρότερους παραγωγούς, όπως η Solvay, η Saga, η DSM, η Chemie Linz και η Anic/SIR, θα μετριάσουν τις αξιώσεις τους. Δεδομένου ότι οι μεγάλοι είναι σύμφωνοι, τα προβλήματα θα μπορούσαν ασφαλώς να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικότερα με κατ' ιδίαν συζητήσεις σε επίπεδο " διευθυντών ", ει δυνατόν πριν από τη συνάντηση της Ζυρίχης. »)

Το έγγραφο αυτό συνοδεύεται από μια συμβιβαστική πρόταση, με αριθμητικά στοιχεία, με την οποία συγκρίνονται τα αποτελέσματα που επέτυχε ο καθένας σε σύγκριση προς το 1980 (« % of 1980 target »).

- 183 Η συναποδοχή προσωρινών μέτρων συνισταμένων στη μείωση, κατά τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 1981, των μηνιαίων πωλήσεων στο $1/12$ του 85 % του στόχου που είχε συμφωνηθεί το προηγούμενο έτος προκύπτει από τα πρακτικά των συναντήσεων του Ιανουαρίου 1981, όπου αναφέρεται:

« In the meantime (février-mars) monthly volume would be restricted to $1/12$ of 85 % of the 1980 target with a freeze on customers. »

[« Εν τω μεταξύ (Φεβρουάριος-Μάρτιος), ο μηνιαίος όγκος πωλήσεων θα περιοριζόταν στο $1/12$ του 85 % του στόχου του 1980 με “ πάγωμα ” ως προς τους πελάτες . »]

- 184 Το γεγονός ότι οι παραγωγοί όρισαν στον εαυτό τους, για το υπόλοιπο του έτους, την ίδια θεωρητική ποσόστωση με εκείνη του προηγούμενου έτους και ότι έλεγχαν αν οι πωλήσεις ήσαν σύμφωνες με την ποσόστωση αυτή, ανταλλάσσοντας κάθε μήνα αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τις πωλήσεις τους, αποδεικνύεται από τον συνδυασμό τριών εγγράφων. Πρόκειται, κατ' αρχάς, για ένα πίνακα με ημερομηνία 21 Δεκεμβρίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 67), ο οποίος εμφανίζει, για κάθε παραγωγό, τις πωλήσεις του κλιμακωμένες κατά μήνα· στον πίνακα αυτόν, οι τρεις τελευταίες στήλες, που αφορούν τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο, καθώς και το ετήσιο σύνολο, έχουν προστεθεί χειρογράφως. Πρόκειται, έπειτα, για έναν αχρονολόγητο πίνακα, που είναι συντεταγμένος στα ιταλικά και φέρει τον τίτλο « Scarti per società » (« Αποκλίσεις ανά εταιρία ») και ανευρέθηκε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 65)· ο πίνακας αυτός συγκρίνει, για κάθε παραγωγό και για την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 1981, τους αριθμούς των πωλήσεών του « actual » προς τους αριθμούς του « theoretic ». Τέλος, πρόκειται για έναν αχρονολόγητο πίνακα που ανευρέθηκε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 68), όπου συγκρίνονται, για κάθε παραγωγό και για την περίοδο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου 1981, τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών του και το μερίδιό του στην αγορά προς τα αντίστοιχα του 1979 και του 1980· στον πίνακα αυτόν, το υπολειπόμενο μέχρι το τέλος του έτους τμήμα καλύπτεται διά προβολής.

- 185 Συγκεκριμένα, ο πρώτος πίνακας δείχνει ότι οι παραγωγοί αντάλασαν αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τις μηνιαίες τους πωλήσεις. Μια τέτοια ανταλλαγή πληροφοριών, τις οποίες ένας ανεξάρτητος επιχειρηματίας διαφυλάσσει αυστηρώς ως επιχειρηματικό απόρρητο, συνεκτιμώμενη με τις συγκρίσεις μεταξύ αυτών των αριθμητικών στοιχείων και των στοιχείων του 1980 — οι οποίες έγιναν στους δύο άλλους πίνακες για την ίδια χρονική περίοδο —, επιρρωννύει τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε η Απόφαση.

- 186 Η συμμετοχή της προσφεύγουσας στις διάφορες αυτές δραστηριότητες προκύπτει αφενός μεν από τη συμμετοχή της στις συναντήσεις κατά τις οποίες συντελέστηκαν οι πράξεις αυτές και ιδίως στις συναντήσεις του Ιανουαρίου 1981, αφετέρου δε από τη μνεία του ονόματός της στα διάφορα προαναφερθέντα έγγραφα. Στα έγγραφα αυτά,

εξ άλλου, περιλαμβάνονται αριθμητικά στοιχεία, περί των οποίων πρέπει να υπομνησθεί ότι η ICI δήλωσε, με την απάντησή της σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου — στην οποία και άλλοι προσφεύγοντες αναφέρονται με τη δική τους απάντηση —, ότι δεν ήταν δυνατή η κατάρτισή τους βάσει των στατιστικών του συστήματος Fides.

187 Για το 1982, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι στους παραγωγούς προσάπτεται ότι μετείχαν στις διαπραγματεύσεις με σκοπό να καταλήξουν σε συμφωνία επί των ποσοστώσεων για το έτος αυτό· ότι, στο πλαίσιο αυτό, γνωστοποίησαν τις ποσότητες που φιλοδοξούσαν να πωλήσουν· ότι, μη επιτευχθείσης οριστικής συμφωνίας, ανακοίνωσαν κατά τις συζητήσεις τα αριθμητικά στοιχεία των μηνιαίων πωλήσεών τους του πρώτου εξαμήνου, συγκρίνοντάς τα προς το ποσοστό που είχαν καταγράψει κατά το προηγούμενο έτος· τέλος, ότι, κατά το δεύτερο εξάμηνο, προσπάθησαν να περιορίσουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους στο συνολικό ποσοστό της αγοράς που είχαν πραγματοποιήσει κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους αυτού.

188 Η ύπαρξη διαπραγματεύσεων μεταξύ των παραγωγών για την καθιέρωση συστήματος ποσοστώσεων και η γνωστοποίηση, στο πλαίσιο αυτό, των προσδοκίων τους πιστοποιείται, πρώτον, από ένα έγγραφο που τιτλοφορείται « Scheme for discussions "quota system 1982" » (« Διάγραμμα για τις συζητήσεις για ένα σύστημα ποσοστώσεων για το 1982 »· γ. αιτ. παράρτ. 69), στο οποίο εμφανίζεται, για όλους τους αποδέκτες της Αποφάσεως, με εξαίρεση την Hercules, η ποσότητα που έκαστος θεωρούσε ότι δικαιούνταν, επί πλέον δε, για ορισμένους (όλους πλην της Anic, της Linz, της Petrofina, της Shell και της Solvay) η ποσότητα που, κατ' αυτούς, θα έπρεπε να οριστεί στους άλλους παραγωγούς· δεύτερον, από ένα έγγραφο της ICI, τιτλοφορούμενο « Polypropylene 1982, Guidelines » (« Πολυπροπυλένιο 1982, κατευθυντήριες γραμμές »· γ. αιτ. παράρτ. 70, a), όπου η ICI αναλύει τις διεξαγόμενες διαπραγματεύσεις· τρίτον, από έναν πίνακα με ημερομηνία 17 Φεβρουαρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 70, b), όπου συγκρίνονται διάφορες προτάσεις για την κατανομή των πωλήσεων — από τις οποίες η μία, με τίτλο « ICI Original Scheme » (« Αρχικό σχέδιο της ICI »), συνοδεύεται από έναν άλλο χειρόγραφο πίνακα, με περιορισμένης εκτάσεως προσαρμογές, τις οποίες επέφερε η Monte, σε μια στήλη με τίτλο « Millianacca 27/1/82 » (πρόκειται για το όνομα ενός υπαλλήλου της Monte· γ. αιτ. παράρτ. 70, c) — και, τέλος, από έναν πίνακα συντεταγμένο στα ιταλικά (γ. αιτ. παράρτ. 71), ο οποίος συνιστά μια περίπλοκη πρόταση (η οποία περιγράφεται στην αιτιολογική σκέψη 58, τρίτο εδάφιο, εν τέλει, της Αποφάσεως).

189 Τα μέτρα που ελήφθησαν για το πρώτο εξάμηνο του 1982 αποδεικνύονται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24), όπου αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

« To support the move a number of other actions are needed a) limit sales volume to some agreed prop. of normal sales. »

[« Για τη στήριξη της πρωτοβουλίας, απαιτούνται μια σειρά από άλλα μέτρα: α) να περιοριστεί ο όγκος των πωλήσεων σε ορισμένη συμπεφωνημένη αναλογία επί των κανονικών πωλήσεων. »]

Η εκτέλεση αυτών των μέτρων πιστοποιείται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 9ης Ιουνίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 25), στα οποία είναι συνημμένος ένας πίνακας που περιέχει, για κάθε παραγωγό, έναν αριθμό « actual » των πωλήσεων του για τους μήνες Ιανουάριο έως Απρίλιο του 1982, συγκρινόμενο προς τον αριθμό « theoretical based on 1981 av[erage] market share » (« θεωρητικό στηριζόμενο στο μέσο μερίδιο της αγοράς του 1981 »)· πιστοποιείται επίσης από τα πρακτικά της συναντήσεως της 20ής και 21ης Ιουλίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 26), όσον αφορά την περίοδο Ιανουαρίου-Μαΐου 1982, καθώς και από τα πρακτικά της 20ής Αυγούστου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 28), όσον αφορά την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου 1982.

190 Τα μέτρα που ελήφθησαν για το δεύτερο εξάμηνο αποδεικνύονται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 6ης Οκτωβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 31), στα οποία αναφέρονται τα εξής: « In October this would also mean restraining sales to the Jan/June achieved market share of a market estimated at 100 kt »· « Performance against target in September was reviewed » (« Τον Οκτώβριο, αυτό σήμαινε επίσης ότι έπρεπε να περιοριστούν οι πωλήσεις στο μερίδιο της αγοράς που είχε επιτευχθεί κατά το διάστημα Ιανουαρίου-Ιουνίου σε μια αγορά εκτιμώμενη σε 100 χιλιοτόννους »· « εξετάστηκαν τα αποτελέσματα του Σεπτεμβρίου σε σύγκριση προς τον στόχο που είχε τεθεί »). Στα πρακτικά αυτά είναι συνημμένος ένας πίνακας, επιγραφόμενος « September provisional sales versus target [based on Jan-June market share applied to demand est(imated) at 120 kt] » [« Προσωρινά στοιχεία πωλήσεων Σεπτεμβρίου σε σύγκριση προς τον στόχο (στηριζόμενα στα μερίδια αγοράς Ιανουαρίου-Ιουνίου αναγόμενα σε ζήτηση εκτιμώμενη σε 120 χιλιοτόννους) »]. Η διατήρηση αυτών των μέτρων επιβεβαιώνεται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 33), στα οποία είναι συνημμένος ένας πίνακας, όπου συγκρίνονται, για τον Νοέμβριο του 1982, οι πωλήσεις « actual » (« πραγματοποιηθείσες ») προς τους αριθμούς « theoretical » (« θεωρητικούς »), υπολογισθέντες βάσει του « J-June % of 125 kt » (« κατανομής των 125 χιλιοτόνων βάσει των ποσοστών Ιανουαρίου-Ιουνίου »).

- 191 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όσον αφορά το 1981, καθώς και τα δύο εξάμηνα του 1982, ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε από την αμοιβαία επιτήρηση που ασκούνταν, κατά τις περιοδικές συναντήσεις, επί της εφαρμογής ενός συστήματος περιορισμού των μηνιαίων πωλήσεων δι' αναγωγής προς προγενέστερη περίοδο ότι το σύστημα αυτό το είχαν συναποδεχθεί οι μετέχοντες στις συναντήσεις.
- 192 Για το 1983, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τα έγγραφα που προσκόμισε η Επιτροπή (γ. αιτ. παραρτ. 33 και 74 έως 87), κατά τα τέλη του 1982 και τις αρχές του 1983, οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου συζήτησαν επί ενός συστήματος ποσοτώσεων για το έτος 1983, ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στις συναντήσεις κατά τις οποίες έλαβαν χώρα οι συζητήσεις αυτές, όπου και έδωσε στοιχεία σχετικά με τις πωλήσεις της, ότι, στον πίνακα 2 που είναι συνημμένος στα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982, αναγράφεται η μνεία « αποδεκτή » δίπλα στην ποσόστωση που αντιστοιχεί στο όνομα της προσφεύγουσας και, τέλος, ότι από ένα σημείωμα της ICI, που επιγράφεται « DSM — proposal, 1983 » (« DSM — πρόταση, 1983 ») (γ. αιτ. παράρτ. 79), προκύπτει ότι η προσφεύγουσα διατύπωσε μια πρόταση περί κατανομής της αγοράς μεταξύ των διαφόρων παραγωγών εκφρασμένη σε τόνους, η οποία ενσωματώθηκε στον συγκεφαλαιωτικό πίνακα, τον οποίο κατάρτισε η ICI (γ. αιτ. παράρτ. 85, σ. 2), αφού μετετράπη σε μερίδια αγοράς.
- 193 Επομένως, η προσφεύγουσα μετέσχε στις διαπραγματεύσεις που διεξήχθησαν με σκοπό την καθιέρωση συστήματος ποσοτώσεων για το 1983.
- 194 Όσο για το αν οι διαπραγματεύσεις αυτές κατέληξαν πράγματι σε αποτελέσματα όσον αφορά τα δύο πρώτα τρίμηνα του 1983, όπως διαπιστώνει η Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 63, τρίτο εδάφιο, και 64), το Πρωτοδικείο σημειώνει ότι, όπως προκύπτει από τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 40), η προσφεύγουσα ανέφερε, κατά την εν λόγω συνάντηση, τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών της για τον Μάιο, όπως έπραξαν και άλλες εννέα επιχειρήσεις. Εξ άλλου, στα πρακτικά μιας εσωτερικής συναντήσεως του ομίλου Shell της 17ης Μαρτίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 90), αναφέρονται τα εξής:

« (...) and would lead to a market share of approaching 12 % and well above the agreed Shell target of 11 %. Accordingly the following reduced sales targets were set and agreed by the integrated companies ».

[« (...) και θα οδηγούσε σε ένα μερίδιο της αγοράς κοντά στο 12 %, πολύ πάνω από τον στόχο του 11 % που έχει συμφωνηθεί για τη Shell. Γι' αυτό, καθορίστηκαν και συμφωνήθηκαν από τις εταιρίες του ομίλου οι ακόλουθοι μειωμένοι στόχοι πωλήσεων »].

Παρατίθενται οι νέες ποσότητες και στη συνέχεια αναφέρονται τα εξής:

« this would be 11.2 Pct of a market of 395 kt. The situation will be monitored carefully and any change from this agreed plan would need to be discussed beforehand with the other PIMS members ».

(« αυτό αντιστοιχεί στο 11,2 % της αγοράς, η οποία υπολογίζεται σε 395 χιλιοτόνους. Η εξέλιξη της καταστάσεως θα παρακολουθηθεί προσεκτικά και, για οποιαδήποτε μεταβολή αυτού του συμφωνηθέντος σχεδίου, θα πρέπει να έχει προηγηθεί συζήτηση με τα άλλα μέλη του PIMS »).

- 195 Συναφώς, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε από το συνδυασμό των δύο αυτών εγγράφων ότι οι διαπραγματεύσεις μεταξύ παραγωγών είχαν οδηγήσει στην καθιέρωση ενός συστήματος ποσοστάσεων. Συγκεκριμένα, το εσωτερικό σημείωμα του ομίλου Shell δείχνει ότι η επιχείρηση αυτή ζητούσε από τις εθνικές της εταιρίες πωλήσεων να μειώσουν τις πωλήσεις τους, όχι για να μειωθεί ο συνολικός όγκος των πωλήσεων του ομίλου Shell, αλλά για να περιοριστεί στο 11 % το συνολικό μερίδιο του ομίλου αυτού στην αγορά. Ένας τέτοιος περιορισμός, εκφραζόμενος σε μερίδιο της αγοράς, μπορεί να εξηγηθεί μόνο στο πλαίσιο συστήματος ποσοστάσεων. Εξ άλλου, τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983 αποτελούν πρόσθετη ένδειξη για την ύπαρξη ενός τέτοιου συστήματος, εφόσον κύριος σκοπός της ανταλλαγής πληροφοριών για τις μηνιαίες πωλήσεις των διαφόρων παραγωγών είναι ο έλεγχος της τηρήσεως των ανειλημμένων υποχρεώσεων.

- 196 Πρέπει, τέλος, να σημειωθεί ότι ο αριθμός 11 %, ως μερίδιο της Shell στην αγορά, εμφανίζεται όχι μόνο στο εσωτερικό σημείωμα της Shell, αλλά και σε άλλα δύο έγγραφα: πρόκειται, αφενός, για ένα εσωτερικό σημείωμα της ICI, με το οποίο αυτή η τελευταία παρατηρεί ότι η Shell προτείνει τον αριθμό αυτόν για τον εαυτό της, για την Hoechst και για την ICI (γ. αιτ. παράρτ. 87) και, αφετέρου, για τα πρακτικά — τα οποία συνέταξε η ICI — μιας συναντήσεως της 29ης Νοεμβρίου 1982, μεταξύ της ICI και της Shell, κατά την οποία έγινε μνεία της παραπάνω προτάσεως (γ. αιτ. παράρτ. 99).
- 197 Το επιχείρημα της προσφεύγουσας περί αύξησεως του μεριδίου της στην αγορά, περί των διακυμάνσεων των μεριδίων των άλλων παραγωγών και περί υπερβάσεως των υποτιθεμένων ποσοστώσεων δεν αναιρεί το γεγονός της συμμετοχής της στον καθορισμό επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεως, το οποίο διαπιστώνεται με την Απόφαση. Πράγματι, η Απόφαση προσάπτει στους παραγωγούς όχι ότι τήρησαν τις ποσοστώσεις που είχαν ορίσει στους εαυτούς τους, αλλ' απλώς ότι τις συνομολόγησαν. Εξ άλλου, η ίδια η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 59, τελευταίο εδάφιο) τόνισε την αύξηση του μεριδίου της DSM στην αγορά και επομένως, την έλαβε υπόψη.
- 198 Πρέπει να προστεθεί ότι, λόγω της ταυτότητας του σκοπού των διαφόρων μέτρων περιορισμού του όγκου των πωλήσεων — που συνίστατο στη μείωση της πιέσεως που ασκούσε η υψηλότερη προσφορά πάνω στις τιμές —, ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε ότι τα μέτρα αυτά εντάσσονταν στο πλαίσιο ενός συστήματος ποσοστώσεων.
- 199 Εξ άλλου, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, για να μπορέσει να θεμελιώσει τις προεκτεθείσες διαπιστώσεις της ως προς τα πραγματικά περιστατικά, η Επιτροπή δεν χρειαζόταν να καταφύγει σε έγγραφα τα οποία δεν είχε μνημονεύσει στις ανακοινώσεις των αιτιάσεων ή τα οποία δεν είχε κοινοποιήσει στην προσφεύγουσα.
- 200 Εν όψει των παραπάνω σκέψεων, πρέπει να συναχθεί ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων όσον αφορά τον επιδιωκόμενο όγκο πωλήσεων για τα έτη 1979, 1980 και το πρώτο ήμισυ του 1983 και τον περιορισμό των μηνιαίων πωλήσεών τους δι' ανάγωγής σε προγενέστερη περίοδο

για τα έτη 1981 και 1982, στοιχεία μνημονευόμενα στην Απόφαση και εντασσόμενα σε σύστημα ποσοστώσεων.

2. *Η εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ*

A — Νομικός χαρακτηρισμός

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

- 201 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 81, πρώτο εδάφιο), το σύνολο των σχεδίων και διακανονισμών που αποφασίστηκαν στο πλαίσιο του συστήματος των περιοδικών και θεσμοποιημένων συναντήσεων αποτέλεσε ενιαία και συνεχή « συμφωνία » κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1.
- 202 Εν προκειμένω, οι παραγωγοί, αποδεχόμενοι ένα κοινό σχέδιο για τη ρύθμιση των τιμών και του εφοδιασμού στην αγορά πολυπροπυλενίου, συμμετέσχαν σε μια συμφωνία-πλαίσιο, η οποία εκδηλώθηκε με σειρά λεπτομερεστέρων επί μέρους συμφωνιών, οι οποίες εκπονήθηκαν κατά διαστήματα (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 81, τρίτο εδάφιο).
- 203 Η Απόφαση αναφέρει στη συνέχεια (αιτιολογική σκέψη 82, πρώτο εδάφιο) ότι, κατά την εκτέλεση των λεπτομερειών του ολικού σχεδίου, επιτεύχθηκε ρητή συμφωνία σε πολλά σημεία, όπως οι κατ' ιδίαν πρωτοβουλίες για τον καθορισμό τιμών και τα ετήσια σχέδια ποσοστώσεων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ασφαλώς, μπορεί να μην επιτεύχθηκε η συναίνεση των παραγωγών πάνω σ' ένα οριστικό σχέδιο, όπως στην περίπτωση των ποσοστώσεων για το 1981 και το 1982. Το γεγονός, όμως, ότι αυτοί ελάμβαναν μέτρα με σκοπό την πλήρωση αυτού του κενού — όπως ήταν η ανταλλαγή πληροφοριών και η σύγκριση των μηνιαίων πωλήσεων προς τα αποτελέσματα που είχαν επιτευχθεί σε προηγούμενη περίοδο αναφοράς — όχι μόνο προϋπέθετε την ύπαρξη ρητής συμφωνίας για την επεξεργασία και την εφαρμογή τέτοιων μέτρων, αλλά και υποδηλώνει ότι οι παραγωγοί είχαν συμφωνήσει σιωπηρώς ότι, κατά το μέτρο του δυνατού, έπρεπε ο καθένας τους να διατηρήσει τις θέσεις του.
- 204 Το συμπέρασμα ότι υπήρξε μία μοναδική και συνεχής συμφωνία ουδόλως επηρεάζεται από το γεγονός ότι ορισμένοι παραγωγοί — αναπόφευκτα — δεν παρέστησαν σε όλες

τις συναντήσεις. Δεδομένου ότι η μελέτη και η υλοποίηση κάθε « πρωτοβουλίας » απαιτούσε αρκετούς μήνες, η περιστασιακή απουσία ενός παραγωγού δεν σήμαινε και μη συμμετοχή του σ' αυτήν (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 83, πρώτο εδάφιο).

- 205 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 86, πρώτο εδάφιο), η λειτουργία της συμπράξεως, δεδομένου ότι στηριζόταν σε κοινό και λεπτομερές σχέδιο, αποτέλεσε « συμφωνία » κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ.
- 206 Στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 86, δεύτερο εδάφιο) εκτίθεται ότι, μολονότι οι έννοιες των όρων « συμφωνία » και « εναρμονισμένη πρακτική » διαφέρουν μεταξύ τους, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες η συμπαιγνία εμφανίζει στοιχεία και των δύο μορφών αθέμιτης συνεργασίας.
- 207 Ο όρος « εναρμονισμένη πρακτική » χαρακτηρίζει μια μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων, οι οποίες, χωρίς να φθάνουν μέχρι σημείου να συνάψουν κατά κυριολεξία σύμβαση, υποκαθιστούν ενσυνείδητα τους κινδύνους του ανταγωνισμού με την έμπρακτη συνεργασία μεταξύ τους (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 86, τρίτο εδάφιο).
- 208 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 87, πρώτο εδάφιο), η Συνθήκη διατυπώνει την « εναρμονισμένη πρακτική » ως ξεχωριστή έννοια, γία να εμποδίζει τις επιχειρήσεις να καταστρατηγούν την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, διαμορφώνοντας, με αμοιβαία συνεννόηση, μια συμπεριφορά αντιβαίνουσα μεν προς τον ανταγωνισμό, μη δυνάμενη όμως να εξομοιωθεί προς οριστική συμφωνία, αλληλοενημερώνόμενες, παραδείγματος χάριν, εκ των προτέρων για τη στάση που προτίθεται να τηρήσει η καθεμία, έτσι ώστε να μπορέσει να ρυθμίζει την εμπορική συμπεριφορά της γνωρίζοντας ότι και οι ανταγωνιστές της θα ενεργήσουν κατά τον ίδιο τρόπο (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1972 στην υπόθεση 48/69, ICI κατά Επιτροπής, Jurispr. 1972, σ. 619).
- 209 Με την απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie (Jurispr. 1975, σ. 1663), το Δικαστήριο δέχτηκε ότι τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας που έχουν καθοριστεί από τη νομολογία του ουδόλως προϋποθέτουν την κατάρτιση

πραγματικού « σχεδίου », αλλά πρέπει να γίνονται νοητά υπό το πρίσμα της βαθύτερης αντίληψης που διέπει τις διατάξεις περί ανταγωνισμού της Συνθήκης, ότι κάθε επιχειρηματίας πρέπει να διαμορφώνει αυτόνομα την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά. Και ναί μεν η επιταγή αυτή της αυτονομίας δεν αναιρεί το δικαίωμα των επιχειρήσεων να προσαρμόζονται ευφρώς στην ήδη εκδηλωθείσα ή στην προβλεπόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, αποκλείει όμως αυστηρώς κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ τους, επιδιώκονσα είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υπάρχοντος ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σ' έναν τέτοιο ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που οι ίδιες έχουν αποφασίσει ή έχουν κατά νουν να τηρήσουν στην αγορά (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 87, δεύτερο εδάφιο). Μια τέτοια συμπεριφορά μπορεί να εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, ως « εναρμονισμένη πρακτική », έστω και αν τα μέρη δεν έχουν συνεννοηθεί εκ των προτέρων βάσει κοινού σχεδίου καθορίζοντος τη δράση τους στην αγορά, αλλά υιοθετούν μηχανισμούς συμπαιγνίας ή προσχωρούν σε τέτοιους μηχανισμούς που διευκολύνουν τον συντονισμό της εμπορικής τους συμπεριφοράς (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 87, τρίτο εδάφιο, πρώτη περίοδος).

- 210 Εξ άλλου, η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 87, τρίτο εδάφιο, τρίτη περίοδος) επισημαίνει ότι, σε μια σύνθετη σύμπραξη, είναι πιθανόν ορισμένοι παραγωγοί να μην έχουν εκδηλώσει, σε κάθε περίπτωση, τη ρητή τους συγκατάθεση για τη συμπεριφορά την οποία ακολούθησαν οι λοιποί, παρ' όλο που δηλώνουν την υποστήριξή τους στο όλο σχέδιο και δρουν αναλόγως. Από ορισμένες πλευρές, επομένως, η συνεχής συνεργασία και συμπαιγνία των παραγωγών στην υλοποίηση της ολικής συμφωνίας ενδέχεται να εμφανίζει ορισμένα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της εναρμονισμένης πρακτικής (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 87, τρίτο εδάφιο, πέμπτη περίοδος).
- 211 Η σημασία, επομένως, της έννοιας της εναρμονισμένης πρακτικής δεν προκύπτει τόσο, κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 87, τέταρτο εδάφιο), από τη διάκριση μεταξύ της πρακτικής αυτής και μιας « συμφωνίας », όσο από τη διάκριση μεταξύ μιας συμπαιγνίας που εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, και της απλής παράλληλης συμπεριφοράς που δεν ενέχει κανένα στοιχείο διαβουλεύσεως. Μικρή σημασία έχει, επομένως, η ακριβής μορφή την οποία προσέλαβε εν προκειμένω η συμπαιγνιακή συμπεριφορά.
- 212 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 88, πρώτο και δεύτερο εδάφιο) διαπιστώνει ότι οι περισσότεροι από τους παραγωγούς ισχυρίστηκαν, κατά τη διοικητική διαδικασία, ότι η συμπεριφορά τους στο πλαίσιο των λεγομένων « πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών »

δεν ήταν αποτέλεσμα κάποιας « συμφωνίας » κατά την έννοια του άρθρου 85 (βλ. Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 82), ούτε αποδεικνύει την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής, η συνδρομή της οποίας προϋποθέτει « φανερή δράση » στην αγορά· τέτοια όμως φανερή δράση ουδόλως συντρέχει εν προκειμένω, εφόσον ουδέποτε γνωστοποιήθηκε στους πελάτες τιμοκατάλογος ή « τιμή-στόχος ». Η Απόφαση απορρίπτει το επιχείρημα αυτό, με την αιτιολογία ότι, εάν ήταν αναγκαίο, στην παρούσα υπόθεση, να στηριχθεί κανείς στην ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής, η προϋπόθεση να έχουν προβεί οι συμμετέχοντες στη λήψη ορισμένων μέτρων για την επίτευξη του κοινού τους στόχου πληρούται κάλλιστα. Οι διάφορες πρωτοβουλίες για τον καθορισμό τιμών προκύπτουν από τα έγγραφα. Είναι επίσης αναμφισβήτητο ότι οι κατ' ιδίαν παραγωγοί ενήργησαν εκ παραλλήλου για να τις θέσουν σε εφαρμογή. Τα μέτρα που έλαβαν οι παραγωγοί, είτε ατομικά είτε συλλογικά, προκύπτουν από έγγραφα: πρακτικά συναντήσεων, εσωτερικά σημειώματα, οδηγίες και εγκύκλιοι στους υπευθύνους πωλήσεων και επιστολές στους πελάτες. Είναι εντελώς αδιάφορο εάν οι παραγωγοί « δημοσίευσαν » ή όχι τιμοκαταλόγους. Οι οδηγίες για τις τιμές, αυτές καθαυτές, δεν παρέχουν μόνο την καλύτερη δυνατή απόδειξη για τις ενέργειες στις οποίες προέβη κάθε παραγωγός προς υλοποίηση του κοινού στόχου, αλλά, ως εκ του περιεχομένου και της χρονολογίας τους, και την απόδειξη της συμπαιγνίας.

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

213 Η προσφεύγουσα φρονεί ότι η Επιτροπή δεν είχε το δικαίωμα να εισαγάγει, για πρώτη φορά στο υπόμνημα αντικρούσεως, τον όρο « συμπαιγνία », η οποία είναι ξένη προς τη Συνθήκη ΕΟΚ και δανεισμένη από το αμερικανικό δίκαιο. Εξ άλλου, ο όρος « conspiracy » (συμπαιγνία) δεν παύει να υπόκειται, τόσο ως έννοια όσο και ως προς τη διεξαγωγή των αποδείξεων, στην ίδια υποδιαίρεση με εκείνη που χρησιμοποιείται στο κοινοτικό δίκαιο. Γι' αυτό και η Επιτροπή δεν μπορεί να συγχωνεύει τις έννοιες της « συμφωνίας » και της « εναρμονισμένης πρακτικής », για να αποφύγει να διευκρινίσει ποιον νομικό χαρακτηρισμό χρησιμοποιεί.

214 Τονίζει ότι η διαφορά μεταξύ « συμφωνίας » και « εναρμονισμένης πρακτικής » δεν είναι μόνο διαφορά νομικού χαρακτηρισμού, αλλά επιφέρει και πρακτικές επιπτώσεις σε επίπεδο αποδείξεως. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση της συμφωνίας, δεν χρειάζεται κατ' αρχήν να εξεταστούν οι συγκεκριμένες συνέπειές της. Αντιθέτως, στην περίπτωση της εναρμονισμένης πρακτικής, πρέπει να αποδεικνύεται τόσο η ύπαρξη συγκεκριμένης συμπεριφοράς, όσο και η συνάρτηση της συμπεριφοράς αυτής με κάποιο εκ των προτέρων καταρτισμένο σχέδιο, ώστε να αναδεικνύεται *in concreto* η κοινή βούληση. Σ' αυτό το πλαίσιο, έχει ιδιαίτερη σημασία το ότι η συμπεριφορά και οι διακανονισμοί τους οποίους επικρίνει η Επιτροπή δεν άσκησαν συγκεκριμένη επίδραση στην

αγορά. Κατά την άποψη της προσφεύγουσας, όμως, η Επιτροπή δεν διευκρίνισε αν αναφερόταν σε συμφωνία ή σε εναρμονισμένη πρακτική, εμποδίζοντας έτσι τις επιχειρήσεις να αντιληφθούν τί ακριβώς τους προσάπτεται και, άρα, να αμυνθούν.

- 215 Κατά την προσφεύγουσα, η συμφωνία προϋποθέτει δέσμευση στηριζόμενη σε σύμπτωση βουλήσεων μεταξύ επιχειρήσεων προς ρύθμιση της συμπεριφοράς τους στην αγορά. Για να αποδειχθεί η ύπαρξη της, πρέπει να αποδειχθεί: η βούληση των μερών, η ύπαρξη σχετικής συμφωνίας, η ανάληψη κάποιας σχετικής δεσμεύσεως και η εξωτερίκευση αυτής της συμφωνίας διά της συμπεριφοράς στην αγορά. Η εναρμονισμένη πρακτική, από την άλλη πλευρά, συνεπάγεται όχι μόνο συντονισμό, αλλά και συμπεριφορά εκδηλούμενη στην αγορά.
- 216 Το ζήτημα του χαρακτηρισμού και του ορισμού της παραβάσεως έχει, εν προκειμένω, σημασία, διότι η Επιτροπή δεν απέδειξε τη συμμετοχή της προσφεύγουσας ούτε σε συμφωνία ούτε σε εναρμονισμένη πρακτική, αν γίνει δεκτή η άποψη ότι η εναρμονισμένη πρακτική προϋποθέτει ότι πράγματι τηρήθηκε μια συντονισμένη συμπεριφορά στην αγορά. Κατά την προσφεύγουσα, ο ορισμός του όρου «εναρμονισμένη πρακτική» αποκτά, επομένως, ιδιαίτερη σημασία. Η σημασία αυτή αυξάνει ακόμη περισσότερο, καθ' όσον είναι η πρώτη φορά που το ζήτημα αυτό τίθεται με αυτή τη μορφή ενώπιον του κοινοτικού δικαστή. Πράγματι, στις υποθέσεις που έχουν υποβληθεί μέχρι τούδε στο Δικαστήριο, η συμπεριφορά στην αγορά δεν αμφισβητούνταν ως προς τα πραγματικά της στοιχεία, αλλά ετίθετο μόνο το ζήτημα αν αρκούσε για να πιθανολογήσει διαβούλευση.
- 217 Κατά την Επιτροπή, αντιθέτως, το ζήτημα αν μια συμπαιγνία ή σύμπραξη πρέπει να χαρακτηριστεί νομικά ως συμφωνία ή ως εναρμονισμένη πρακτική κατά την έννοια του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ ή αν η συμπαιγνία αυτή εμπεριέχει στοιχεία και της μιας και της άλλης είναι αμελητέας σημασίας. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή διατείνεται ότι οι όροι «συμφωνία» και «εναρμονισμένη πρακτική» περικλείουν τις διάφορες μορφές διακανονισμών, με τις οποίες οι ανταγωνιστές, αντί να διαμορφώνουν τη μέλλουσα ανταγωνιστική τους συμπεριφορά με πλήρη ανεξαρτησία, δεσμεύονται αμοιβαία, περιορίζοντας την ελευθερία δράσεώς τους στην αγορά με άμεσες ή έμμεσες μεταξύ τους επαφές.

- 218 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η χρήση διαφορετικών όρων στο άρθρο 85 έχει ως σκοπό να απαγορεύσει κάθε μορφή συμπαιγνίας και όχι να προβλέψει διαφορετική μεταχείριση για καθεμιά απ' αυτές. Κατά συνέπεια, η προσπάθεια να χαραχθεί μια γραμμή οριοθέτησης μεταξύ όρων που αποσκοπούν στο να καταλάβουν κάθε μορφή απαγορευόμενης συμπεριφοράς δεν ασκεί επιρροή. Η *ratio legis* της εισαγωγής στο άρθρο 85 του όρου «εναρμονισμένη πρακτική» είναι ότι επιδιώκεται έτσι να περιληφθούν, παράλληλα προς τις συμφωνίες, και μορφές συμπαιγνίας που αντανακλούν απλώς κάποιον *en τοις πράγμασι* συντονισμό ή κάποια έμπρακτη συνεργασία, αλλά που είναι πάντως ικανές να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό (προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1972, στην υπόθεση 48/69, σκέψεις 64 έως 66).
- 219 Διατείνεται ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου (προαναφερθείσα απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, σκέψεις 173 και 174), επιδιώκεται η παρεμπόδιση κάθε μορφής επαφής, άμεσης ή έμμεσης, μεταξύ επιχειρήσεων, έχουσας ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα είτε τον επηρεασμό της συμπεριφοράς στην αγορά ενός τωρινού ή δυνητικού ανταγωνιστή, είτε την αποκάλυψη σε έναν τέτοιο ανταγωνιστή της συμπεριφοράς την οποία η επιχείρηση έχει αποφασίσει — ή έχει κατά νουν — να τηρήσει στην αγορά. Η ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής εντοπίζεται, επομένως, ήδη σε επίπεδο επαφής μεταξύ ανταγωνιστών, πριν από οποιαδήποτε εκδήλωση της συμπεριφοράς τους στην αγορά.
- 220 Κατά την Επιτροπή, εναρμονισμένη πρακτική υπάρχει άπαξ υπάρχει διαβούλευση που γίνεται με σκοπό τον περιορισμό της αυτονομίας των επιχειρήσεων έναντι αλλήλων, τούτο δε ακόμη και αν δεν έχει διαπιστωθεί καμμία πραγματική συμπεριφορά στην αγορά. Κατά την Επιτροπή, η συζήτηση αφορά την έννοια του όρου «πρακτική». Εναντιώνεται στην άποψη την οποία προβάλλει η Hercules, ότι ο όρος αυτός έχει τη στενή έννοια της «συμπεριφοράς στην αγορά». Ο όρος αυτός μπορεί, κατά τη γνώμη της Επιτροπής, να καλύπτει και το απλό γεγονός της συμμετοχής σε επαφές, αρκεί αυτές να αποσκοπούσαν τον περιορισμό της αυτονομίας των επιχειρήσεων.
- 221 Προσθέτει ότι αν, για να στοιχειοθετηθεί εναρμονισμένη πρακτική, απαιτούνταν η συνδρομή και των δύο στοιχείων — διαβουλεύσεως και συμπεριφοράς στην αγορά —, όπως φρονεί η προσφεύγουσα, αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα να μείνει εκτός πεδίου εφαρμογής του άρθρου 85 ολόκληρο φάσμα πρακτικών που έχουν ως σκοπό, όχι όμως κατ' ανάγκην και ως αποτέλεσμα, τη νόθευση του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά.

Θα εξουδετερωνόταν έτσι μέρος της αποτελεσματικότητας του άρθρου 85. Εξ άλλου, η άποψη αυτή δεν συμφωνεί με τη νομολογία του Δικαστηρίου που αναφέρεται στην έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής (προαναφερθείσες αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1972 στην υπόθεση 48/69, σκέψη 66, και της 16ης Δεκεμβρίου 1975 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, σκέψη 26· απόφαση της 14ης Ιουλίου 1981 στην υπόθεση 172/80, Züchner, Συλλογή 1981, σ. 2021, σκέψη 14). Η νομολογία αυτή ναι μεν μνημονεύει κάθε φορά πρακτικές που ασκούνται στην αγορά, δεν τις μνημονεύει όμως ως συστατικό στοιχείο της παραβάσεως, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, αλλά ως πραγματικό περιστατικό, από το οποίο μπορεί να συναχθεί ότι υπήρξε διαβούλευση. Κατά τη νομολογία αυτή, δεν απαιτείται καμμία πραγματική συμπεριφορά στην αγορά. Αρκεί μόνο να ήρθαν οι επιχειρήσεις σε επαφή μεταξύ τους, χαρακτηριστικό του ότι εγκατέλειψαν την αναγκαία για κάθε επιχείρηση αυτονομία. Την ίδια κατεύθυνση ακολουθεί και η αμερικανική νομολογία η σχετική με το Sherman Act.

- 222 Κατά την Επιτροπή, επομένως, δεν είναι ανάγκη, για να υπάρχει παράβαση του άρθρου 85, να εφάρμοσαν οι επιχειρήσεις στην πράξη εκείνο για το οποίο συνεννοήθηκαν. Η αποδοκιμαζόμενη με το άρθρο 85, παράγραφος 1, συμπεριφορά συντρέχει κάλλιστα, από τη στιγμή που η πρόθεση υποκαταστάσεως των κινδύνων του ανταγωνισμού με τη συνεργασία υλοποιείται με τη μορφή διαβουλεύσεως, χωρίς κατ' ανάγκην και να εκδηλωθεί, στη συνέχεια, στην αγορά κάποια συμπεριφορά δυνάμενη να διαπιστωθεί. Έτσι, αντίθετα απ' ό,τι ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, είναι κάλλιστα νοητό μια εναρμονισμένη πρακτική να έχει σκοπό αντίθετο προς τον ανταγωνισμό, χωρίς όμως αποτέλεσμα αντίθετο προς ανταγωνισμό.
- 223 Όσον αφορά την απόδειξη, η Επιτροπή συνάγει από τα παραπάνω ότι η συμφωνία και η εναρμονισμένη πρακτική μπορούν να αποδεικνύονται με άμεσες και με έμμεσες αποδείξεις. Εν προκειμένω, δεν χρειάστηκε να καταφύγει σε έμμεσες αποδείξεις, όπως είναι η παράλληλη συμπεριφορά στην αγορά, εφόσον διέθετε άμεσα αποδεικτικά στοιχεία για τη συμπαιγνία, όπως είναι ιδίως τα πρακτικά των συναντήσεων.
- 224 Η Επιτροπή καταλήγει τονίζοντας ότι δικαιολογημένα χαρακτήρισε τη διαπιστωθείσα εν προκειμένω παράβαση, κυρίως μεν, ως συμφωνία, επικουρικός δε και καθ' όσον ήθελε παραστεί αναγκαίο, ως εναρμονισμένη πρακτική.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 225 Πρέπει να διαπιστωθεί ότι, αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, η Επιτροπή χαρακτήρισε κάθε πραγματικό στοιχείο το οποίο έκρινε αποδεδειγμένο εις βάρος της προσφεύγουσας είτε ως συμφωνία είτε ως εναρμονισμένη πρακτική, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από την ανάγνωση των συνδυασμένων αιτιολογικών σκέψεων 80, δεύτερο εδάφιο, 81, τρίτο εδάφιο, και 82, πρώτο εδάφιο, της Αποφάσεως, η Επιτροπή χαρακτήρισε καθένα από τα επί μέρους αυτά στοιχεία, κυρίως, ως « συμφωνία ».
- 226 Ομοίως, από την ανάγνωση των συνδυασμένων αιτιολογικών σκέψεων 86, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, 87, τρίτο εδάφιο, και 88 της Αποφάσεως, η Επιτροπή χαρακτήρισε, επικουρικώς, ως « εναρμονισμένες πρακτικές » τα στοιχεία παραβάσεως, οσάκις αυτά είτε δεν αρκούσαν για να στηρίξουν το συμπέρασμα ότι τα μέρη είχαν συνεννοηθεί προηγουμένως επί κοινού σχεδίου καθορίζοντος τη δράση τους στην αγορά, είχαν όμως δεχτεί ή είχαν προσχωρήσει σε μηχανισμούς συμπαίγνιας που διευκόλυναν τον συντονισμό της εμπορικής τους πολιτικής, είτε δεν αρκούσαν, λόγω του περίπλοκου χαρακτήρα της συμπράξεως, για να αποδειχθεί ότι ορισμένοι παραγωγοί είχαν εκφράσει τη ρητή τους συγκατάθεση στη συμπεριφορά που υιοθέτησαν οι άλλοι, παρ' όλο που εκδήλωναν την υποστήριξή τους στο όλο σχέδιο και δρούσαν αναλόγως. Έτσι, η Απόφαση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, υπό ορισμένες επόψεις, η συνεχής συνεργασία και συμπαιγνία των παραγωγών κατά τη θέση σε εφαρμογή μιας συνολικής συμφωνίας μπορεί να εμφανίζει ορισμένα χαρακτηριστικά της εναρμονισμένης πρακτικής.
- 227 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, εφόσον από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, για να υφίσταται συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, αρκεί οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις να έχουν εκδηλώσει την κοινή τους βούληση να συμπεριφέρονται στην αγορά κατά ορισμένο τρόπο (βλ. αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 1970 στην υπόθεση 41/69, ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, Jurispr. 1970, σ. 661, σκέψη 112· και της 29ης Οκτωβρίου 1980 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και 218/78, Heinz van Landewyck κατά Επιτροπής, Jurispr. 1980, σ. 3125, σκέψη 86), δικαιολογημένα η Επιτροπή χαρακτήρισε ως συμφωνία, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, τη σύμπτωση που επήλθε μεταξύ των βουλήσεων της προσφεύγουσας και άλλων παραγωγών πολυπροπυλενίου, την οποία απέδειξε επαρκώς κατά νόμον και η οποία αφορούσε τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, τα μέτρα τα αποσκοπούντα στη διευκόλυνση της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, τον επιδιωκόμενο όγκο πωλήσεων για το 1979, το 1980 και το πρώτο ήμισυ του 1983, καθώς και τα μέτρα περιορισμού των μηνιαίων πωλήσεων δι' αναγωγής σε προηγούμενη περίοδο για το 1981 και το 1982.

- 228 Ορθώς, εξ άλλου, η Επιτροπή, αφού απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι τα αποτελέσματα των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών εξακολούθησαν να παράγονται μέχρι τον Νοέμβριο του 1983, έκρινε ότι η παράβαση συνεχίστηκε μέχρι τον Νοέμβριο του 1983 τουλάχιστον. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 85 εφαρμόζεται και επί συμφωνιών που έχουν παύσει μεν να ισχύουν, εξακολουθούν όμως να παράγουν αποτελέσματα και μετά την τυπική τους λήξη (απόφαση της 3ης Ιουλίου 1985 στην υπόθεση 243/83, Binon, Συλλογή 1985, σ. 2015, σκέψη 17).
- 229 Για τον ορισμό της έννοιας της εναρμονισμένης πρακτικής, είναι αναγκαία η παραπομπή στη νομολογία του Δικαστηρίου, από όπου προκύπτει ότι τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας τα οποία έθεσε προηγουμένως πρέπει να γίνονται νοητά υπό το πρίσμα της βαθύτερης αντίληψης που διέπει τις διατάξεις περί ανταγωνισμού της Συνθήκης ΕΟΚ, ότι κάθε επιχειρηματίας πρέπει να διαμορφώνει αυτόνομα την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά. Και ναι μεν η επιταγή αυτή της αυτονομίας δεν αναιρεί το δικαίωμα των επιχειρήσεων να προσαρμόζονται ευφυώς στην ήδη εκδηλωθείσα ή στην προβλεπόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, αποκλείει όμως αυστηρώς κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ τους, επιδιώκουσα είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υπάρχοντος ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σ' έναν τέτοιο ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που οι ίδιες έχουν αποφασίσει ή έχουν κατά νουν να τηρήσουν στην αγορά (προαναφερθείσα απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, σκέψεις 173 και 174).
- 230 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα μετέσχε σε συναντήσεις που είχαν ως σκοπό τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων· κατά τις συναντήσεις αυτές ανταλλάσσονταν μεταξύ των ανταγωνιστών πληροφορίες σχετικά με τις τιμές που επιθυμούσαν να εφαρμοστούν στην αγορά, σχετικά με τις τιμές που είχαν κατά νουν να εφαρμόσουν, σχετικά με το κατώτατο όριο συμφέρουσας λειτουργίας τους, τους περιορισμούς του όγκου πωλήσεων που έκριναν αναγκαίους, τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών τους ή την ταυτότητα των πελατών τους. Μετέχοντας στις συναντήσεις αυτές, συνέπραξε με τους ανταγωνιστές της σε διαβούλευση που είχε ως σκοπό να επηρεάσει τη συμπεριφορά τους στην αγορά και να αποκαλύψει τη συμπεριφορά που κάθε παραγωγός είχε κατά νουν να τηρήσει ο ίδιος στην αγορά.
- 231 Έτσι, η προσφεύγουσα όχι μόνο επιδίωξε να άρει προληπτικά την αβεβαιότητα σχετικά με τη μελλοντική συμπεριφορά των ανταγωνιστών της, αλλά και πρέπει ασφαλώς

να έλαβε υπόψη, άμεσα ή έμμεσα, τις πληροφορίες που συνέλεξε κατά τις συναντήσεις αυτές, για να καθορίσει την πολιτική που θα ακολουθούσε στην αγορά. Ομοίως, και οι ανταγωνιστές της πρέπει ασφαλώς να έλαβαν υπόψη, άμεσα ή έμμεσα, τις πληροφορίες που τους αποκάλυψε η προσφεύγουσα σχετικά με τη συμπεριφορά που είχε αποφασίσει ή που είχε κατά νουν να τηρήσει η ίδια στην αγορά, για να καθορίσουν την πολιτική που θα ακολουθούσαν στην αγορά.

- 232 Επομένως, δικαιολογημένα η Επιτροπή χαρακτήρισε, ως εκ του σκοπού τους, επικουρικό ως εναρμονισμένη πρακτική, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, τις περιοδικές συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου, στις οποίες συμμετείχε η προσφεύγουσα από κάποιο μη προσδιοριζόμενο χρονικό σημείο μεταξύ 1977 και 1979 μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1983.
- 233 Όσον αφορά το ζήτημα αν η Επιτροπή δικαιολογημένα έκρινε ότι υπήρχε ενιαία παράβαση, την οποία χαρακτηρίζει, στο άρθρο 1 της Αποφάσεως, ως « συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική », το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι οι διάφορες παρατηρηθείσες εναρμονισμένες πρακτικές και οι διάφορες συναφθείσες συμφωνίες εντάσσονταν, ως εκ της ταυτότητας του σκοπού τους, σε συστήματα περιοδικών συναντήσεων, καθορισμού επιδιωκόμενων τιμών και ποσοστώσεων.
- 234 Πρέπει να τονιστεί ότι τα συστήματα αυτά εντάσσονταν σε σειρά προσπαθειών των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων που συνέκλιναν σε ένα και τον αυτό οικονομικό σκοπό: να νοθευθεί η φυσιολογική εξέλιξη των τιμών στην αγορά του πολυπροπυλενίου. Είναι, επομένως, τεχνητή η απόπειρα να υποδιακριθεί αυτή η συνεχής συμπεριφορά, που χαρακτηρίζεται από ένα και τον αυτό σκοπό, αναλυόμενη σε πλείονες και χωριστές παραβάσεις. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα έλαβε μέρος — επί σειρά ετών — σε ολοκληρωμένο σύνολο συστημάτων, τα οποία συνιστούν ενιαία παράβαση, η οποία συγκεκριμενοποιήθηκε προοδευτικά τόσο με συμφωνίες όσο και με αθέμιτες εναρμονισμένες πρακτικές.
- 235 Επιβάλλεται να λεχθεί, εξ άλλου, ότι η Επιτροπή δικαιολογημένα χαρακτήρισε την ενιαία αυτή παράβαση ως « συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική », κατά το μέτρο

που η παράβαση αυτή περιείχε ταυτόχρονα στοιχεία που πρέπει να χαρακτηριστούν ως « συμφωνίες » και στοιχεία που πρέπει να χαρακτηριστούν ως « εναρμονισμένες πρακτικές ». Συγκεκριμένα, εφόσον πρόκειται για σύνθετη παράβαση, ο διττός χαρακτηρισμός, τον οποίο χρησιμοποιεί η Επιτροπή στο άρθρο 1 της Αποφάσεως, δεν πρέπει να νοηθεί ως χαρακτηρισμός που προϋποθέτει ταυτόχρονα και σωρευτικά την απόδειξη του ότι καθένα από τα αποδειχθέντα πραγματικά περιστατικά εμφανίζει τα συστατικά στοιχεία και της συμφωνίας και της εναρμονισμένης πρακτικής, αλλ' ως προσδιορίζων ένα σύνθετο όλον, που περιέχει πραγματικά στοιχεία από τα οποία ορισμένα χαρακτηρίστηκαν ως συμφωνίες και άλλα ως εναρμονισμένες πρακτικές κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, το οποίο δεν προβλέπει κάποιον ειδικό χαρακτηρισμό γι' αυτού του είδους τη σύνθετη παράβαση.

236 Κατά συνέπεια, η αιτίαση της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθεί.

B — Το αποτέλεσμα περιορισμού του ανταγωνισμού

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

237 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 90, πρώτο και δεύτερο εδάφιο) επισημαίνει ότι, για την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, δεν είναι απολύτως αναγκαίο, δεδομένου ότι ο σκοπός της συμφωνίας είναι προδήλως ανταγωνιστικός, να αποδειχθεί και η ύπαρξη αποτελέσματος αντιθέτου προς τον ανταγωνισμό. Ωστόσο, στην παρούσα περίπτωση υπάρχουν όλες οι ενδείξεις ότι η συμφωνία άσκησε όντως ουσιαστική επίδραση επί των συνθηκών του ανταγωνισμού.

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

238 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, για να υπάρχει παράβαση της Συνθήκης ΕΟΚ, είναι αναγκαίο η συμπεριφορά των επιχειρήσεων να πλήττει τον ανταγωνισμό, άρα να ασκεί επίδραση στην αγορά. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή έχει την υποχρέωση να αναλύει την αγορά και τη διάρθρωση του ανταγωνισμού, πράγμα που δεν έπραξε εν προκειμένω. Η Επιτροπή όμως, για να αποφύγει αυτή την υποχρέωση, υποστηρίζει ότι ακόμη και η απλή πρόθεση ή απόπειρα κάποιου να αναπτύξει κάποια μορφή παράνομης συμπεριφοράς εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων της Συνθήκης ΕΟΚ. Μ' αυτόν τον τρόπο, εισάγει κάποια μορφή « *Gesinnungsstrafrecht* » (« ποινικού κολασμού της εκφράσεως γνώμης »), ξένου προς το κοινοτικό δίκαιο, που ουδόλας αντιστοιχεί προς τις παραβάσεις που καταγγέλλονται στο άρθρο 1 της Αποφάσεως.

239 Η Επιτροπή απαντά ότι ο αντικείμενος προς τον ανταγωνισμό σκοπός των συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών που συναποτελούν την παράβαση είναι, ούτως ή άλλως, αποδεδειγμένος· επομένως, παρέλκει να αποδειχθεί ότι αυτές είχαν και αντικείμενο προς τον ανταγωνισμό αποτέλεσμα. Κατά τα λοιπά, παραπέμπει στο κείμενο της Αποφάσεως.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

240 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι με την επιχειρηματολογία της η προσφεύγουσα προσπάθει να αποδείξει ότι η συμμετοχή της στις περιοδικές συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου δεν ενέλιπτε στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, διότι, όπως προδίδει η ανταγωνιστική της συμπεριφορά στην αγορά, η συμμετοχή αυτή εστερείτο τόσο σκοπού όσο και αποτελέσματος αντιβαίνοντος προς τον ανταγωνισμό.

241 Το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ απαγορεύει, ως ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, όλες τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων ή τις εναρμονισμένες πρακτικές που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής και στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού.

242 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε σχετικά με τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη ως προς τα πραγματικά περιστατικά η Επιτροπή, οι περιοδικές συναντήσεις στις οποίες μετείχε μαζί με ανταγωνιστές της η προσφεύγουσα είχαν ως σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς, ιδίως διά του καθορισμού επιδιωκόμενων τιμών και επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων και ότι, κατά συνέπεια, η συμμετοχή της στις συναντήσεις αυτές δεν εστερείτο σκοπού αντιβαίνοντος προς τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ.

243 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Γ — Ο επηρεασμός του μεταξύ των κρατών μελών εμπορίου

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

- 244 Η Απόφαση αναφέρει (αιτιολογική σκέψη 93, πρώτο εδάφιο) ότι η συμφωνία μεταξύ των παραγωγών ήταν δυνατόν να έχει σημαντική επίπτωση στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.
- 245 Εν προκειμένω, ο καθολικός χαρακτήρας των συμπαιγνιακών διακανονισμών — οι οποίοι κάλυπταν, στην ουσία, το σύνολο των πωλήσεων ενός βιομηχανικού προϊόντος πρωτεύουσας σημασίας σε ολόκληρη την Κοινότητα (και σε άλλες χώρες της Δυτικής Ευρώπης) — ήταν αφ' εαυτού ικανός να εκτρέψει το εμπόριο από τα δίκτυα που θα διαμορφώνονταν αν δεν υπήρχε τέτοια συμφωνία (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 93, τρίτο εδάφιο). Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 94, τέταρτο εδάφιο), ο καθορισμός τιμών σε τεχνητό επίπεδο μέσω συμφωνίας, αντί να αφήνεται η αγορά να επιτύχει τη δική της ισορροπία, αλλοίωσε τη δομή του ανταγωνισμού σε ολόκληρη την Κοινότητα. Έτσι, οι επιχειρήσεις απηλλάγησαν από την άμεση ανάγκη να αντιδρούν στις δυνάμεις της αγοράς και να αντιμετωπίσουν αποφασιστικά το πρόβλημα της πλεονάζουσας παραγωγικής τους ικανότητας, του οποίου την ύπαρξη είχαν διαπιστώσει.
- 246 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 94) επισημαίνει ότι οι τιμές-στόχοι, που καθορίζονταν κατά κράτος μέλος και οι οποίες συζητούνταν εμπεριστατωμένα στις εθνικές συναντήσεις — έστω και αν έπρεπε να λαμβάνονται ως ένα βαθμό υπόψη οι τοπικές συνθήκες —, αλλοίωσαν αναπόφευκτα τη ροή του εμπορίου και μείωσαν τις διαφορές τιμών που οφείλονταν στη, μεγαλύτερη ή μικρότερη, αποδοτικότητα κάθε παραγωγού. Το σύστημα του « account leadership », κατευθύνοντας την πελατεία προς συγκεκριμένους, ονομαστικώς οριζόμενους, παραγωγούς, επιδείνωσε περαιτέρω την επίδραση των διακανονισμών για τις τιμές. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι, με τον καθορισμό ποσοστώσεων ή στόχων, οι παραγωγοί δεν κατένειμαν τον επιμεριζόμενο σε κάθε επιχείρηση όγκο πωλήσεων κατά κράτος μέλος ή κατά περιοχή. Ωστόσο, αυτή καθαυτή η ύπαρξη ποσοστώσεως ή στόχου συμβάλλει στον περιορισμό των δυνατοτήτων που έχει κάθε παραγωγός.

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

- 247 Η προσφεύγουσα εκθέτει ότι, για να υπάρξει παράβαση της Συνθήκης ΕΟΚ, πρέπει η συμπεριφορά των επιχειρήσεων να ασκεί άμεση ή έμμεση, τωρινή ή δυνητική, επίδραση επί της ροής των συναλλαγών μεταξύ κρατών μελών. Η Επιτροπή δεν απέδειξε,

προβαίνοντας σε οικονομική ανάλυση της αγοράς και της διαρθρώσεως του ανταγωνισμού, τη συνδρομή της προϋποθέσεως αυτής.

- 248 Η Επιτροπή απαντά ότι δικαιολογημένα συνεπέρανε ότι επηρεάστηκε το διακρατικό εμπόριο και η διάρθρωση του ανταγωνισμού, κατά το μέτρο που η σύμπραξη είχε κατ' ανάγκην εκτρέψει τις εμπορικές ανταλλαγές από τα κυκλώματα που θα είχαν σχηματιστεί αν αυτή δεν πλήρηξε (προαναφερθείσα απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 1980 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και 218/78, σκέψη 172).

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 249 Πρέπει να σημειωθεί ότι, αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, η Επιτροπή δεν είχε την υποχρέωση να αποδείξει, μέσω οικονομικής αναλύσεως της αγοράς και της διαρθρώσεως του ανταγωνισμού, ότι η πραγματική συμπεριφορά των παραγωγών πολυπροπυλενίου άσκησε αισθητή επιρροή στο μεταξύ κρατών μελών εμπόριο. Συγκεκριμένα, το μόνο που απαιτεί το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ είναι οι συμφωνίες και οι εναρμονισμένες πρακτικές που περιορίζουν τον ανταγωνισμό να είναι ικανές να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Συναφώς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι διαπιστωθέντες περιορισμοί του ανταγωνισμού ήσαν όντως ικανοί να εκτρέψουν τα εμπορικά ρεύματα από την κατεύθυνση που θα ελάμβαναν αυτά διαφορετικά (βλ. προαναφερθείσα απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 1980 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και 218/78, σκέψη 172).

- 250 Επομένως, η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον, στις αιτιολογικές σκέψεις 93 και 94 της Αποφάσεως, ότι η παράβαση στην οποία μετέσχε η προσφεύγουσα ήταν ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

- 251 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

3. Συμπέρασμα

- 252 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι πρέπει να απορριφθεί το σύνολο των αιτιάσεων της προσφεύγουσας σχετικά με τις διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών και την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, στις οποίες πρόβη με την προσβαλλόμενη πράξη η Επιτροπή.

Περί της αιτιολογίας

- 253 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι είχε παράσχει στην Επιτροπή πολλά έγγραφα και επιχειρήματα, τα οποία φώτιζαν τα αποδειχθέντα από την Επιτροπή πραγματικά περιστατικά υπό διαφορετικό πρίσμα και αντιπρότειναν μια διαφορετική εξήγησή τους από εκείνη που γίνεται δεκτή με την Απόφαση (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Μαρτίου 1984 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 29/83 και 30/83, *Compagnie royale asturienne des mines και Rheinziink κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1984, σ. 1679, σκέψη 16). Η Επιτροπή δεν μπορούσε να αποφύγει την απάντηση σε όλα αυτά τα στοιχεία· εφόσον το έπραξε, καθιστά ανεπαρκή την αιτιολογία της Αποφάσεως ή αντιστρέφει το βάρος της αποδείξεως. Ως προς το τελευταίο αυτό ζήτημα, η DSM παρατηρεί ακόμη ότι δεν υπάρχει καμμία άμεση απόδειξη περί συμμετοχής της DSM στις ενέργειες τις οποίες επικρίνει η Επιτροπή.
- 254 Κατά την προσφεύγουσα, η Απόφαση αποτελείται κυρίως από γενικές θεωρήσεις και ισχυρισμούς. Δεν περιέχει ούτε ακριβή ανάλυση ούτε απόκρουση των επιχειρημάτων των επιχειρήσεων ούτε απολύτως συνεπή επιχειρηματολογία. Αυτό ισχύει ιδίως ως προς τα επί μέρους επιχειρήματα της προσφεύγουσας, όπως τα αφορώντα τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών και στον παράλληλο χαρακτήρα των οδηγιών καθορισμού τιμών. Αυτή η γενικότητα της αναπτύξεως επιδιώκει να συγκαλύψει την έλλειψη ερείσματος και τις εγγενείς αντιφάσεις των διαπιστώσεων των πραγματικών περιστατικών, των τεκμηρίων και των συλλογισμών που χρησιμοποιεί η Επιτροπή.
- 255 Η Επιτροπή απαντά ότι ούτε το άρθρο 190 της Συνθήκης ΕΟΚ ούτε καμμία αρχή του δικονομικού δικαίου την υποχρεώνουν να περιλαμβάνει σε μια συλλογική απόφαση πρόσθετα πραγματικά περιστατικά και επιχειρήματα αφορώντα μία συγκεκριμένη προσφεύγουσα, για τον λόγο ότι αυτή πρόεβαλε μια ερμηνεία της συμπεριφοράς της στην αγορά διαφορετική από εκείνη που περιεχόταν στην ανακοίνωση των αιτιάσεων. Η Επιτροπή υποχρεούται να αναφέρει σαφώς, στην Απόφαση, τα πραγματικά περιστατικά και τις νομικές θέσεις στις οποίες στηρίζεται η διαπίστωση της παραβάσεως.

Υποχρεούται επίσης να εκθέτει τον συλλογισμό που ακολούθησε για να καταλήξει στο διατακτικό. Εν προκειμένω, η Επιτροπή φρονεί ότι συμμορφώθηκε προς αυτές τις υποχρεώσεις. Αντιθέτως, φρονεί ότι δεν ήταν υποχρεωμένη να εξετάσει, με την Απόφαση, όλες τις απόψεις και όλα τα έγγραφα τα οποία προέβαλε η προσφεύγουσα (απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Δεκεμβρίου 1985 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 240/82 έως 242/82, 261/82, 262/82, 268/82 και 269/82, Stichting Sigarettenindustrie κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 3831).

256 Η Επιτροπή αρνείται, εξ άλλου, ότι αντέστρεψε το βάρος της αποδείξεως· θεωρεί, αντιθέτως, ότι θεμελίωσε την Απόφαση σε πολυάριθμα και συντριπτικά στοιχεία.

257 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου (βλ. ιδίως τις προαναφερθείσες αποφάσεις της 29ης Οκτωβρίου 1980 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και 218/78, και της 10ης Δεκεμβρίου 1985 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 240/82 έως 242/82, 261/82, 262/82, 268/82 και 269/82, σκέψη 88), ναι μεν, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 190 της Συνθήκης, η Επιτροπή υποχρεούται να αιτιολογεί τις αποφάσεις της, αναφέροντας τα νομικά και πραγματικά στοιχεία από τα οποία εξαρτάται η νομιμότητα του μέτρου, καθώς και τις σκέψεις που την οδήγησαν στη λήψη της αποφάσεώς της, δεν απαιτείται όμως να εξετάζει όλα τα νομικά και πραγματικά ζητήματα που έχουν εγείρει οι ενδιαφερόμενοι κατά τη διοικητική διαδικασία. Εξ αυτού έπεται ότι η Επιτροπή δεν υποχρεούται να απαντά σε όσα ζητήματα θεωρεί ότι δεν ασκούν καμμία επιρροή.

258 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε το Πρωτοδικείο σχετικά με την απόδειξη της παραβάσεως την οποία διέπραξε η προσφεύγουσα, τα έγγραφα και τα επιχειρήματα τα οποία αυτή προέβαλε δεν φωτίζουν υπό διαφορετικό πρίσμα τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη ως προς τα πραγματικά περιστατικά η Επιτροπή. Αυτό ισχύει ιδίως ως προς τα έγγραφα και επιχειρήματα που αναφέρονται στις πρωτοβουλίες τιμών, στα μέτρα τα αποσκοπούντα στη διευκόλυνση της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών και τον παράλληλο χαρακτήρα των οδηγιών καθορισμού τιμών.

259 Εξ αυτών έπεται αφενός μεν ότι η αιτιολογία της Αποφάσεως αρκεί για να στηρίξει την ύπαρξη της παραβάσεως που καταλογίστηκε στην προσφεύγουσα, αφετέρου δε ότι

η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τα πραγματικά περιστατικά βάσει των οποίων διαπίστωσε την παράβαση αυτή και, άρα, δεν αντέστρεψε το βάρος της αποδείξεως εις βάρος της προσφεύγουσας. Εξ άλλου, το Πρωτοδικείο δεν επεσήμανε καμμία εγγενή αντίφαση σ' αυτές τις διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών.

260 Κατά συνέπεια, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Περί του προστίμου

261 Η προσφεύγουσα προσάπτει στην Απόφαση ότι εκδόθηκε κατά παράβαση του άρθρου 15 του κανονισμού 17, καθ' ότι δεν εκτιμήθηκε προσηκόντως η διάρκεια και η σοβαρότητα της παραβάσεως που της καταλογίστηκε.

1. Η διάρκεια της παραβάσεως

262 Η προσφεύγουσα επαναλαμβάνει ότι το χρονικό σημείο ενάρξεως της συμμετοχής της στην προσαπτόμενη παράβαση δεν μπορεί να ήταν προγενέστερο της 1ης Ιανουαρίου 1981· κακώς, επομένως, η Επιτροπή το τοποθετεί σε κάποια χρονολογία κείμενη μεταξύ 1977 και 1979. Επισημαίνει, εξ άλλου, ότι η καθεμία από τις πρακτικές που επικρίνονται με το άρθρο 1 της Αποφάσεως πρέπει να θεωρείται ως αυτοτελής παράβαση· κατά συνέπεια, η Επιτροπή όφειλε να προσδιορίσει τη διάρκεια της κάθε επί μέρους παραβάσεως της οποίας δέχτηκε τη στοιχειοθέτηση.

263 Η Επιτροπή θεωρεί ότι ορθώς τοποθέτησε το χρονικό σημείο ενάρξεως της συμμετοχής της DSM στην παράβαση σε κάποια χρονολογία κείμενη μεταξύ 1977 και 1979. Επισημαίνει, πάντως, ότι έλαβε υπόψη το γεγονός ότι η παράβαση εκδηλώθηκε υπό τη σοβαρότερη μορφή της από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979.

- 264 Εξ άλλου, η Επιτροπή προσθέτει ότι η συμπεριφορά η οποία καταλογίζεται στις επιχειρήσεις δεν αναλύθηκε σε αυτοτελείς παραβάσεις, εφόσον το σύνολο των συστημάτων και ρυθμίσεων που διαμορφώθηκαν στο πλαίσιο των περιοδικών και θεσμοποιημένων συναντήσεων ορίζεται ως μία και μόνη συνεχής παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού.
- 265 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει τη διαπίστωσή του ότι ορθώς η Επιτροπή εκτίμησε τη διάρκεια της εκ μέρους της προσφεύγουσας παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ και ότι καλώς η Επιτροπή θεώρησε ότι επρόκειτο για ενιαία παράβαση.
- 266 Επομένως, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί.

2. Η σοβαρότητα της παραβάσεως

A — Το ενιαίον της παραβάσεως και η περιορισμένη συμβολή της προσφεύγουσας

- 267 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί τον ορισμό της παραβάσεως τον οποίο δέχεται η Επιτροπή, κατά τον οποίο η παράβαση αυτή χαρακτηρίζεται από ένα σύνολο συστημάτων και διακανονισμών το οποίο διαμορφώθηκε στο πλαίσιο περιοδικών και θεσμοποιημένων συναντήσεων. Η γενικεύουσα θεώρηση της Επιτροπής, η οποία αρνείται να εξατομικεύσει κάθε μια από τις παραβάσεις τις οποίες κρίνει αποδεδειγμένες εις βάρος των επιχειρήσεων, δεν συμβαδίζει με την όλη οικονομία της Συνθήκης ΕΟΚ, με τη νομολογία του Δικαστηρίου (αποφάσεις της 8ης Νοεμβρίου 1983 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 96/82 έως 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 και 110/82, ΙΑΖ κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3369, και της 10ης Δεκεμβρίου 1985 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 240/82 έως 242/82, 261/82, 262/82, 268/82 και 269/82, όπ. π.), με την πρακτική την οποία ακολούθησε η Επιτροπή στις προηγούμενες αποφάσεις της, ούτε με το διατακτικό της προσβαλλομένης πράξεως.
- 268 Η προσφεύγουσα διευκρινίζει, όσον αφορά την οικονομία της Συνθήκης ΕΟΚ, ότι, αν το άρθρο 85, παράγραφος 1, απαριθμεί, στα στοιχεία α έως ε, ορισμένα παραδείγματα παραβάσεων του άρθρου αυτού, το πράττει για να δείξει ότι κάθε παράβαση διακρίνεται από τις άλλες.

- 269 Όσον αφορά την πρακτική της Επιτροπής, διατείνεται ότι, σε μία και την αυτή υπόθεση, ένα πρόστιμο μπορεί να επιβληθεί για ορισμένες παραβάσεις και όχι για άλλες.
- 270 Όσον αφορά το διατακτικό της Αποφάσεως, η προσφεύγουσα εκθέτει ότι, στα στοιχεία α έως και ε, το άρθρο 1 απαριθμεί διάφορα αυτοτελή αδικήματα, τα οποία δεν αλληλοεπικαλύπτονται. Άρα, η ίδια η Επιτροπή θεωρεί ότι πρόκειται για αυτοτελείς παραβάσεις. Όσο για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων, αν γίνει δεκτή η αντίληψη της Επιτροπής ότι για ένα πλέγμα πράξεων και περιστάσεων πρέπει να επιβληθεί ένα και μόνο πρόστιμο, αυτό, κατά την προσφεύγουσα, σημαίνει ότι μια συζήτηση επ' αυτού είναι εξ αρχής κενή νοήματος. Και τούτο διότι το όλον θα εξακολουθεί να υφίσταται, έστω και αν αποδειχθεί ότι είναι εν μέρει αναλόγικο ή ότι παραμένει ατιμώρητο, πράγμα που εμποδίζει οποιαδήποτε μείωση του προστίμου.
- 271 Εξ άλλου, η προσφεύγουσα υπογραμμίζει τον περιορισμένο της ρόλο, καθ' όσον άρχισε να συμμετέχει τακτικά στις συναντήσεις με αρκετή καθυστέρηση. Η στάση της κατά τις συναντήσεις υπήρξε, εν γένει, μάλλον παθητική. Η συμπεριφορά της στην αγορά ανέκαθεν χαρακτηριζόταν από πλήρη ανεξαρτησία. Ωστόσο, δεν φαίνεται η Απόφαση να έλαβε υπόψη τα στοιχεία αυτά προς απόκρουση της κατηγορίας.
- 272 Η Επιτροπή απαντά ότι, στο άρθρο 1 της Αποφάσεως, εξέθεσε προσεκτικά τα συστατικά στοιχεία της παραβάσεως τα οποία δέχτηκε εις βάρος της προσφεύγουσας. Δεν υπεχρεούτο όμως, προς δικαιολόγηση του ύψους του προστίμου, να εξετάσει χωριστά τη σοβαρότητα καθενός από τα στοιχεία αυτά, τα οποία είναι αλληλένδετα, έστω και αν από τη νομολογία του Δικαστηρίου και τις προηγούμενες αποφάσεις της Επιτροπής προκύπτει ότι ένας από τους παράγοντες που πρυτανεύουν στον καθορισμό του ύψους των προστίμων είναι η φύση της παραβάσεως.
- 273 Προσθέτει ότι η προσφεύγουσα εμφανίζει την υπό κρίση υπόθεση σαν αυτή να αφορούσε μια σειρά ατομικών και αυτοτελών εκδηλώσεων συμπεριφοράς που δεν έχουν καμμία ή σχεδόν καμμία σχέση μεταξύ τους ή που συνέπεσαν απλώς κατά τύχη. Τα

αποδεικτικά στοιχεία καταδεικνύουν ότι η συμπεριφορά της κάθε επιχειρήσεως αποτελούσε μία όψη ενός ευρύτερου συνόλου και συνδεόταν με τις άλλες μέσω ενός πλέγματος περιοδικών συναντήσεων. Το ουσιώδες ερώτημα είναι αν η DSM έλαβε μέρος στη σύμπραξη και όχι αν η DSM από καιρού εις καιρόν απουσίαζε από κάποια συνάντηση ή αν από καιρού εις καιρόν διαφοροποιήθηκε από ό,τι είχε συμφωνηθεί σε κάποια συνάντηση.

274 Εξ άλλου, η Επιτροπή τονίζει την ιδιαίτερη σοβαρότητα της παραβάσεως που διαπιστώθηκε εις βάρος της προσφεύγουσας.

275 Όσον αφορά τον καθορισμό του ύψους των προστίμων, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι το ενιαίο της παραβάσεως, την οποία η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον, δεν έχει ως αποτέλεσμα να καθιστά κενό περιεχομένου το κριτήριο του ρόλου που διαδραμάτισε στην παράβαση η προσφεύγουσα. Πράγματι, αν είχε διαπιστωθεί ότι η προσφεύγουσα δεν είχε μετάσχει στη μια ή την άλλη πτυχή της ενιαίας παραβάσεως, θα μειωνόταν η σοβαρότητα αυτής, πράγμα που θα έπρεπε να οδηγήσει σε αντίστοιχη μείωση του προστίμου.

276 Επιβάλλεται όμως η διαπίστωση ότι, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε το Πρωτοδικείο σχετικά με την απόδειξη της παραβάσεως, η Επιτροπή απέδειξε ορθώς τον ρόλο που διαδραμάτισε στην παράβαση η προσφεύγουσα καθ' όλη τη διάρκεια της συμμετοχής της στην παράβαση. Ορθώς, επομένως, η Επιτροπή στηρίχτηκε σ' αυτόν τον ρόλο προκειμένου να προβεί στον υπολογισμό του προστίμου που θα επέβαλλε στην προσφεύγουσα.

277 Κατά συνέπεια, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

B — Η παράλειψη εξατομικεύσεως των κριτηρίων καθορισμού των προστίμων

278 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι το πρόστιμο που της επιβλήθηκε, ξεταξόμενο τόσον αυτοτελώς όσο και σε σύγκριση προς τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν στις άλλες επιχει-

ρήσεις, καθορίστηκε κατά τρόπο ανεξέλεγκτο. Παρά τις επανειλημμένες της αιτήσεις προς την Επιτροπή να της γνωστοποιήσει τον τρόπο επιμετρήσεως των προστίμων, αυτή δεν αιτιολόγησε τις επιλογές της. Ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί η βαρύτητα του καθενός από τους επί μέρους συντελεστές που ελήφθησαν υπόψη για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου αυτού καθαυτού, ούτε να ελεγχθεί αν και κατά πόσον η Επιτροπή έλαβε υπόψη τις συντρέχουσες ειδικές περιστάσεις.

279 Ειδικότερα, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή, για να καθορίσει το ύψος του προστίμου που της επέβαλε, δεν έλαβε υπόψη τα επιχειρήματα τα οποία είχε προβάλει η προσφεύγουσα σχετικά με τη δική της συμμετοχή.

280 Η Επιτροπή απαντά ότι τα πρόστιμα αιτιολογούνται στην Απόφαση εκτενώσ και επαρκώς. Επισημαίνει ότι, κατά την επιβολή κυρώσεων στην παρούσα υπόθεση, ενήργησε σύμφωνα με την παγιωμένη πρακτική της, καθώς και με τις αρχές που έχει διατυπώσει σχετικά με τα πρόστιμα το Δικαστήριο. Τονίζει ότι, από το 1979 και εντεύθεν, ακολουθεί μια πολιτική που συνίσταται στην εξασφάλιση της τηρήσεως των κανόνων του ανταγωνισμού διά της επιβολής βαρύτερων κυρώσεων, ιδίως για τις κατηγορίες παραβάσεων που είναι παγίως καθιερωμένες στο δίκαιο του ανταγωνισμού και για τις ιδιαίτερα βαρείες παραβάσεις, όπως είναι οι επίδικες· επιδίωξε έτσι την ενίσχυση του προληπτικού αποτελέσματος των κυρώσεων. Την πολιτική αυτή έχει επιδοκιμάσει το Δικαστήριο (απόφαση της 7ης Ιουνίου 1983 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80, Pioneer κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 182, σκέψεις 106 έως 109), το οποίο έχει επίσης κρίνει επανειλημμένα ότι ο καθορισμός του ύψους των κυρώσεων προϋποθέτει την εκτίμηση ενός περιπλόκου συνόλου παραγόντων (προαναφερθείσες αποφάσεις της 7ης Ιουνίου 1983 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80, σκέψη 120, και της 8ης Νοεμβρίου 1983 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 96/82 έως 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 και 110/82, σκέψη 52).

281 Η Επιτροπή διαθέτει κατ' εξοχήν τα μέσα για να προβεί σε μια τέτοια εκτίμηση, η οποία μπορεί να ανατραπεί μόνο σε περίπτωση ουσιώδους πλάνης περί τα πράγματα ή περί το δίκαιο. Εξ άλλου, το Δικαστήριο έχει επιβεβαιώσει ότι η Επιτροπή μπορεί να εκφέρει διαφορετική κρίση, ανάλογα με την υπόθεση, επί των κυρώσεων που κρίνει επιβεβλημένες, ακόμη και όταν οι εν λόγω υποθέσεις αφορούν παρόμοιες καταστάσεις

(αποφάσεις του Δικαστηρίου της 12ης Ιουλίου 1979 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 32/78, 36/78 έως 82/78, BMW Belgium κατά Επιτροπής, Jurispr. 1979, σ. 2435, σκέψη 53, και της 9ης Νοεμβρίου 1983 στην υπόθεση 322/81, Nederlandsche Banden-Industrie Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψεις 111 επ.).

- 282 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή, για να καθορίσει το ύψος του προστίμου που επέβαλε στην προσφεύγουσα, αφενός μεν όρισε τα κριτήρια καθορισμού της τάξεως μεγέθους των προστίμων που θα επέβαλλε στις αποδέκτριες της Αποφάσεως επιχειρήσεις (αιτιολογική σκέψη 108 της Αποφάσεως), αφετέρου δε όρισε τα κριτήρια με τα οποία θα στάθμιζε ακριβοδίκαια τα πρόστιμα που θα επέβαλλε σε καθεμιά απ' αυτές τις επιχειρήσεις (αιτιολογική σκέψη 109 της Αποφάσεως).
- 283 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι τα κριτήρια που εκτίθενται στην αιτιολογική σκέψη 108 δικαιολογούν επαρκώς την τάξη μεγέθους των προστίμων που επιβλήθηκαν στις αποδέκτριες της Αποφάσεως επιχειρήσεις. Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ειδικότερα το κατάφωρον της παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, και ιδίως των στοιχείων α, β και γ, της Συνθήκης, το οποίο δεν αγνοούσαν οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου, οι οποίοι ενήργησαν εκ προθέσεως και με τη μεγαλύτερη μυστικότητα.
- 284 Το Πρωτοδικείο θεωρεί επίσης ότι τα τέσσερα κριτήρια που μνημονεύονται στην αιτιολογική σκέψη 109 είναι πρόσφορα και επαρκή για να οδηγήσουν σε ακριβοδίκαιη στάθμιση των προστίμων που επιβλήθηκαν σε κάθε επιχείρηση.
- 285 Όσον αφορά τα δύο πρώτα κριτήρια, που μνημονεύονται στην αιτιολογική σκέψη 109 της Αποφάσεως, που είναι ο ρόλος που διαδραμάτισε κάθε επιχείρηση στο πλαίσιο των συμπαιγνιακών διακανονισμών, καθώς και η χρονική διάρκεια της συμμετοχής της καθεμιάς στην παράβαση, πρέπει να υπομνηστεί ότι, δεδομένου ότι οι αιτιολογικές σκέψεις οι σχετικές με τον καθορισμό του ύψους του προστίμου πρέπει να ερμηνεύονται υπό το φως του συνόλου των αιτιολογικών σκέψεων της Αποφάσεως, η Επιτροπή εξέθεσε με αρκετά εξαιτομικευμένο ως προς την προσφεύγουσα τρόπο το πώς έλαβε υπόψη τα κριτήρια αυτά.

- 286 Όσον αφορά τα δύο τελευταία κριτήρια, δηλαδή τις παραδόσεις στις οποίες προέβησαν οι διάφοροι παραγωγοί πολυπροπυλενίου εντός της Κοινότητας, καθώς και τον συνολικό κύκλο εργασιών της κάθε επιχειρήσεως, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει — βάσει των αριθμητικών στοιχείων τα οποία ζήτησε από την Επιτροπή και των οποίων η προσφεύγουσα δεν αμφισβήτησε την ακρίβεια — ότι, κατά τον καθορισμό του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα, τα κριτήρια αυτά δεν εφαρμόστηκαν κατά τρόπο άνισο σε σύγκριση προς τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν σε άλλους παραγωγούς.
- 287 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, εξ άλλου, ότι, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε σχετικά με τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη ως προς τα πραγματικά περιστατικά προς απόδειξη της παραβάσεως η Επιτροπή, ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή δεν απάντησε σε διάφορα επιχειρήματα δεν βρίσκει πραγματικό έρεισμα.
- 288 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Γ — Η συνεκτίμηση των αποτελεσμάτων της παραβάσεως

- 289 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι οι επικρινόμενες πρακτικές δεν άσκησαν καμμία επίδραση στην αγορά. Όπως αναγνωρίζει άλλωστε και η Επιτροπή (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 73), οι τιμές της αγοράς καθορίστηκαν, κατά την υπό κρίση χρονική περίοδο, « σε μεγάλη έκταση από τους όρους προσφοράς και ζήτησης ». Οι μελέτες που πραγματοποιήσαν διάφορες επιχειρήσεις δείχνουν ότι, και χωρίς τις επικρινόμενες συμφωνίες, η εξέλιξη της αγοράς θα ήταν η ίδια. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου (προαναφερθείσες αποφάσεις της 13ης Ιουλίου 1966 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 56/64 και 58/64, και της 14ης Ιουλίου 1981 στην υπόθεση 172/80), το στοιχείο αυτό έπρεπε να ληφθεί υπόψη για να εκτιμηθούν οι περιορισμοί του ανταγωνισμού. Η άποψη της Επιτροπής ότι, για να καθορίσει το ύψος του προστίμου, δεν υποχρεούται να λάβει υπόψη το αποτέλεσμα των συμπαιγνιακών διακανονισμών δεν βρίσκει έρεισμα ούτε στη νομολογία του Δικαστηρίου (προαναφερθείσες αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 1970 στην υπόθεση 41/69· της 16ης Δεκεμβρίου 1975 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73· και της 10ης Δεκεμβρίου 1985 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 240/82 έως 242/82, 261/82, 262/82, 268/82 και 269/82), ούτε στην πρακτική της Επιτροπής τη σχετική με την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ.

- 290 Η Επιτροπή απαντά ότι, εν όψει των αμέσων και συντριπτικών αποδείξεων για τη συμπεριφορά των παραγωγών, δεν συνέτρεχε λόγος να γίνει ενδελεχέστερη ανάλυση της αγοράς.
- 291 Προσθέτει ότι, για να εκτιμήσει το ύψος των προστίμων, έλαβε όντως υπόψη το γεγονός ότι, σε γενικές γραμμές, οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών δεν επέτυχαν πλήρως τον στόχο τους (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 108), παρ' όλο που δεν υπεχρεούτο να το πράξει, δεδομένου ότι, σύμφωνα με το άρθρο 85, τιμωρούνται όχι μόνον οι συμπράξεις που έχουν ως αποτέλεσμα, αλλά και εκείνες που έχουν ως σκοπό την παρεμπόδιση του ανταγωνισμού.
- 292 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή διέκρινε δύο είδη αποτελεσμάτων της παραβάσεως. Το πρώτο συνίσταται στο γεγονός ότι οι παραγωγοί, αφού συνομολόγησαν τιμές-στόχους κατά τις συναντήσεις, κάλεσαν όλοι τα τμήματα πωλήσεών τους να υλοποιήσουν τις τιμές αυτές, χρησιμοποιώντας τους « στόχους » ως βάση διαπραγματεύσεως των τιμών με τους πελάτες. Βάσει αυτού, η Επιτροπή συνήγαγε ότι υπάρχουν, εν προκειμένω, ισχυρές ενδείξεις ότι η συμφωνία επέδρασε όντως αισθητά στις συνθήκες του ανταγωνισμού (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 74, δεύτερο εδάφιο, που παραπέμπει στην αιτιολογική σκέψη 90). Το δεύτερο συνίσταται στο γεγονός ότι η εξέλιξη των τιμών που χρεώνονταν στους διαφόρους πελάτες, συγκρινόμενη με τις τιμές-στόχους που καθορίζονταν στο πλαίσιο συγκεκριμένων πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, συμφωνεί με τον άπολογισμό της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, όπως αυτός προκύπτει από τα έγγραφα που αποκαλύφθηκαν στην ICI και σε άλλους παραγωγούς (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 74, έκτο εδάφιο).
- 293 Πρέπει να σημειωθεί ότι το πρώτο είδος αποτελεσμάτων αποδείχθηκε από την Επιτροπή επαρκώς κατά νόμον, βάσει πολυαρίθμων οδηγιών καθορισμού τιμών που έδιναν οι διάφοροι παραγωγοί, οδηγιών που συμφωνούν τόσο μεταξύ τους, όσο και προς τις τιμές-στόχους που καθορίζονταν κατά τις συναντήσεις, χρησίμευαν δε προφανώς ως βάση για τη διαπραγμάτευση των τιμών με τους πελάτες.
- 294 Ως προς το δεύτερο είδος αποτελεσμάτων, πρέπει να επισημανθεί, αφενός, ότι η Επιτροπή δεν είχε κανένα λόγο να αμφιβάλλει για την ακρίβεια των αναλύσεων στις οποίες προέβαιναν οι ίδιοι οι παραγωγοί κατά τις συναντήσεις τους (βλ. ειδικότερα

τα πρακτικά των συναντήσεων της 21ης Σεπτεμβρίου, της 6ης Οκτωβρίου, της 2ας Νοεμβρίου και της 2ας Δεκεμβρίου 1982, γ. αιτ. παραρτ. 30 έως 33), που δείχνουν ότι οι τιμές-στόχοι που καθορίζονταν κατά τις συναντήσεις μεταφέρονταν, σε μεγάλο βαθμό, στην αγορά, και, αφετέρου, ότι, έστω και αν το πόρισμα της Coopers & Lybrand, καθώς και οι οικονομικές μελέτες που εκπονήθηκαν κατ' αίτηση ορισμένων παραγωγών, αποδεικνυαν το εσφαλμένο των αναλύσεων στις οποίες είχαν προβεί οι ίδιοι οι παραγωγοί κατά τις συναντήσεις τους, η διαπίστωση αυτή δεν θα ήταν ικανή να οδηγήσει σε μείωση του προστίμου, εφόσον η Επιτροπή ανέφερε, στην αιτιολογική σκέψη 108, τελευταία περίπτωση, της Αποφάσεως, ότι, για να μετριάσει το ύψος των ποινών, στηρίχθηκε στο γεγονός ότι οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών δεν είχαν εν γένει επιτύχει πλήρως τον στόχο τους και ότι, τέλος, δεν υπήρχε κανένα μέτρο καταναγκασμού ικανό να διασφαλίσει την τήρηση των ποσοστώσεων ή των λοιπών διακανονισμών.

295 Δεδομένου ότι οι αιτιολογικές σκέψεις της Αποφάσεως που αφορούν τον καθορισμό του ύψους των προστίμων πρέπει να ερμηνευθούν υπό το φως και των λοιπών αιτιολογικών σκέψεων της Αποφάσεως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή καλώς έλαβε πλήρως υπόψη το πρώτο είδος αποτελεσμάτων και έλαβε υπόψη τον περιορισμένο χαρακτήρα του δεύτερου είδους αποτελεσμάτων. Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα δεν ανέφερε σε ποιο βαθμό δεν ελήφθη επαρκώς υπόψη ο περιορισμένος χαρακτήρας του δεύτερου είδους αποτελεσμάτων, για τον μετριασμό του ύψους των προστίμων.

296 Επομένως, η αιτίαση της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθεί.

Δ — Η ελλιπής συνεκτίμηση της συντρέχουσας οικονομικής κρίσεως

297 Η προσφεύγουσα εκθέτει ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη την κατάσταση εκδήλου κρίσεως στην οποία βρισκόταν η βιομηχανία του πολυπροπυλενίου ούτε τις σημαντικές ζημιές τις οποίες συνεπέφερε η κρίση αυτή. Υποστηρίζει — πράγμα που, όπως ισχυρίζεται, παραδέχεται και η Επιτροπή — ότι η κρίση αυτή δεν ήταν διαρθρωτικού χαρακτήρα· αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι, κατά το 1983, αποκαταστάθηκε σταδιακά η ισορροπία ζήτησεως και προσφοράς στην αγορά του πολυπροπυλενίου σε μια τιμή που επέτρεπε την εκμετάλλευση των παραγωγικών δυνατοτήτων κατά ένα εύλογο ποσοστό. Η θεραπεία, επομένως, αυτής της κρίσεως δεν έπρεπε να αναζητηθεί στη διαρθρωτική μείωση των υφισταμένων παραγωγικών δυνατοτήτων. Αυτή όμως ήταν η μόνη λύση την οποία πρότεινε η Επιτροπή κατά τις συζητήσεις τις οποίες διεξήγαγε με

τη βιομηχανία του πολυπροπυλενίου για τη θεραπεία της κρίσεως. Η Επιτροπή, παραλείποντας να προβεί σε εμβριθέστερη ανάλυση της αγοράς και, κατά συνέπεια, παραλείποντας να υποδείξει τις πιθανές λύσεις που θα μπορούσαν να διερευνηθούν στο πλαίσιο περαιτέρω συζητήσεων, δεν άφησε στις επιχειρήσεις επαρκείς δυνατότητες για να επιλύσουν τα προβλήματα που είχαν δημιουργηθεί από την κατάσταση της αγοράς.

298 Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, επετράπη, ενίοτε μάλιστα και επεβλήθη στις επιχειρήσεις, να λάβουν προσωρινά περιοριστικά του ανταγωνισμού μέτρα για να υποβοηθήσουν τη διαδικασία προσαρμογής του οικείου κλάδου στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς. Εν προκειμένω, όμως, η παράλειψη των κοινοτικών αρχών να προβούν σε μια « διάγνωση » και να προτείνουν μια « θεραπεία » για έναν βιομηχανικό κλάδο ο οποίος διερχόταν μια κατάσταση κρίσεως δεν άφησε στους ενδιαφερομένους « ασθενείς » άλλη επιλογή από το αναζητήσουν κάποιες μορφές « προσωπικής αλληλοβοηθείας » ή « καταπραυντικά μέσα ».

299 Επισημαίνει σχετικά ότι ορισμένες μορφές επαφών και ανταλλαγών πληροφοριών προς θεραπεία καταστάσεων κρίσεως δεν μπορούν να θεωρούνται ως εξ αρχής απαγορευμένες, όταν αποσκοπούν στην εξεύρεση λύσεων για τα προβλήματα που ανακύπτουν, ιδίως όταν ο οικείος κλάδος πλήττεται από κατάσταση εκδήλου κρίσεως. Κανείς δεν έχει συμφέρον από τη διαρκή φθορά ενός κλάδου της οικονομίας, η οποία προέρχεται από εξοντωτικό ανταγωνισμό. Η προσφεύγουσα αναφέρεται, ως προς το σημείο αυτό, αφενός μεν στα άρθρα 57 και 58 της Συνθήκης ΕΚΑΧ, αφετέρου δε στην ανακοίνωση περί των συμφωνιών, αποφάσεων και εναρμονισμένων πρακτικών που αφορούν τη συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων, η οποία δημοσιεύτηκε από την Επιτροπή, στις 29 Ιουλίου 1968 (JO 1968, C 75) και η οποία έχει εφαρμογή εν προκειμένω, εφόσον η ανταλλαγή στοιχείων δεν οδήγησε σε περιορισμό της ελευθερίας δράσεως των επιχειρήσεων ούτε σε συντονισμό, ρητό ή υπό τη μορφή εναρμονισμένης πρακτικής, της συμπεριφοράς τους στην αγορά.

300 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η Επιτροπή όφειλε να λάβει υπόψη την κατάσταση κρίσεως, τουλάχιστον ως ελαφρυντική κατάσταση.

- 301 Η Επιτροπή απαντά ότι, προς μετριασμό του ύψους των προστίμων, δέχτηκε ότι οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις υπέστησαν επί μακρότατο χρονικό διάστημα σημαντικές ζημιές στην εκμετάλλευση του κλάδου τους του πολυπροπυλενίου, παρ' όλων ότι θεωρεί ότι δεν ήταν υποχρεωμένη να λάβει υπόψη το στοιχείο αυτό.
- 302 Η Επιτροπή τονίζει ακόμη ότι οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να επικαλούνται, προς αποφυγή της καταδίκης τους, ούτε τους προσωρινούς περιορισμούς του ανταγωνισμού τους οποίους έχει εγκρίνει η Επιτροπή σε άλλους τομείς, ούτε το γεγονός ότι υποχρεώθηκαν σε κάποιου είδους « αυτοβοήθεια » λόγω της αρνήσεως της Επιτροπής να επιτρέψει μια « σύμπραξη υπό συνθήκες κρίσεως ». Οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις θα μπορούσαν ενδεχομένως να είχαν γνωστοποιήσει τη λήψη τυχόν « μέτρων κρίσεως », αλλά δεν το έπραξαν, πράγμα που τους στοιχίζει σήμερα την καταδίκη λόγω παρατεταμένης και μυστικής συμπράξεως.
- 303 Η Επιτροπή παρατηρεί ακόμη ότι οι κανόνες που ισχύουν επί της ανταλλαγής πληροφοριών δεν πρέπει να εφαρμόζονται σε άλλες περιπτώσεις πλην εκείνων τις οποίες αφορούν. Αυτό ισχύει ιδίως ως προς την ανακοίνωση της Επιτροπής του 1968, την οποία επικαλείται η Επιτροπή. Η ανακοίνωση αυτή αφορά αποκλειστικά τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις· επί πλέον, δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση μιας συμπαιγνίας, όπως η προκειμένη, η οποία υπερβαίνει κατά πολύ τα όρια μιας επιτρεπομένης ανταλλαγής πληροφοριών.
- 304 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή ανέφερε ρητά, στην αιτιολογική σκέψη 108, τελευταία περίπτωση, της Αποφάσεως, ότι έλαβε υπόψη το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις υπέστησαν σημαντικές ζημιές κατά την εκμετάλλευση του κλάδου τους του πολυπροπυλενίου επί μακρότατη χρονική περίοδο· αυτό δείχνει όχι μόνον ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη τις ζημιές, αλλά και ότι έλαβε υπόψη, κατ' επέκταση, τις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες του κλάδου (προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1983 στην υπόθεση 322/81, σκέψεις 111 επ.), για να καθορίσει, συνεκτιμώντας και τα λοιπά στοιχεία που παρατίθενται στην αιτιολογική σκέψη 108, την τάξη μεγέθους των προστίμων.

- 305 Το γεγονός, εξ άλλου, ότι, σε προγενέστερες υποθέσεις, η Επιτροπή είχε κρίνει ότι, εν όψει των πραγματικών περιστατικών, έπρεπε να λάβει υπόψη την κατάσταση κρίσεως στην οποία βρισκόταν ο οικείος κλάδος της οικονομίας δεν αρκεί για να την αναγκάσει, στην υπό κρίση εδώ περίπτωση, να εκτιμήσει κατά τον ίδιο τρόπο μια τέτοια κατάσταση, άπαξ έχει αποδειχθεί επαρκώς κατά νόμον ότι οι αποδέκτριες της Αποφάσεως επιχειρήσεις διέπραξαν ιδιαίτερως βαρεία παράβαση των διατάξεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ.
- 306 Πρέπει να προστεθεί ότι η αναφορά που κάνει η προσφεύγουσα στις προηγούμενες αποφάσεις της Επιτροπής είναι αλυσιτελής, κατά το μέτρο που αυτές αφορούν την εξαίρεση μιας συμπράξεως αποκαλουμένης « υπό συνθήκες κρίσεως » βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΟΚ. Εν προκειμένω, όμως, για τη διαπιστωθείσα παράβαση δεν είχε γίνει καμμία αίτηση εξαιρέσεως βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΟΚ.
- 307 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ακόμη ότι, ελλείψει παρεμβάσεως της Επιτροπής, οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να επικαλούνται τους κανόνες του κοινοτικού δικαίου που, για να εφαρμοστούν, προϋποθέτουν την παρέμβαση της Επιτροπής και που αφορούν, εξ άλλου, ορισμένο τομέα της οικονομίας, όπως συμβαίνει στην περίπτωση των άρθρων 57 και 58 της Συνθήκης ΕΚΑΧ.
- 308 Όσον αφορά την ανακοίνωση της Επιτροπής περί των συμφωνιών, αποφάσεων και εναρμονισμένων πρακτικών που αφορούν τη συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων, έχει σημασία να τονιστεί ότι η ανακοίνωση αυτή διευκρινίζει, στο σημείο II, ότι « οι συμφωνίες που ως μοναδικό σκοπό έχουν το να αναζητούνται από κοινού οι πληροφορίες τις οποίες χρειάζονται οι διάφορες επιχειρήσεις, για να καθορίσουν κατά τρόπο αυτοτελή και ανεξάρτητο τη μελλοντική τους συμπεριφορά στην αγορά, ή το να καταφεύγουν ατομικώς σε κάποιον κοινό συμβουλευτικό φορέα δεν έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Αν όμως περιορίζεται η ελευθερία δράσεως των επιχειρήσεων ή αν συντονίζεται, ρητά ή μέσω εναρμονισμένης πρακτικής, η συμπεριφορά στην αγορά, ενδέχεται να υπάρξει περιορισμός του ανταγωνισμού ». Εδώ, όμως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε το Πρωτοδικείο σχετικά με την απόδειξη της παραβάσεως, μεταξύ των συστατικών της στοιχείων είναι και οι συμφωνίες περί καθορισμού τιμών και ποσοστάσεων, οι οποίες απαγορεύονται από το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ και δεν μπορούν, κατά συνέπεια, να υλαχθούν στην προβλεπόμενη από την παραπάνω ανακοίνωση άρση της απαγορεύσεως.

309 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Ε — Παράβαση των αρχών της επεικειίας, της αναλογικότητας και της ισότητας

- 310 Η προσφεύγουσα εκθέτει ότι η Απόφαση ενέχει εις βάρος της παραβίαση των αρχών της επεικειίας, της αναλογικότητας και της ισότητας, εφόσον σε ισοδύναμες ή παρόμοιες επιχειρήσεις επιβλήθηκαν πρόστιμα, το ύψος των οποίων διέφερε αισθητά. Αφού αναλύει τα κριτήρια τα οποία παραθέτει η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 109 της Αποφάσεως για την επιμέτρηση του ύψους των προστίμων και τη στάθμιση του καθενός, η προσφεύγουσα συμπεραίνει ότι δύο επιχειρήσεις (η Linz και η Saga) επιβαρύνθηκαν με πρόστιμα πολύ ελαφρύτερα από εκείνα που επιβλήθηκαν στις άλλες επιχειρήσεις που, με γνώμονα τα ίδια κριτήρια, βρίσκονταν στην ίδια κατάσταση. Η διαφορά αυτή δεν εξηγείται στην Απόφαση.
- 311 Η Επιτροπή απαντά ότι η Linz και η Saga είναι αμφότερες εγκατεστημένες εκτός Κοινότητας, οι περισσότερες παραδόσεις τους συντελέστηκαν εκτός Κοινότητας, παρ' όλον δε που η σύμπραξη εκτεινόταν σε ολόκληρη τη δυτική Ευρώπη, η Επιτροπή, για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, στηρίχθηκε στις παραδόσεις πολυπροπυλενίου των διαφόρων παραγωγών εντός της Κοινότητας, ήτοι στα αποτελέσματα της συμπράξεως εντός του εδάφους της κοινής αγοράς (Απόφαση, πίνακας 2).
- 312 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η αιτίαση την οποία διατυπώνει η προσφεύγουσα αφορά τη σχέση μεταξύ του ύψους του προστίμου που επιβλήθηκε στην ίδια αφενός και του ύψους των προστίμων που επιβλήθηκαν στη Linz και στη Saga αφετέρου.
- 313 Συναφώς, αρκεί να διαπιστωθεί ότι η προσφεύγουσα δεν μπόρεσε να αντικρούσει την απάντηση που έδωσε στο ελιχείρημά της η Επιτροπή, ότι η διαφορά μεταξύ των εν λόγω ποσών προκύπτει από την εφαρμογή των κριτηρίων που παρατίθενται στο πρώτο εδάφιο της αιτιολογικής σκέψεως 109 της Αποφάσεως, και ειδικότερα από το τρίτο από αυτά τα κριτήρια, το οποίο αφορά τις παραδόσεις πολυπροπυλενίου εντός της Κοινότητας της καθεμιάς από τις επιχειρήσεις στις οποίες απευθύνεται η Απόφαση.

Συναφώς, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβήτησε την ακρίβεια των αριθμητικών στοιχείων των παραδόσεων αυτών, τα οποία προσκόμισε η Επιτροπή κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία· διαπιστώνει ότι, έναντι αυτών των αριθμητικών στοιχείων, η προσφεύγουσα δεν πρόεβαλε συγκεκριμένα στοιχεία αποδεικνύοντα ότι παραβιάστηκαν εις βάρος της οι αρχές της επιεικειάς, της αναλογικότητας και της ισότητας σε σχέση προς τη Linz και τη Saga.

314 Κατά συνέπεια, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Στ — Η έλλειψη προηγούμενης παραβάσεως

315 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, κατ' αντίθεση προς άλλες επιχειρήσεις που εμπλέκονται στην παρούσα υπόθεση, αυτή ουδέποτε στο παρελθόν είχε εμπλακεί σε διαδικασία εφαρμογής του δικαίου του ανταγωνισμού κινούμενη από την Επιτροπή. Η Επιτροπή όφειλε να λάβει υπόψη το στοιχείο αυτό ως ελαφρυντική περίπτωση.

316 Η Επιτροπή αποκρίνεται ότι τα στοιχεία τα οποία επικαλείται η DSM σχετικά με την έλλειψη προηγούμενης παραβάσεως δεν δικαιολογούν μείωση του προστίμου.

317 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή έχει ήδη διαπιστώσει, στο παρελθόν, ότι μια επιχείρηση είχε παραβεί τους κανόνες του ανταγωνισμού και της έχει, ενδεχομένως, επιβάλει κυρώσεις για τον λόγο αυτόν, μπορεί να ληφθεί ως επιβαρυντική για την επιχείρηση αυτή περίπτωση· αντιθέτως, η έλλειψη προηγούμενης παραβάσεως συνιστά κανονική περίπτωση, την οποία η Επιτροπή δεν υποχρεούται να λάβει υπόψη ως ελαφρυντική, πολλώ μάλλον που πρόκειται εδώ για κατάφωρη παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ.

318 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

319 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι το επιβληθέν στην προσφεύγουσα πρόστιμο είναι ανάλογο προς τη διάρκεια και τη σοβαρότητα της παραβάσεως των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού, η οποία διαπιστώθηκε εις βάρος της προσφεύγουσας.

Επί των δικαστικών εξόδων

320 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επειδή η προσφεύγουσα ηττήθηκε, η δε Επιτροπή είχε ζητήσει να καταδικαστεί η προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα, πρέπει να καταδικαστεί η τελευταία στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πρώτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Καταδικάζει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Cruz Vilaça

Schintgen

Edward

Kirschner

Lenaerts

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 17 Δεκεμβρίου 1991.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

J. L. Cruz Vilaça